Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو متلونه

چاپ اودی ژباړه

د

عبدالرؤف بینوا

انګریزی ژباړه

د

عبدالمحمد شینواری

د افغانستان د علومو اکاډمۍ
د پښتو څېړنو د بین المللی مرکز

خپرونه

کابل - ۱۳۵۸

دخپرونو نو پر له پسی ګڼه — ۸

PROPERTY OF
ACKU
4496

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عبد الحسیب (حکیمی)

پەزیارا راوا هتمام

(c) ketabton.com: The Digital Library

متلونـه

متلونه لغدي ، دجامع مفهوم لرونکي ، په کنې ه
برابري وينا وي دي چې يې نسل په نسل دامستدلال د تاييد
لپاره دخبرو اتـرو په ترڅ کې وېل جاري دي . د لفظ
اومعنی له مخې يې اغمزې دزماني د تجربو څخه راوتلې
اومثبته بڼه يې غوره کړې ده .

متلونه دولسي ادب په بڼ کې يوه پېژندلې ډول برخه
تشکيلوي چې دهغه نسل نه پل نسل ته دهغو اوس نه پل واس تـه
وربانديې افکارو ، کلتورواودودونه دهماغه واس دهامه
ذهنيت په منلي شوي چـارکـاتـو کې لېږدول کيږي .

متلونه چې په هره ژبه کې دخلکو ريښه غوره برخه
تشکيلوي ، زياتره په ولسي خبرو کې داستدلال د تاييد
اودخبرو دښکلا لپاره استعمالېږي اوهرمتل چې دچاله خوا
استعمالېږي په مقابل ارخ باندې يې اغمزې دوهرزياتې

وي چې په خپلو سواردو کې داسې بريښي لکه چې د مطلب
د ثبوت لپاره يوازې د يوه يا څو متلو نو وړ بل کفايت کوي .

پښتو ژبه په خپل شفاهي ادب کې د متلو نو اړه درکه
يوه شتمنه ژبه ده چې شمېرې زرا وومتلو نو ته رسيږي .
پښتانه د متلو نو د استعمال سره پوره مينه لري اوزيا تره
وختونه يې د اخلاقي توصيو ، توانيزو لارښوونو او نورو
سرامونو د ترسره کولو لپاره استعما لوي .

د پښتو متلو نو دغه وړه مجموعه چې د افغانستان
د علومو اکاډمۍ د پښتو څېړنو نړيوال مرکز له خوا
خپلو ژولو کرانو هيواد والو اودنړۍ ادب مينا نو ته
په دري او انکليسي ژبو ژباړله شوې او په دري ژبه يې
د استعما لېدو لپاره نښه دل شوي ، د پښتو متلو نو څخه
جوړې شوې وړې تحفې په ډول وړاندې کيږي ، په پښتو
ژبه کې د ډيرو متلونو څخه چا نې شوي متلو نه دي چې
شمېر يې (۳۵۰) دی .

د پښتو ژبه د پښتني فولکلور له مخې يوه بډايه ژبه
ده ، خو تراوسه پورې وړځخه نړيوال ډيرخبر نه دی

ښايي چې له دې وروسته د افغانستان دعلومو اکاډمۍ
د پښتو څېړنو نړۍوال مرکز دخپلو هلوځلو او زيارا يستنو
په سبب نړۍ والوته په دې اوهمدار نکه د پښتو ژبې په
نورو برخو کې دهغو معلومو تو په وړاندې کولو کې ، چې
نړۍوال ورته په عمومي دول زيا ته ارټيا حس کوي او
ورسره مينه لري ، تروسه وسه دمنلو وړ خدمت وکړي .

پښتانه چې د آموسينداو اباسن ترمنځه په خپل آبايي
تاټوبي کې خواره واره پراته دي ، دخپل ابرومند
ژوندانه تيرولو لپاره په اويو اوړو ويښا رو ځو ، کليواو
باندو ، په دښتو او شنو درو ، سمو ، غرو ـ

او راځو کې په کروند کړۍ ، پووندې توب ، کارګړی
او د بهلا بېلو کسبونو په ترسره کو او اخته دي . په
هره برخه کې دموضوع سره سم يوې څومتاونه لري ، خوټول
متاو نه نه واټول شوي او نه په کې په کافی اندا زه ـ
علمي څېړ ني شو ي دي ، پوره باوردی چې له دې وروسته
به ، يې راټو لو لو او يې څېړ لو پا تې نه شي ځکه

د ثور مترانقلاب چې د ۱۳۵۷ کال د ثور په اووسه
(۷) زمنه د افغانستان د خلکود مو کراتيک ګوند
د مرکزي کميټې د عمومي منشي، د افغانستان د د مو کراتيک
جمهوريت د انقلابي شورا رئيس اولومړي وزير مارشال کريحفيظ الله
امين په مستقيمه قوماندهاو هوسله وال خلقي ټوک په سربښند نو
اومېرانو څرګند ولو رهالي شو ، افغان ولس ته ې
دغه نه سر ه په سياسي، اقتصادي او کلتوري برخو کې
د ډېرو ښېګڼو او نېکمرغيو د سر چينه
پرانستلوخواږه زمري راوړي دي چې هم به افغان ولس
د نېکمرغه ژوند ښېنټ دي
او هم به يې نړۍ والو سره هر اړ خمز ه پيژ لد
کلوي اودوستانه اړيکې زياتې ومي .

د کرانو اوستو نکو دزيا تو خوشالیو غوښتونکی
ځيرند و ی د و کتور دو لت محمد لو دين
د افغا نستا ن دعلومو اکا د مي د ښتو ځير نو
نړ ی وال مرکز ر ئيس .

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY OF
ACKU
4496

الف

۱- آره آره یوم پرغاړه

ترجمه دری: آره آره بیل بر شا نه .

مورد استعمال: کلمهٔ « آ ر» د ر ا دب پښتو (معنی اصل و بنیاد آمده مثلا ملا الف هو نك شاعر پښتو گو یند :

دی له آره و، بنا غلی
څه که شو په غم نه تلی

یعنی «او از اصل آقا بود،چه می شود اگر اکنون زبون گر یده است »پس در ضرب المثل متذکره « آره » با ید (معنی اصیل باشد-یعنی: ای اصیل ! « ای اصیل ! که بیل بر شا نه داری»وچون این ضرب المثل در اطراف ولایت

کندهار درمیوسم ها روقتیکه دهقانان بکندن و تصفیه
جوی ها بصورت دسته جمعی بنام «اشر» اقدام می کنند
گفته می شود ـ بنا بران اصالت زراعت رانزدمردم افغان
ثابت می سازد باین معنی که آنرا کار مردم اصیل
می دانند وهم می توان گفت که این کلمهٔ « آره » با
کلمهٔ « آرین » بمعنی اصیل و نجیب شایدی ار تباط
نباشد وچون زراعت نزد آریائیان یك پیشهٔ شریف واصیل
پنداشته می شد لذا می باید این ضرب المثل از پندار
آریائیان باستان سرچشمه گرفته باشد .

1— 'Ara, ara, spade on your shoulder'.

The word ARA is used in Pashto literature to mean 'noble, for example, in the words of Mullah Alif Hotak,

1— Mulla Alif Hotak,"In origin he was noble, what then if he is now miserble?". It is epparent from the above verse that the word ara means" orig in", "essence", and nature".Then. the first part of the verse means, "He was a man of good origin" The proverb may, therefore be translated as "O men of noble origin, carry the spade on your shoulder",

,In Kandahar this pro verb is often recited while the peasants perform collective works such as the cleaning of canals, the building of diversion dams, etc.

Since agriculture was a praised and noble activity among the Aryans and it is still so among the Pashtuns where craftsmenship is recongized as an ignoble business. It is, therefore, inferable that the term ara may be originally related to the name Aryan. These people had also considered themselves to had been of a more noble origin than the peoples whom they encountered during their times of expansion. It seems possible that the value system of the Aryans, where agriculture was a praised occupation, is the source of origin for the concerned Pashtuns.

۴-۱ بامه گوره خورجین ئه گوره

ترجمه دری: پار را نبین خورجینش ببین

مورد استعمال: ظاهر آ در وقتی استعمال می شود که یکی از بزرگان فامیل ازسفر خانه می آید و چشمهای اعضای فامیل خصوصاً از اطفال بیشتر بسوی خورجین مسافر متوجه بوده ومنتظر سوغات باشند. ولی کنایتاً درباره کسی نیزگفته می شود که استفادهٔ شخصی خود را ازشخص دیگری نسبت شخصیت آن شخص بیشتر مورد نظر قرار دهد ویا اینکه درباره گفتار و کردار یك شخص کنایه ازین باشد که: « بگفتارش نبین بکردارش ببین »

2— Dont look at Father, look in his saddle—bags'.

When the father of a family returns from a journey, it is usual for children to rush to look in his saddle—begs to see what gifts he a has brought for them, while beings unmidfull of Father himself.

One is concerned only for one's own advantage.

۳- اختر پت مره نه دی

ترجمه دری: اختر پت مرد پنهان نیست(۱)

مورد استعمال: وقتی که یک شخص در پنهان نمودن یک عمل یا یک موضوع و یا یک خبر واضح و اشکار سعی نماید بازگفته می شود که « اختر پت مره نه دی » یعنی طوریکه «اختر» را هر کس می شناسد این عمل و یا موضوع و یا خبررا نیز نمی توان پنهان کرد .

---

(۱) اختر خان یکی از مجاهدین معروف زمینداوری بود که درکنار دریای هلمند با عسکر متجاوز انگلیس مبارزه کرده است ودرآن مناطق شهرت بیشتر دارد. وهم کلمهٔ «اختر» را میتوان به «عید» ترجمه کرد وچنین تعبیر نمود که این کار مانند روزعید آشکار وعیان است .

3— 'Akhtar (1) is not a personage (2) in secrecy'. This proverb is often sarcastically recited. When someone does things secretly and another becomes aware of it the latter will recite the above proverb and may tell him, 'You are not a man of secrecy. Like Akhtar", you do things in the open'. That is, to betray him in a friendly way.

If the concealer finds out that he is being watched then he himself may recite the proverb either from anger or to pretend that he did not intend to hide his work from others.

1 AKHTAR is the name of the two main festivals that are called Eid in Arabic. A person born at the days of the two festivals may also receive the name AKHTAR. According to Professor Habibi, AKHTAR, in the given context, refers to the name of a famous chief.

2 The Pashto term 'MERD' has two meanings. In particular it means "husband", in relation to "wife", in general it means a "generous man", "brave man", or both of them.

۴ ادب له بي‌ادبه زده کيږی

ترجمه دری: ادب از بی ادبی یاد گرفته می شود .

مورد استعمال: وجیزه نصیحت آمیز است که شکل ضرب المثل را بخود گرفته ـ البته مطلب در آن این است که کرده ٔ بی ادب را نکردن اد بست واجتناب از کردار بی ادبان انسان را با ادب می سازد .

4— 'Manners can be learned from an ill—mannered person. One has only to notice the conduct of such a one and do the opposite.

۵- آدم خان دی په خیال گوروان در غلی دی

ترجمه دری: آدم خان بنظر توگا وچران آمده است

مورد استعمال: وقتی که یك شخص، شخص دیگری را نسبت بمقام وحیثیت و اهلیت و لیاقتش کمتر و پائین تر جلوه دهد ویا خلاف واقعیت بنظر حقارت ببیند با و گفته می شود که: «آدم خان دی په خیال گوروان در غلی دی».

5— Adam khan has come to be only a hardsman in your openion'.

When someone seems to someone else to be assuming a lyesser rank in society or is under—valuing him.

٦—ارزان بی علته نه وی گران بی حکمته

ترجمه دری: ارزان ی علت نیست وگرانبها ی حکمت .

مورد استعمال: وجیزۀ اقتصادیست که فرق بین جنس گرانبها را توضیح می نماید ـ ارزانی جنس را بی علت نمی داند وگرانی جنس را ی حکمت ـ وضمناً توصیه بداشتن جنس گرانبها درآن مضمر است .

6— 'Cheap things are not without a defect, and expensive things are not withouta qualification."

The proverb indicates that objects of higher value are of better quality in comparison to cheaper objects of the same kind. The proverb has commercial usage. It advises people to purchase expensive commodities.

۷ـ ارمان چی و روستی عقل لومړی وای

ترجمه دری: کاش عقل وا پسین اولین می بود .

مورد استعمال: و قتی گفته می شود که انسان از یك عملیکه نتیجه مطلوب بدست نمی آید پشیمان می گردد و به نتیجه غیر مطلوب آن عمل پی می برد ـ پس میگوید : کاش این عقل وا پسین در اول می بود تا به آن عمل اقدام نمیکرد

7— 'It is regretful that the knowledge acquired afterwards is not availablele before the performance', This can also be expressed in other words.

'If only I had Known then what I know now Regret that subsequently acquired knowledge cannot be applied retrospectively.

۸- آزمویلی خوک نه آزمویی

ترجمه دری: آزموده را کس ازما نیش می کند — یا اینکه : آزموده رانباید آزمود.

مورد استعمال: این ضرب المثل درمورد کسانی گفته می شود که درکار دارو گفتار جامعه ویا برفقای خود استحان داد، واز ازمایش می فقانه برآمده باشند- یعنی این گونه اشخاص آزموده را نباید دوباره آزمود.

درزبان دری میگویند: «آزمودن خطاست»

8—'Do not re-test some-one already tested.

Once you have made up your mind about some-one, it is unfair to test him again.

۹- آسان یسی پەسووگتی ، مەیرو نە یسی پەخولوگتی

ترجمه دری: اسپان از سمها فاید میگیرند و مردان از دهنها .

مورد استعمال: این ضرب المثل در ستایش و اهمیت سخن انچه کەاسپان بزور سمهای خود کمایی می کند، انسانان می توانند آنرا بواسطەسخنان بدست بیاورند

9— Horsese earn provisions with their hooves and great men do with their tongues. To each his own particular weapon.

۱۰- آسان یی نا لول چو نگبنو هم پنبی پو رته کړی

ترجمه دری: اسپان را نعل می زدند بقه ها هم پا های خود را بلند کرد ند.

مورداستعمال : درمورد اشخاص غیرمستحق گفته می‌شود که بدون استحقاق با اشخاص مستحق اظهار همسری و برابری می کنند.

10— 'The horses were being shoed, the frogs also lift their feet. It is said in the case of people who are compete with eligible people and thus demand equal unfit for an offer, position, or duty, but they try to compete with eligible people and thus demand equal privileges.

۱۱- آس ششنی خرایی غاتری نوری بلاوی وایی

ترجمهٔ دری : اسپ شاهین وی کند خر خرغر می کند قاطر بلا های د یگر میگوید.

مورداستعمال: وقتی گفته می شود که دوتن دریك موضوع میان تهی ولایعنی با هم مناقشه و مناظره داشته باشند وشخص سوم دران مداخله کرده وخارج موضوع سخن گوید.

11— 'The horse neighs, the ass brays, and the mule says, "Oh". A calamity".

When two people quarrel about a triviality, a third person has no busines to meddle, or to express any opinion at all.

۱۲- اسیل ته اشارت کم اسل ته کو تکک

ترجمه دری : : اصیل اشارت به کم اصل چوب دست .

مورداستعمال : یعنی شخص اصیل به یك اشارت
می فهمد , ولی شخص کم اصل بضرب چوب .

12— A word to the wise is sufficient

Literally: For the noble, or wise, it is enough **to explain and discuss but for fools or inferiors stick** is necessary.

۱۳- اسپل خطا نه لری کم اسل و فا نه لری

ترجمه دری : اصیل خطا ندارد ، کم اصل وفا ندارد .

مورداستعمال : یعنی شخص اصیل د رگفتار و کرد ارخطا نمی کند و لی شخص کم اصیل در گفتار و کردار وفا ندارد .

13— 'A noble does not break his word, and an inferior does not keep his'.

Pcrhaps a detinition ? .....

۱۴- اسپل کو تی ور ، کم اسل څپړو ر

ترجمهٔ دری : اصیل کلان سر ، کم اصل کلان پای.

موردِاستعمال: این ضرب المثل می رساند که سر بزرگ علامه اصیل بودن, و پنجه کلان پای دلیل کم ذاتی و کم اصلی است.

14— 'A noble has a large head, and an inferior a large foot'.

One way to recognise a superior man, it is believed, is from his large head, wilst an inferior has particularlylarge feet.

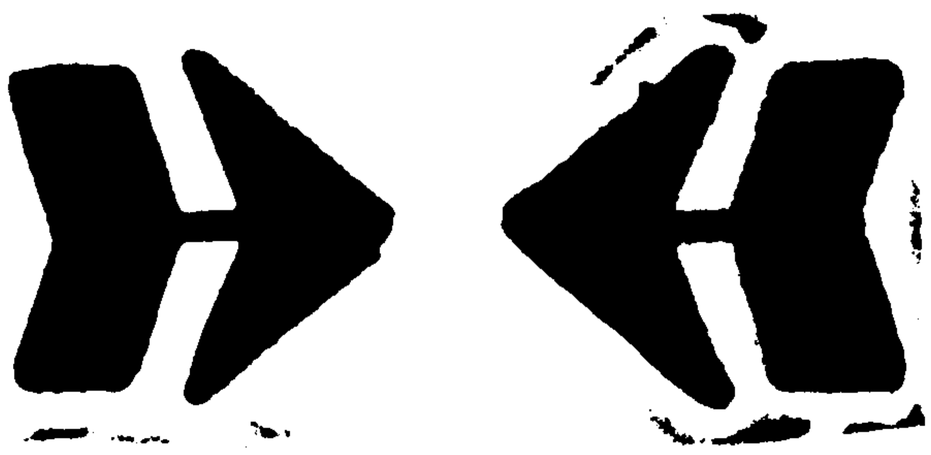

۱۵- اغو زده مکدله، له پوره خخه خخله

ترجمه دری : ژنده پوش ازوام بگریز .

مورداستعمال: و جیزه پند و نصیحت است یعنی لباس ژنده و کهنه بهتر است نه اینکه از راه قرض جامه نودر بردا شته باشی .

15.— 'Put on old clothes, but be free from debt.' It is better to wear old clothes than new ones bought on credit.

۱۶-الا بلا به ته کړی لور او زوی به پرې ماړه
کړې دمولا جواب به څه کړی؟

ترجمهٔ دری : الا بلا توخواهی کرد، دختر و پسررا بآن سپر خواهی کرد - جواب خدا راچه خواهی گفت؟

مورداستعمال: درین ضرب المثل اخطار یست بکسیکه ازراههای ناجایز از قبیل دزدی، ظلم، رشوت وغیره برای سپر ساختن اولادخود تلاش می نماید - واورا از جواب دادن بخدا می ترساند واجتناب ازچنان اعمال زشت و ناجایز توصیه می نماید .

16— You have provided your sons and daughters with good life with your tainted money, **what answer will you give to God?**

It is no good excusing evil acts by pointing to the good purpose they may serve; good ends cannot justify evil means.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷= «الف» که خپله ځواک نه لري «بې» هم لښکر نه لري

ترجمهٔ دری : الف (حرف اول الفبا) اگر چیزی ندارد حرف ((ب)) هم لشکر ندارد

موردِاستعمال: بشخصی، یا قومی و یا ملتی گفته می‌شود که‌طرف مقابل خودرا برخلاف واقعیت نسبت بخود بسیار قوی تصور نماید که: اگرحرف « ا » نقطه ندارد «ب» هم لشکر ندارد یعنی تنها یك « نقطه» دارد.

17— If alif has no force, neither can "ba" have any

It is ridiculous to yourself as more powerful than one who is powerless.

۱۸- امانت مکه هم نه خیانتی

ترجمهٔ دری : امانت را زمین هم خیانت نمی کند .

مورداستعمال: وجیزهٔ پند و نصیحت است که شنونده را با امانتداری توصیه می نماید بعضی عوام باین عقیده استند که اگر مرده در زمین بطور امانت دفن گردد تا وقتیکه مرده بحیث امانت باشد زمین جسد او را ضایع نمی کند ، و مرده را وقتی امانت دفن می کنند که وابستگان مرده بفکر انتقال جسد مرده از یک جای بجای دیگر باشند - پس از وجیزهٔ فوق چنین نتیجه می گیرند : وقتی که زمین امانت را ضایع نمی سازد انسان باید بطریق اولی امانت را ضایع نسازد .

18— 'The earth betrays no trust'.

For example, a body buried in the earth is not lost, but kept like a pledge for the Day of Judgement.

۱۹-امیریی ورکوی، شیخ میریی نه ورکوی

ترجمهٔ دری : امیر میدهد شیخ میر نمی دهد .

مورداستعمال: در وقتی استعمال میگیردد که یك شخص دارنده و مقتدر بخواهد بشخص دیگری بخشش دهد ولی شخص سوم که عامل اراده شخص اول می باشد اجرای آن عمل را بتعویق بیندازد . ویا امیر را بمعنی حقیقی آن باید ((امیر)) ویا ((پادشاه)) دانست و شیخ میر را کنایه ازوزیر آنان .

19.— 'The Emir gives generously, but his Waz ir does not'.

Royal largesse is not often a practice which extends to subordinates.

۲۰- انا مرده سوتبه یی وشلیده

ترجمهٔ دری : مادر کلان مرد، تبش قطع شد .

مورداستعمال: وقتیکه یك قضیه بکلی حل و فصل میگردد این ضرب المثل را استعمال می کنند یعنی قضیه کلا حل گردید دیگر پس در جزئیات آن نباید پیچید .

20— 'Grandmother has, died, and her fever cured.'

Very cold confort indeed, but perhaps better than none.

PROPERTY OF
ACKU
4496

۲۱- انسان بی وزرو مرغه‌دی

ترجمه‌دری: انسان مرغ بی بال است.

مورداستعمال: وقتیکه انسان بجای دورترسفر می کند و یا ازیك شهری به شهر دیگرویا ازیك کشور بکشور دیگر می رود می گویند: ((انسان بی وزرو مرغه دی)) یعنی دیروز درانجا وامروزدراینجا است. وهم گویند که: شخص تنبلی بوددر زمستان همیشه بیك سوی اجاغ آتش می نشست و از آنجا هیچ حرکت نمیکرد، روزی برخلاف عادت بسوی دیگری اجاغ نشست وماننده اینکه‌سفر دوردرازی کرده باشد آهی کشید و گفت «راستی که انسان مرغ بی بال است: دیروزدرانسوی اجاغ بودم وامروز درین سو»

2— Man is a flightless bird.

Man is a prodigious traveller like the hirds, and there is no limit to his journey.

۲۲-انسان تابع داحسان

ترجمه‌دری: انسان‌تابع احسان

مورداستعمال: وجیزهٔ نصیحت آمیز واند رزدهنده است یعنی انسان‌تابع احسان انسان‌دیگراست‌ویا انسان باید تابع احسان انسان‌دیگر باشد ویا انسان باید احسان فراموش نباشد .

22— 'One should neverforget a kindness'. Gratitude is a quality of noble souls.

۲۳- انسان ز کانی سنگ ز گل نازکتر ی

ترجمهٔ دری : انسان ازسنگ سختر و ازگل نازکتر است

مورداستعمال: در ین ضرب المثل با استعداد فطری انسان اشاره شده است یعنی اگر انسان از عزم و اراده خود کار بگیرد، کار های را که ازسنگ سختر است انجام داد، می تواند وحتی سنگ را هم می شکند و لی اگر بعیاشی واستراحت و تنبلی خو کند از گل نازکتر است که باصطلاح اگر ماست را در خواب ببیند سبتلا بزکام می شود

23— 'Man is harder than a stone, and softer than a rose'.

Man can tackle successfully the most difficult tasks, but is also prey to the greatest weaknesses the merest phantom of his imagination can incapacitate him.

۲۴- او به په ډانګ نه بیلیږی

ترجمهٔ دری : آب بضرب چوب از هم جدا نمی گردد .

مورداستعمال: و قتی گفته می شود که صحبت در مورد اتفاق بین اعضای یک خانواده، یا درمورد اتحاد بین افراد یک قوم و قبیله، ویا درمورد وحدت ملی یک ملت درمیان باشد وبخواهند که اتفاق و اتحاد و وحدت را بین شان ناگسستنی نشان دهند پس می گویند که: ((آب بضرب چوب از هم جدا شده نمی توا ند)) ودر زبان دری نیز گفته می شود: «آب اگر صد پاره گردد باز با هم آشنا است»

24— 'Water cannot be divided by striking it with a stick.

A real organic unity cannot be booken by violent means.

۲۵-اوبه چی ترسر تیری سی خه یوه نیزه
خه دوی نیزې

ترجمهٔ دری : آب که زسر گذشت چه یک نیزه وچه دو نیز

مورداستعمال: درو قتی گفته می شود که چاره
یک مشکل وعلاج یک درد از دست رفته باشد پس در
مورد کمیت همان مشکل ویا اندازهٔ همان درد این
ضرب المثل را استعمال می کند یعنی درصورتیکه چاره
مشکل و علاج درد از دست واختیار بیرون شد پس سنجش
کمیت واندازه آن اهمیت ندارد .

25— 'If the water rises up to the top of your head, it does not matter then now much farther it rises'.

When it is impossible to deal with even a few difficulties, it is also impossible to deal with many.

۲۶-او به دسر له خواخوږ ډبۍ

ترجمهٔ دری : آب از سر خت می شود .

مورداستعمال: وقتیکه اداره امور چه در ساحه فامیلی وقبیلوی وچه در ساحهٔ رسمی وغیره با موانع ورکود وفسادرو بروگردد،در نزد مردم مسئولیت آن بدوش روسای بزرگ فامیل،قبیله واداره های رسمی تکیه می کند ومیگویند: «آب از سرچشمه خت است یعنی» کار از بالا خراب است .

26— The water has been fouled at the source. Look for the source of contamination not in the taps, but in the reserviors.

۲۷- او به پله کمزوری ورخ ما تیږی:

ترجمهٔ دری : آب در بند کمزور رخنه می کند .

مورداستعمال: در ضرب المثل و ضعیت طبقهٔ ضعیف و ناتوان جامعه تمثیل گردیده و نشان میدهد که طبقات ضعیف و ناتوان در اوضاع غیرعادلانه همیشه، ورد ملامت قرار گیرند، و یا اینکه نقطهٔ ضعیف مورد حمله واقع می گردد .

27— 'Water will make its way through a weak dam'.

Strength is given to exploiting weakness.

۲۸-اوربشی که سل منه په رو پیسی د خره په کښی یوه لپه ده

ترجمهٔ دری : جو اگر صد من یک رو پیه شود نصیب خر یک لپه است.

مورداستعمال: و قتیکه یک شخص نا اهل بیش ازا هلیت و لیاقت و استحقاق خود ادعا سی نماید برای اقناع اوا ین ضرب المثل گفته می شود یعنی نصیب هر کس باندازهٔ اهلیت اوست .

28— 'When a hundred weight of barley goes for one rupee, the portion of the ass is still only a handful.'

A person of no account can never pretend to more than his merits deserve.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۹-اور ته خپل اوپردی یو دی

ترجمهٔ دری : نزد آتش خویش و بیگانه یکیست ـ همانچه درزبان دری گویند: (آتش دوست و دشمن را نمی شناسد.)

مورداستعمال: درو قتی می گویند که قوهٔ ناریه بفعالیت آغازمی کند ویا کنایتاً وقتی گفته می شود که یك قوت ظلم واستبداد بمخرب دست بزند .

29— 'A fire burns friends and enemies alike'.

When a powerfull person turns his hand to oppression and injustice, then all alike suffer.

۳۰- اوړه یو مو ټپ نه لری، تنور یې پر بام جوړ کړی دی

ترجمهٔ دری : یك مشت آرد ندارد ، تندور ا بر بام ساخته است .

مورداستعمال: در مورد شخص گزاف گوی ولاف زن گفته می شود که تنها ه لاف و گزاف میخواهد خودرا پیش ببرد، ولی مردم بدانند که بجز لاف و گزاف چیزی ندارد و آن لاف و گزاف هم تنها برای نمایش است .

30.— 'He does not have even a handful of flour, **yet he builds his oven on the rooftop** said of a braggart who sells smoke.

۳۱-اویه‌ئی یو موتی نسته شل ئی تندورونه

ترجمه دری : ردشریك رشت نیست تندور ها پش بست است .

مورد استعمال: همان مورد استعمال ضرب المثل گذشته است که یك شخص تنها به لاف وگزاف خود را آنطوریکه نیست نمایش دهد.

3— 'He has not even a handful of flour, yet he has twenty ovens'.

Similar to no. 30.

۳۲- اوسپنه په اوسپنه ما ټیږی

ترجمه دری : آدن ا آهن می شکند! چنانچه در زبان دری می گویند! « آهن با آهن بریده می شود»

مورد استعمال: مقصد اینکه برای مقابله با هر قوت باید باندازهٔ همان قوت آمادگی و تهیه گرفته شود و یا اینکه هر قوت با قوت مانندش می شکند .

32— 'Iron is only broken by iron'. ....

A power can only be overcome by an equal power.

۳۳-او سپنه چی خومره ټکیږی، هغومره ښه ښکیږی

ترجمه دری: آهن هرآنقدر که‌ضرب می‌خورد بهمان اندازه پخته تر می‌گردد.

مورد استعمال: در مورد شخصی استعمال می‌شود که در زندگی تکالیف زیاد دیده باشد و برای تطمین و اقناع او گفته می‌شود که « آهن هر قدر ضرب می خورد پخته تر می گردد » یعنی انسان هرقدر تکالیف ببیند بهمان اندازه در امور زندگی تجربه می‌اندوزد و پخته تر می‌شود.

33— 'The more iron is beaten, the stronger it becomes'.

Overcoming difficulties makes one stronger, given initial strength.

۳۴- اوبنان نه‌ژ اوی بارو نه‌ژ اوی

ترجمه دری : شتران گریه نمی کنند بارهاگریه می کنند.

مورد استعمال: یعنی بعوضی اینکه شتران ازگرانی بار ها شکوه کنند بارها ازشتران‌گله دارند- واین ضرب المثل در وقتی استعمال میگردد که‌شخص ظالم از مظلوم شکوۀ ظلم ویا شخص جابر ازمجبور شکوۀ جبر ، ویا حاکم از محکوم شکوه نماینده گناه خود را بگردن طرف مقابل اندازند.

34— 'It is not the camel that complains, but his load'.

The oppressor is loud in his protestations, but the oppressed do not even murmur.

۳۵- اوبش په بلوه نه وهل کیږی

ترجمه دری : هترواد ر نیله نمی توان پنهان کرد .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که شخصی سعی نماید یك کار ، یا یك موضوع ومطلب بزرگ را بحیلهٔ کوچك پنهان سازد .

35—'You cannot hide a camel by mere sleight-of-hand.'

One cannot conceal an important matter by means of a small trick.

۳۶- اوبښ په غلبیل نه درنیږی

ترجمه دری : بارشتر غربال سنگین نمی شود .

مورد استعمال: درو قتی گفته می شود که در تحمیل اجرای امور کوچك توسط اشخاصیکه کار های بزرگ را انجام داده می توانند نگرانی بیان آید و برای رفع چنین نگرانی گویند: « بارشتر بغربال سنگین نمی شود » یعنی تحمیل اجرای امور کوچك درجمله اجرای کارهای بزرگ سنگینی نمی کند .

36— 'A sieve is not burdensome for a camel'.

۳۷- اوبن تر پولی لاندی نه سی پټیدلای

ترجمه دری : شتر زیر پلوان پنهان شده نمی تواند .

مورد استعمال: وقتی که یك کس کوشش کند تا با اعمال شایسته و یا نا شایسته خودرا ازنظر مردم درخفا نگهدارد ، درحق وی این ضرب المثل را استعمال می کنند .

37— 'A camel cannot be hidden in a furrow'.

A large misdeed cannot be concealed by merely covering it with a handkerchief.

۳۸- اوبن ته یی ویل اتن وکه، ده جړ ونګان له
بیخه وکښل

ترجمه دری : بشتر گفتند رقص کن او بیاره های نا اهل را از بیخ کند .

درزبان دری میگویند : شتر را گفت غمزه کن زد فالیزرا ویران کرد .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که کار به نا اهل سپرده شود ،واوازآن کار بنفع خود استفاد ئسؤونا جایز کند .

38— 'A camel was asked to dance, it outrooted the **vines (e.i. trailings of melons** and vegitables).

Avoid bringing a bull into a china—shop.

۳۹ ـ اوښ ته يې ويل غاړه دی کږه ده ده ويل
کوم ځای می سم وی

ترجمه دری : شتر گفتند که گردنت کج است، گفت کدام جای من راست است .

مورد استعمال: وقتیکه یک شخص و یا یک چیز و یا یک کار عیوب و نواقص فراوان داشته باشد، ولی تنها از یک عیب و یا از یک نقص آن صحبت بمیان آید این ضرب المثل استعمال میگردد .

39— 'When they said to the camel, "Your neck is crooked", it answered, "What part of me is straight?".

When a whole enterprise is going very wrong, it is silly to pick out one small point for criticism.

۴۰ ـ اوبن که هر څوڼه لوی دی اوتی نه سی

ترجمه دری : شتر هرقدر کلان است پریده نمی تواند

د رزبان دری میگویند: (هرکه را برای کاری آفرید،)

مورد استعمال: در جواب کسانی گفته می شود که کیفیت ها وخاصیت های اشخاص وحانوران ویا اشیارا نظر بکمیت ها وجسامت ها می سنجندو فکر می کنند که کمیت ها وجسامت های بزرگ ازعهده هرکار برآمده می توانند حالانکه تفوق کیفیت ها وخاصیت ها را نمی توان بمعیار کمیت ها وجسامت ها سنجید .

40. 'Even the largest camel cannot fly'.

Mere quantity of anything is not sufficient for a purpose for which it is by nature unsuited.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱- اوګره په تلوار نه سړیږی

ترجمه دری : دلده شتاب سرد نمی شود .

درزبان دری میگویند: عجله کار شیطانست .

مورد استعمال: درین ضرب المثل شتاب وعجله درکار نکوهیده شده است یعنی مانند دلده که بعد از پختن زودتر سرد نمی گردد ، کارها نیز بعجله وشتاب بثمر رنمی رسدو وانسان باید دراجرای امورازعجله وشتاب کارنگیرد .

41— 'Hodgepodge cannot become coll by haste'.

۴۳- اوگره ځینې توی سوه ویل یې په نصیب مې نه وه

ترجمه دری : دلده از پیشش ریخت گفت نصیبم نبود .

مورد استعمال: در رد شخص خوش باور و قانع و معتقد به نصیب و قسمت استعمال میگردد که هر واقعه را بنصیب حواله می دهد .

42— 'A man spilled hodgepodge and said that was not destined to be his portion.

۴۳- اول اتام پسې کلام

ترجمه دری : اول طعام بعد کلام .

مورد استعمال: در پښتون ها عموماً عادت بود که مهمان دت
را پیش از نا ن از مقصد سفرش نمی پرسید یعنی اول نان میدادند
پس از آن درباره مقصد سفر با مهمان صحبت میکردند تا
اینکه این عادت ضرب المثل گردید .

43— 'Food first, questions afterwards.'

It used to be the custom amongst Pashtuns that a traveller was given refreshment before he was asked about his journey.

۴۴- اول خان پسی جهان

ترجمه دری : اول خود بعد جها ن .

مورد استعمال: درو قتی گفته میشود که انسان نفع خود را اولتر درنظر بگیرد ، وچون انسا نان کثیر ا سود خود را برسود دیگران ترجیح دیدهند بنا بران میگویند : (ول خود بعد جهان)

44— 'First self, then the world'.
Everyone thinks of himself first.

۴۵- اول حق دارا و نهی دی

ترجمه دری : حق اول از همسایه است .

مورد استعمال: پښتونها بهمسایه احترام زیاد قایلند بنا بران بطور ضرب المثل میگویند که: (حق اول از همسایه است) یعنی در هر کار ذینفع حق اولیت همسایه دارد .

45— 'A neighbor's rights is prior to others'.

۴۶- اول زده کپ • بیا کوزده کپ •

ترجمه دری : اول یاد بگیر پس از آن عروسی کن .

مورد استعمال: یکسا نی گفته می‌شود که پیش از آنکه مشکلات یک کاررا در نظر بگیرد و در اطراف رفع آن بر مشکلات فکر کند بکار مذکورا قدام می نماید، درمطلب این ضرب المثل آنست که پیش از قدام بکار در اطراف کار و اداء عملی آن باید دقت بعمل آید .

46— 'First learn the matrimonial relations, then get married'.

Look befor you leap.

۴۷- اول سلام بیا کلام

ترجمه دری: اول سلام پس از آن کلام .

مورد استعمال: وجیزهٔ اخلاقی است که یك انسان در وقت ملاقات باید اول سلام دهد بعد از آن سخن گوید.

47— 'First a greeting, then conversation'.
It is necessry to observe polite usage.

۴۸-اول مردانه پهسیالی وه اوس سپیتا نه پهسیاره

ترجمه دری: اول مردانگی بسیالی بود، اکنون سگگری (پستی) بسیالی است .

مورد استعمال: درو قتی گفته می شود که درین اعضای یك خانواده ، یا قبیله و یا یك جامعه چنان انحطاط اخلاقی واجتماعی بمیان آید که اعضای خانواده و یا قبیله و یا جامعه در پستی با هم مسابقه کنند بمن توسط این ضرب المثل نویسنده به آنان نداد واز اخلاق نیکوی گذشتگان یادآوری می شود .

48— 'Formely men vied to be heroic and generous, and now the vie to be coward and mean.

۴۹-ایلچی نه نه بند ستهٔ نه زندان

ترجمه دری: ایلچی را نه بند است نه زندان (۱)

مورد استعمال: در حق کسی که بین دو طرف متخاصم برای اصلاح میانجیگری نماینده می شود و در تعاملات قبیلوی بیشتر اوقات بطور قطع قبول گردیده که «ایلچی» یعنی شخصیکه بین دو طرف متخاصم بحیث سفیر فعالیت می کند از تعدی مصئون است. در زبان دری نیز گفته اند «ایلچی را نه بند است و نه زندان»

49— 'There is neither restriction nor imperisonment for an ambassador'.

An ambassadore is a go—between who effects a settlement of a quarrel between two opponents, and custom protecs him from the violence of either.

---

(۱) ایلچی کسی را گویند که درزمان منازعه وحرب بین دوطرف متخاصم خبر رسانی وسفارت ومیانجیگری نماید.

ب

۵۰- باد چی باسنی وی باران ئی کړندی وی

ترجمه دری : باد یکه از جانب بالا می وزد باران آن تند می بارد

مورد استعمال: عوام خصوصاً دهقانان سمت شرق را جانب بالا وسمت غرب را جانب پائین گویند ودر پنجا مطلب این است که اگر در موسم باران باد از جانب شرق وزیدن عوام عقیده دارند که باران تند وتیزی بارد واین ضرالمثل در موسم کشت وموسم بهار میان دهقانان گفته می شود .

50— 'An East wind brings torrential rains'.

A common folk belief amongst peasants all over Afghanistan.

۵۱-باد چی وی دهاسه باران ئې سمدلاسه
باد چی وی دکښنی اور یځی ځغلی لکه بزې

ترجمه دری: بادیکه از جانب بالا می وزد باران مسلسل می بارد وبادیکه از جانب پائین (یعنی غرب) می وزد ابر ها مانند بزها می دوند.

مورد استعمال: مورد استعمال این ضرب المثل عیناً مورد استعمال ضرب المثل گذشته است با این فرق که در ضرب المثل گذشته تنها از باد سمت شرق یاد گردیده ولی در ضرب المثل تأثیر باد غرب نیز تذکر یافته که ابر ها را تیت وپراگنده می سازد.

51—'An East wind brings continuous rain, but the West wind brings clouds that scatter across the sky like goats'.

۵۲- باران په تیر اوسو، خره یې دلړه موړی یووړه

ترجمهٔ دری : باران «د تیرا» باریدو خر ان راز «لړه موړه» سیلاب برد

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که یک واقعه یا یک کار و یا یک موضوع برخلاف انتظار بوجود آید ونتیجهٔ غیر مطلوبه بدهد .

ویایک واقعه و کار و موضوع بواسطهٔ یک شخص و یا یک جمعیت معین صورت بگیرد ، ولی اثرات آن برخلاف واقع ، شخص و یاجمعیت دیگری راتأثر سازد .

52— 'The rain comes down in Tera, and asses are drowned in Laramura.'

Tera and Laramura are two famous places, widely separated ;the downpour in one place has quite unforseen calamitous effects in the other, very far away though it is.

٥٣ بار یی په شا نه سو وړای یو لرګی لـه
لا ښل هم پر کښیښود

ترجمهٔ وری: بار را برشت برده ندی توانست یك چوب دیگر را نیز بران افزود.

مورد استعمال: زمانی گفته می شود که شخصی از توان وطاقت خود بیشتر کاری را بوجود تحمیل نماید.

53— 'He could not carry the load at all, and yet he adds another straw to it'.

Contrast no. 35, here, one is warned against overestimating one's capacity'.

۵۴- باز چی خپله ځا له پریږدی ځای دی دپاچا منګول سی

ترجمهٔ دری : از که آشیانهٔ خود را ترك کند در پنجهٔ دست پادشاه می نشیند و یا در پنجهٔ پادشاه می افتد.

مورد استعمال : این ضرب المثل را می توان دو تعبیر نمود : اول اینکه هر که از خانهٔ خود دوری کاری حرکت کند مقامش مانند باز نا قرب پادشاه می رسد یعنی پیش می رود و ترقی می کند .

دوم اینکه هر که خانهٔ خود را ترك کند یعنی اعتماد خود را از دست دهد مانند باز به پنجهٔ اقتدار دیگری گرفتار می گردد .

54— 'A falcon which leaves its nest sits on the king's wrist;

If an important person leaves familiar territory and safety, he is bound to get involved with the power of others elsewhere, either as master or servant.

۵۵ باز چی هر خو مره خوا رسی چو انگبنی
زه خوری

ترجمهٔ دری : باز در قدر حقیر شود به مذاق را نمی خورد .

مورد استعمال: در مورد شخص بی بضاعت ولی نجیب وعالی همت وبا شخصیکه با اعمال ناپسندود لیل متهم گردد گفته می شود وعالی همتی از دلیل برائت او وانمود میکرده .

55— 'A falcon even though weak does not hunt frogs'.

Noblesse oblige.

۵۶- باغ که باغوان لری چغال هم خدای لری

ترجمهٔ دری: باغ اگر باغبان دارد شغال هم خدا دارد .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که اقوی یا در مقابل ضعفا بقوت و قدرت خود، خود نمایی نه بندو بخواهند واه معشیت وحیات را برای ضعفا بهند .

56— If a garden has its gardener, a jackal has its God'.

For everwone there is a protector, even the weakest and least deserving'.

۵۷ بخت پ ه آنلوه دی، نه پ ه منلوه

ترجمهٔ دری : بخت در پیشانی است نه در تیزدوانی

مورد استعمال: وقتی که یک انسان زحمتکش از سعی وزحمت خود بکامیابی نمی رسد ناچار ناکامی خود را از بخت شوم خود می انگارد و بخت را هم می بوط به پیشانی وقسمت می داند نه بجهد و کوشش پس می گوید: «بخت در پیشانی است نه در تیز دوانی» و از اینجا اعتقاد مردم به «بخت» «واقبال» آشکار می گردد.

57— 'Your fate is written on your forehead, and it cannot be changed by running fast'.

It is a common belief that one's fate is written on **one's forehead at birth, and even the most strenuous** efforts to change it are vain.

٥٨ بخشش پەلەك حساب پەكەك

ترجمەدری: بخشش پەلك (صد هزار) وحساب پەكەك (خس ـ ذرە)

مورد استعمال: يك ضرب المثل آموزندۀ اقتصاديست كه يكى انسان مقتصد اگر صد هزار هم مى بخشد باز هم حساب يك خس وذرە را بايد بگيرد ـ يعنى برحساب خرج خود حاكم پادشاه وزمانه بايد بخشش پيش اى را از حساب كم غافل نسازد. چنانچه در زبان دری مى گويند: «حساب بمثقال بخشش بخروار»

58— 'One lakh (100,000) can be presented as a gift, but the account of trifles ought to be kept'.

۵۹ـ بد با نجان بت نه و هی

ترجمهٔ دری: باد نجان بد را افت نرسد .

در زبان دری نیز گویند: باد نجان بد را بلا نمی زند یا «باد نجان بد آفت ندارد» .

مورد استعمال: وقتی که از یک حادثه ناگوار شخصی و یا متاع کم ارزش نجاتی می یابد بطور تمسخر گفته می شود که:

«باد نجان بد را آفت نرسد» یعنی خطرات زیاد تر متوجه اشخاص خوب و متاع ارزنده می باشد .

59— 'No calamity befalls a bad eggplant'.

A bad person or any worthless object survives long, but a person of distinction dies untimely, and a valuable object gets easily damaged.

٦٠ بد به‌دی په زړه‌ارم سلام به‌دی په خوله‌رم

ترجمهٔ دری: بد تود ردل‌خوا هم داشت، سلام تو برزبان.

مورد استعمال: یعنی اگرچه شخصی دردل با شخصی دیگری بد باشد، باز هم بزبان با ید با او سلام و مدارا نماید وشیوهٔ انسانیت را از دست ندهد.

60— 'I keep your wickedness to myself, and greet you normally'.

Greetings—formulae and custom take precedence over any resentments.

٦١- بد به بم خونه لەورو ره سره

ترجمەدری: بد خواهم بود ونی نه با برادر .

مورداستعمال: و قتی گفته می شود که یک شخص بد خو با برادر وخویشا وندانش بدی تحریك شود .

61— 'If I do evil, it may not be to my brother'.

Blood is thicker than water.

٦٢ - بد تر بوریه بده ور ع به کار یبری

ترجمهٔ دری: او در زادهٔ بد بروز بد بکار می آید.

مورد استعمال: در حیات قبیلوی و جیزه نصیحت آمیز است یعنی از عم زاد گان وخویشاوندان زشتخوهم نباید روابط را قطع نمود زیرا در روز بد همین خویشاوندان گرچه زشتخو باشند بدرد می خورد.

62— 'Even a bad—tempered difficult cousin can be helpful.

Porticularly in tribal life, family ties are very strong, and a blood —relation is always closer than others who are not, regardless of his character.

٦٣- بدخوی چی زور ورسی عقل مرورسی

ترجمهٔ دری: خوی بد که غالب گرددعقل ازرده می گردد

مورد استعمال: در مورد اشخاص بد خو استعمال می شود یعنی عقل با خوی زشت تضاد دارد جائیکه عقل است خوی زشت راه ندارد وجائیکه خوی زشت با شد عقل از آنجا بیگانه و آزرده می گردد.

63— 'When evil character grows stronger, reason gives up'.

When a person is used to performing evil acts he is out of mind.

٦۴- بدزوی نه زوی

ترجمهٔ دری: پسر بد پسر نیست.

مورد استعمال: در مورد پسر بد گفته می شود یعنی پسری که صالح نباشد نباید او را پسر خواند و یا بمنزله پسر صالح دانست.

64— 'An evil son is no son'.

Even in a society with very strong blood ties, a son of bad character cannot pretend to anything from his father.

٦٥- بد مه کوه بد به نه و یمی

ترجمه دری: بد مکن بد نخواهی دید

مورد استعمال: وجیزه نصحت آمیز است که انسان را با جتناب از بدی توصیه می نماید .

65— 'Do no evil; see no evil.'
Avoid evil—doers.

٦٦- بده بنئحه کبر ه ہو بنتی ده ما ته به سی
خو سمه به نه سی

ترجمه وری: زن بد قبر غه کج است می شکند و لی راست نخوا هد شد.

مورد استعمال: در با ره ز ن بد خو گفته می شو د که ما نند قبرغه کج خود را ا ز دست نمید هد ولی ا ز کجی وبد خوئی خود دست بر دار نیست.

66— 'A shrewish woman is like a crooked rib: any attempt at straightening will cause it to break.

ILL— temper in a woman cannot be cured.

۶۷ـ بده ماینه پر ببو له کیږ ي بده کر هڅه
نه پریښوولـه کیږي

ترجمه‌وری: زوجه بدترك داده می شود ولی کشت به گذاشته نمی شود .

مورد استعمال: ضرب المثل دهقانی است که اهمیت کشت و زراعت‌را از نظر دهقان توضیح وبیان می‌نماید یعنی از زوجه بدمس توان گذشت ولی‌از کشت ولو که بد باشد نمی توان صرف نظر نمود.

67— 'A shrevish wife can be divorced but cultivated field of any sort cannot be abandoned'.

You may have a bad harvest this year and perhaps next year too: but eventually it will come right; land must never be abandoned.

۶۸= بده مایه تنکه مو چنه ده

ریمه دری: زوجه بد پایزار تنگ است.

مورد استعمال: در این ضرب المثل زوجه بد وزشتخو بپا یزار تنگ تشبیهه گردیده است که از یک طرف شوهر را تعذیب می کند واز جانب دیگر شوهر بنا بر احتیاجیکه باو دارد او را از خود دور کرده نمی توانند مانند پایزار تنگ که اگر پوشیده شود پای را بدرد می آورد واگر دور انداخته شود پای برهنه می ماند.

68— "An ill—temvered wife is likened an ill—fitting shoe. It is very difficult to discard either; if the shoe, one goes barefooted, if the wife, one would remain single.

۶۹- بۆ ای یی لەخوارە گەنی خواریی لە بۆ ایە

ترجمەدری: ثروتمند ازغریب کمائی دی کند وغریب از ثروتمند

مورد استعمال: ضرب المثل اقتصاد بست کە ارتباط بین ثروتمند وغریب وبا بین کارگر وکارفرما را دربارە استفادە از یکدیگربیان دیکند یعنی همان طور یکە کارفرما از زحمت کارگر سود دیگیرد کارگر نیز از ثروت کارفرما فایدە برمیداد.

69— 'The rich make profit from the poor, and the poor from the rich'.

A rich man gives employment, and his employees work for him.

۷۰- بر بدبخت‌لاری اوچی خوبدی نه اوچی

ترجمه دری : برهنه از راه برمیگردد، ویا راه را می گذارد - ولی گرسنه نمی گذارد .

مورد استعمال : وقتی گفته میشود که مقایسه بین برهنه و گرسنه درمیان باشد و یا گوینده بخواهد تأثیر گرسنگی را در رجحان اجتماعی ثابت کند- ویا بعبارت دیگر برهنه را می توان بقوت منطق قانع ساخت واورا ازراهیکه برای طلب پوشاك بنداندا خته دور کرد ولی گرسنه را نمی توان بسخنان خالی سیرساخت وازراهیکه برای جستجوی خوراك گرفته است دور کرد ٥

70— 'The roads of the ragged and needy can be many, but the road of the hungry man is one'.

A traveller bound for a destination has a choice of several roads, or he may even renounce his journey; but a hungry man has no choice whatever.

۷۱- برجونه دی‌تر اسما له رسدای خوسپی دی
له لو بی مری

ترجمه دری : برجهایت تا اسمان رسیده ولی سگهایت از گرسنگی می میرند

مورد استعمال : ه در بارهٔ شخص خسیسی گفته می‌شود که بظا هر ثروتمند بوده و قلعه اش برجهای سر بفلک کشیده داشته باشد، ولی سختی اش بحدي باشد که حتی سگانش از گرسنگی جان دهند و این ضرب المثال عموماً بطور طعنه گفته میشود

71— 'You have built your towers to reach the sky, but your dogs are dying of hunger'.

Said of a miser.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۲- برخی ویشه مړو زه کوره

ترجمه دری : مردان را دیده حصه ها را تقسیم کن .

مورد استعمال : یعنی تقسیم بین افراد باید مطابق با هایت و قابلیت و لیاقت افراد صورت بگیرد تا بهر فرد برابر بر سویهٔ اهلیت و لیاقت و مساوی با رزش کار همان فرد حصه برسد ـ ودرین ضرب المثل خطاب بشخصی است که موظف و مسؤل تقسیم بین افراد می باشد .

72— 'Evaluate the men and then devide their portions'.

Bestow gifts on those who deserve them, some more some less.

۷۳- بر یی سته برکت یی نسته

ترجمه دری : بردا ردو برکت نی

مورد استعمال: درو قتی استعمال میکردد که محصول یك عمل نسبت بزحمتیکه د ر ا جرای آن عمل کشیده می شود کمتر با شد و یا کمیت یك چیز نسبت بکیفیت آن بزرگتر با شد ، یا حجم یك شی بزرگ و لی ثمر آن کوچك با شد .

.....

73— 'There is profit in it, but no advantage'.
A gain which is no use.

۷۴- بزه په خپل سنگر نه درلیږی

ترجمه دری : شاخ بر بز سنگینی نمی کند .

مورداستعمال : درباره شخصی گفته می شود که امور متعلق بخودش رامطابق بتوانخود اجرامیکند ولی شخص دیگر یکی از آن امور را خارج ازتوان آن شخص پندارد .

74— **'A goat does not find his horns heavy'.**
One man's meat is another man's poison.

۷۵- ازه چی پر بام و خیبری لیوه ته هم بنگنځل کوی

ترجمه دری : از که بربام بالا شود بگرگ هم دشنام میدهد

مورداستعمال : در مورد شخصی گفته می شود که در حالت مصونیت کامل برشخصی ازخود قوی تر انتقاد کند

75— 'A goat which has climbed onto the roof may insult even a wolf.'

From the haven of a secure refuge, a position of weakness becomes one of strength.

۷۶- بلاوه برکت یه نه و.

ترجمه دری : بلا اود برکتش نی .

مورداستعمال : وقتی گفته می شود که یک حادثهٔ خطیر رخ دهد ولی برخلاف انتظار تولید خطر نکند .

76— 'The end result of an apparent disaster is, surprisingly, not at all as bad as feared.

۷۷- بل تەچی یوه ګوته وزیولەسی ځانته دری ګوتی نیولی کیږی

ترجمه دری : اګر بشخص دیګر یکځ انګشت کرفته میشود بخود سه انګشت کرفته می شود .

مورداستعمال : وقتیکه یکځ شخص معیب جو بسوی عیب شخص دیګر یکځ انګشت درازمی کند طبعاً سه انګشت دیګر بها ید قات کند و بسوی شخص خودش راجع کردد در ینصورت بوی اخطار داده می شود که اګر در بی انګشت کذاری برعیب دیګران باشد باید بعیوب خود نیز توجه کرده باصلاح آن بکوشد .

77— 'Point with your index finger to a man of bad character, and three fingers of your hand point to yourself'.

Let him who is without sin throw the first stone.

۷۸– بنده راسه دخدای خپل سه لکه پرځان هسی
پر بل سه

ترجمه دری : ای بنده ! بیادوست خدا شو طوریکه برای خود هستی همانطور برای دیگری هم باش .

مورداستعمال : ضرب المثل نصیحت آمیز است که انسان توصیه می کند تا همانطوریکه برای خود درباره خود فکر میکند برای شخص دیگرودرباره شخص دیگرهم همانگونه فکر کند و آنچه برای خود میخواهد برای دیگری هم بخواهد .

78— 'O Man, be a friend to God: as you would have it done to yourself, so do to your neighbour'.

Do unto others.

۷۹- بێ زارەدی لەخێرە سپێ دی دەرگرێ وە

ترجمه دری : ازخیرت بیزارسگهایت را نگردان .

مورداستعمال : این ضرب المثل ظاهراً از زبان گدایی (کسی که در دهات گدایی می کند و عموماً در دروازه های قلعه ها سگها با اذیت می سازند) گفته می شود ولی کنایهٔ خطاب بشخصی است که بعوض اینکه بکسی خوربرساند اسباب اذیت را فراهم می سازد .

79— 'When you do your charity, keep off your dogs'.

In villages dogs are often set on beggars; generally the meaning seems to be that if the receipt of charity involves the braving of dogs, one is better off without it.

it.

۸۰- بی زحمته راحت نسته

ترجمه دری : بی زحمت راحت نیست .

مورداستعمال : این ضرب المثل برای تشویق بکار و زحمت کسی گفته می شود و بانسان تفهیم می نماید که هرگاه طالب راحت باشد راحت بعد از زحمت کشی و کار کردن است ، ورنه راحت بدون زحمت میسر نمی گردد .

80— 'There is no ease without troubles.'

Real ease is recognised only as a contrast to :rtouble.

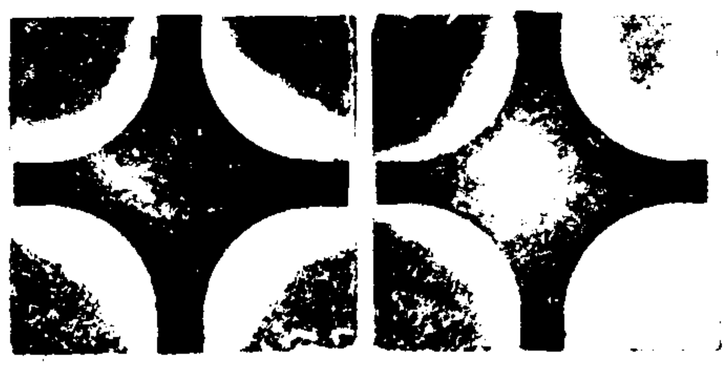

۸۱- بی ستەخوك جنت تە هم نەځی

ترجمه دری : بی دعوت کس بجنت هم نمی‌رود .

مورداستعمال : وقتی استعمال میگردد که شخصی بدون دعوت بمهمانی رود و یا کنایتهٔ در بارهٔ شخصی نیزه‌ی توان گفت که بدون اجازه وارد مجلسی‌شود که ورود در آن اجازه طلب باشد وهم اگر یکی دوست از دوست دیگر گله نماید که‌چرا مهمانی که ترتیب شده بود نرفته او از صناعت نفس این ضرب المثل را درجوابش می‌گوید .

81— "Without an invitation, one may not go even to Paradise'.

An uninvited guest is never welcome, however much he may desire to be present.

۸۲-بی‌عقل دوانه په‌بل نه‌کوی لکه‌په ځان

ترجمه دری : بی عقل آنقدر که بخود (بد) می کند به دیگری نمی کند .

مورداستعمال: در مورد شخص نادان گفته می شود که‌ضرر نادانی او بیشتر متوجه‌خودش میگردد تا به دیگری واین نادانی وی چه در گفتار باشد و چه در کردار یعنی نادان در گفتار و کردار بیشتر از دیگران بخود ضرر می رساند .

82— 'A fool cannot injure another nearly as much as he injures himself.'

A fool is his own greatest enemy, both in word and deed.

۸۳- بی کاری د بدبختی زا نکو ده

ترجمه دری : بی کا ری گهوا ره بد بختیست

مورداستعمال: این ضرب المثل هم جنبهٔ تنبیهی دارد و بیکاری را پرور شگاه بد بختی می پندار د ویا عبارت دیگر شخصی بیکار را بد بخت میداند که بدبختی او در آغوش بیکاری پرورش یافته است و مخاطب را متنبه می سازد تا خود را ازین گهوارهٔ بد بختی دور نگهدارد .

83— 'Idleness is the cradle of wretchedness.'
The progeny of idleness are poverty and misery..

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۴- بې کاری لنګیږی خواری تر پې زیزی

ترجمه دری : بی کاری می زاید و خواری از آن تولد می شود .

مورداستعمال: این ضرب المثل در نکوهش بی کاریست وبی کاری را بزنی تشبیه می کند که خواری را می زاید واستعمال آن جنبهٔ تشبیهی دارد که مخاطب را بکار و جهد توصیه می نماید .

84— 'Idleness begets misery'.

In the cradle of idleness, nearly every sort of misfortune is nurtured.

۸۵- بې میوی ونه څوک په ډبره نه ولی

ترجمه دری : درخت بی ثمر را کس بسنگ نمی زند.

مورداستعمال : وقتی گفته می‌شود که یک شخص فعال ودارای شخصیت‌واهلیت در راه خدمت بمردم وفا یده رسانیدن بدیگران تکلیف‌وزحمت‌میبیند یعنی شخص بی کار وبی ثمر هیچگاه مورد توجه مردم قرار نمی گیرد.

85— 'No one throws stones at a bare tree.'

An active man is like a fruit—laden tree, and is beseiged by everyone; but a lazy and unproductive man is left severely alone.

۶۸- بی وخته ٥ یامه بی له خپله بخته خوری

ترجمه دری : مهمان بی‌وقت از بخت خود می خورد.

مورداستعمال : مهمان نزد هر افغان عزیز و محترم است و هر افغان میخواهد در هر وقت از مهمان مطابق بتوان خود پذیرائی خوب نماید ولی این ضرب المثل در وقتی گفته می‌شود که اگرمهمان ناگهان و بی‌وقت برسد آنقدر وقت نداشته باشد که آنطوریکه دلش می خواهد ازو پذیرائی نماید بنا بران بگفتن این ضرب المثل معذرت خود را اظهار میدارد.

86— 'A guest out of season eats up his portion.'

Everyone is happy at the arrival of an invited guest, but one who arrives too early or too late consumes the good will of his host.

پ

۸۷- پاك اوسه بی باك اوسه

ترجمه دری : پاك باش بی باك باش .

مورداستعمال : این ضرب المثل با نسان اطمینان میدهد که هر که در امور زندگی اجتماعی چه شخصی وچه رسمی پاك وراست باشد او باید حق خود از هرگونه قضاوت باکی نداشته باشد واز هیچگو نه تفحصی نهراسد .

87— 'Be uncorrupted, and brave the insults'.

Take no bribes, and pay no heed to the aspersions cast on you for your honesty by dishonest men.

۸۸- پر اخو ند بنور وا هم‌لو یر ه د ه

ترجمه دری : بر اخو ند شور ها هم زیا د است .

مورداستعمال: وقتی گفته می شو د که شخصی بیش از استحقاقش چیزی دا د ه شو د .

88— 'For a MULLAH, even poor GRUEL is too much.'

'Mullah' here means an overweening pretentious person who asks for more than he deserves; such a one ought to have nothing.

۸۹-ار پچه و خو ت کشمیر أی و اید

ترجمه دری : بر پشقل برآمد و کشمیررا دید .

مورداستعمال : در بارهٔ شخصی گفته می شود که بیك موفقیت کوچك خود را قهرمان موفقیت های بزرگ جلوه دهد ویا اجرای یك کار خود را چنان بزرگ وانمود کند مانند کسیکه بر پشقل برآید و ادعای دیدن کشمیر نماید .

89— 'He climbed on a dung and claimed to see Kashmir'.

Said of a braggart who pretends that a tiny achievement is a heroic accomplishment.

۹۰- برخره یوه لپه اوربشی هم ډیری دی

ترجمهٔ دری : برخریک اپ جوهم بسیار است

مورداستعمال: برای اقناع شخصیکه سزاوی باستهزا وقش و یا کمی بیشتر از استهزا قش چیزی گرفته باشد گفته می شود .

90— 'For an ass, even a handful of barley is too much'.

An asinine person should be kicked.

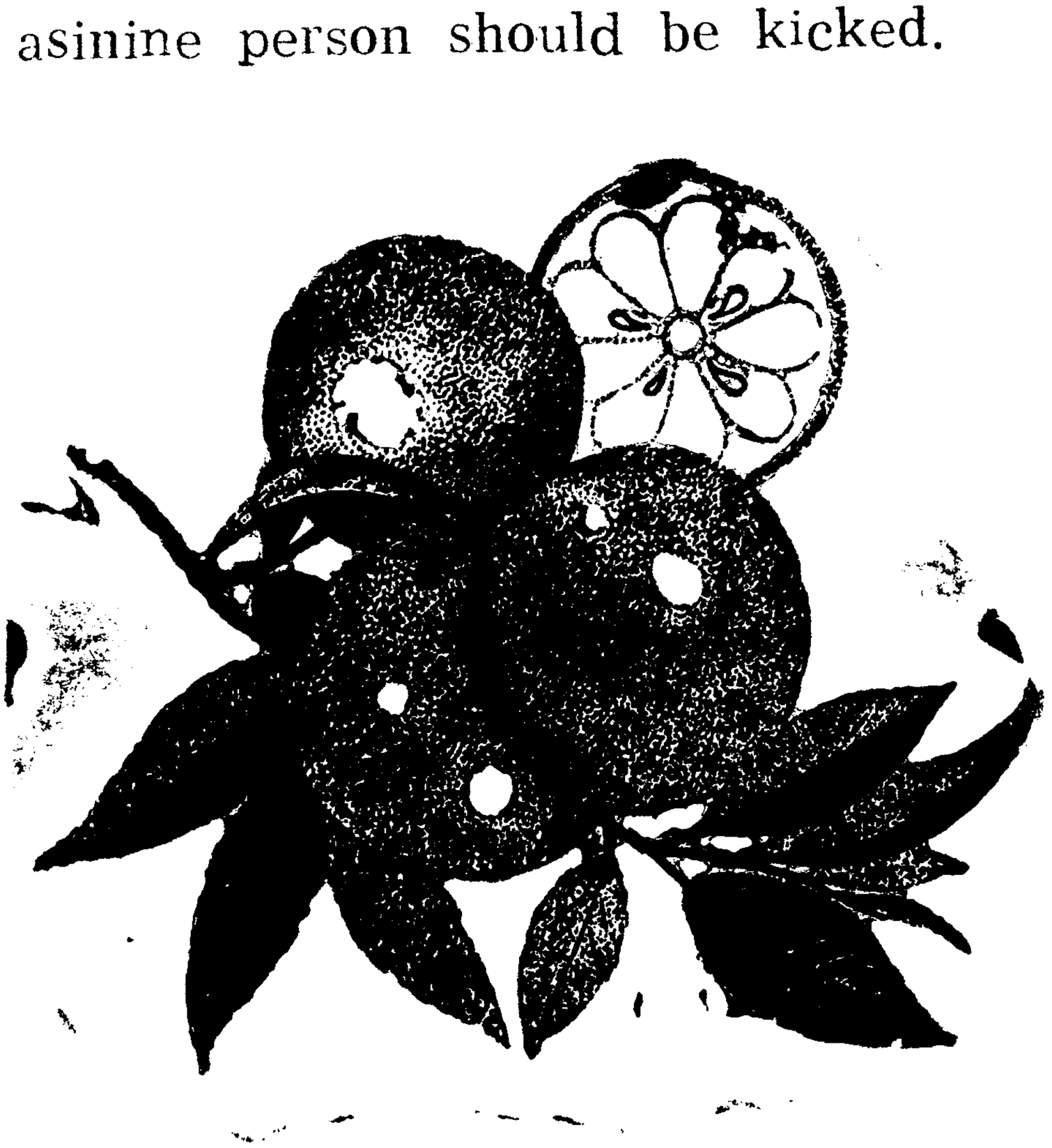

۹۱- پردی جنگ نیم اختردی

ترجمهٔ دری : جنگ بیگانه نیم عید است .

مورداستعمال: وقتی گفته می شود که دو متخاصم بیگانه نیم جنگ کنند و تماشا بین از آن حظ ببرد .

91— 'A fight between other people is a half fest- Many people enjoy watching others quarrel.

۹۲- پردی خواره یا پوردی یا پیغور

ترجمهٔ دری : خوراک بیگانه یا قرض است یا طعنه .

مورداستعمال: ضرب المثل آموزنده است که انسان را به نگرفتن چیزی از بیگانه واتکأ بخود توصیه می نماید یعنی گرفتن چیزی ازدیگران یا بطور قرضه است که واپس می طلبند ویا بلاعوض خواهد بود که طعنهٔ آن برای گیرنده خواهد ماند پس یک انسان نباید امید اعطای دیگران زندگی بسر برد .

92— 'Getting food from others results in either a debt or a taunt'.

Getting food in this way is a poor plan, for you **will either have a debt** to repay, or will be taunted for your improvidence.

پردی سپی پەووی خپل

ترجمهٔ دری : سگ بیگانه بنان ازخود .

مورداستعمال: درحق کسی گفته میشود که در حقیقت بیگانه باشد ولی تنها برای استفاده خود را دوست وانمود کند.

93— 'Another man's dog will come to you only for food.'

A watchdog works only for his keep, and you can expect no love from him.

۹۴- پر دی نبی نیمه خوادی .

ترجمهٔ دری : خوبیهای بیگانه نا پایدار است .

مورداستعمال: درین ضرب المثل توصیه با تکا بخود و اجتناب از چشمداشت بکمکهای بیگانه است یعنی یک انسان باید بخرد متکی باشد و انتظار کمکهای بیگانه نشیند زیرا که خوبی های بیگانه پایدار نیست .

94— 'The kindness of others will not last.

Learn self—reliance, since the kindness of others **can only be temporary.**

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۵-پر دی غم تر واوری سوله دی

ترجمهٔ دری : غم بیگانه از برف سرد تر است .

مورداستعمال: وقتی استعمال می‌شود که بی‌تفاوتی یک انسان را در برابر اندوه یک انسان بیگانه ، مطلب باشد یعنی طوریکه برف سرد است از وه بیگانه هم در انسان حرارت تاثر را تولید نمی کند .

95— 'The griefs of others leave one colder than snow.'

The griefs of others leave one very cold.

۹۶- پردی کت ترنه هوشپووی

ترجمهٔ دری : چورکت بیگانه تا نیم شب است .

مورداستعمال: یکی از ازهای موفقیت انسان اتکأ بنفس است که انسان متکی بخود هیچگاه اتکأ بغیر را نمی پسندد و باساس همین مفکوره گفته شده که: «چورکت بیگانه تا نیم شب است» یعنی با تکأ غیر دل نباید بست وخود را باید بخود متکی ساخت .

96— 'The bed of another is good only for half the night'.

Do not rely on borrowed essentials, they can be suddenly reclaimed.

۹۷- ز دی و ر کړه نیمه خو اده

ترجمهٔ دری : اعطای بیگانه ناپایدار است .

مورداستعمال: ازهم مانند ضرب المثل گذشته این ضرب المثل انسان را از ناپدار بودن اعطای بیگانه متنبهه می سازد و سوی اتکأ بخود رهنمایی می نماید .

97— 'Do not rely on gifts from others; they are unreliable'.

Do not rely on such gifts to tide you over a difficulty.

۹۸- پرښو تلوار پر بدو تأ مل

ترجمهٔ دری : بر نیکوئی شتاب و بر بدی تأ مل

مورد استعمال : و جیزهٔ نصیحت آمیز است و در وقتی گفته می شود که انسان در اقدام خود متردد یا شد واو را توصیه می کنند که اگر اقدام بکار نیک است شتاب کند و اگر اقدام بکار بد است تأمل نماید و عجله نکند.

98— 'Hasten to do good, and hisitate to do evil'

An exortation.

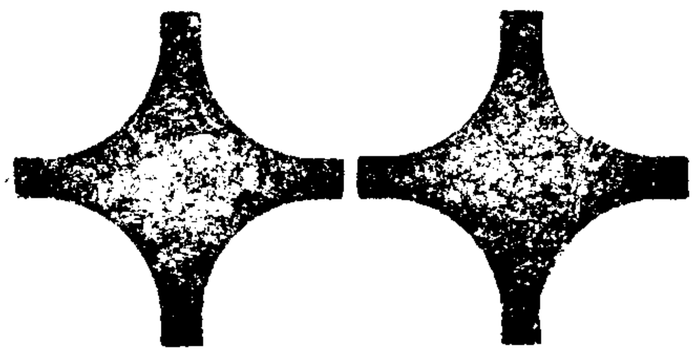

۹۹- بر کمازره ناپم پرخرپ یی یم

ترجمه دری: بر زرد ك نیستم بر صدا ی شکستن آن هستم .

مورداستعمال: یعنی پروا ی زرد ك را ند ارم و ای در بار ۀ شکستن آ ن فکر میکنم .

در بار ۀ **هملی** گفته می شو د که خو د آن کوچك و ای نتیجۀ منفی آ ن بزرگ و با عث ز سوائی باشد .

99— 'A raw corrot is a small thing, but its shape is very unpleasant'.

The snap of a breaking raw carrot has some important associations, though the carrot itself is of no consequences.

۱۰۰ = پر لخه خپله ئې ملا تړلې ده

ترجمهٔ دری : پر شکم پرهنه کمر بسته است .

مورد استعمال : دربارهٔ شخصی گفته میشود که بدون اینکه برای یک کار آمادگی گرفته باشد و یا لوازم آن کار را تهیه کرده باشد یکا و اقدام کند مثلا یک شخص بدون اینکه حد اقل سرمایه را داشته باشد بتجارت کمر ببندد ـ یا بدون هیچ سند و دلیل اقامهٔ دعوی نماید وغیره از ین قبیل موارد .

100— 'Over his bare stomach he has fastened a large belt:

If one tries to start an ambitious enterprise with no resources, and tries to cover for his lack, in an entirely transparent way, he will fool nobody

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۱- پر هغه دی خدای میلمه که چې میلمه یې نه وی لیدلی

ترجمهٔ دری: خدا ترا مهمان کسی سازد که مهمان را ندیده باشد .

مورد استعمال: در وقتي استعمال میشود که میزبان در پذیرائی مهمان ازحد زیاده تکلیف و اسراف نماید یعنی اسراف در مهمانی علامهٔ نابلدی میزبان در مهمانداریست .

101— 'May God make you a guest of someone who has not seen one before'.

One who has no experience of guests may perhaps treat him much more generously.

۱۰۲-پیر می که مر می که

ترجمهٔ دری: مرا ملامت کن از آن پس بکش .

مورد استعمال : در پښتونها رسم است وقتیکه یك منازعه میان آید هر دو طرف موضوع را بجرگه (مجلس قومی) ارائه می نماید وهرد و جانب دلائل خود را اقامه کرده می گویند «مرا ملامت کن ازآن پس بکش » یعنی یکپښتون وقتی که بدلائل ملامت گردد یا حاضر است ملامتی خود را حتی بکشتن خود جبران کند .

102— 'Judge me first fairly, and then execute me'

This refers to the provisions of tribal law amongst **Pashtuns, in which a JIRGA or other council** must **pronounce sentence (of death, say)** according to law before anyone is punished.

۱۰۳- بد هم بد ورا شه لری

ترجمهٔ دری: ملامت هم یك كب دارد .

مورداستعمال: وقتی گفته می شود كه یك شخص ملامت بعد ازملامتی باز هم چنان دلائل بی مورد وضعیف را برای برائت خود اظهار نماید كه قابل سمع وقبول نباشد .

103-- 'A convicted man too has his reasons'.

No person yields himself thoroughly to the charges of his antagonists even if he is proved responsible in the council or in the court.

۱۰۴- پز پر یکه ی که شرم در لو د ای د چه پ نوم
به یی نه ا خی-لا ی

ترجمهٔ دری: بینی بر یده اگر شرم سمدا شت نام کا ر د را نمی گر فت .

مورداستعمال: در مورد شخصی استعما ل میگردد که در یك موضوع ملامت وناکام گردیده با شد ولی بازهم از ملا متی خودشرم نداشته باپروئی زیا د همان موضوع را تعقیب نما ید .

104— 'One who feels shame that his nose has been cut off should avoid speaking about knives'.

Refers to failure in an important endeavour, when one should feel a decent shame, and not pretend to be able to make an easy success of something similar,

۱۰۵-پښتون سل کاله پس واروا خیست ویل ہی
چې اوس می تلوار وکی

ترجمه دری . پښتون پس از صد سال انتقام گرفت باز هم گفت که عجله کرده است .

مورداستعمال: پښتو نها بمشکل از انتقام خود دمیگذرند و وقتیکه در انتقام گرفتن تا خیر واقع می گردد برای تسلی انتقام گیرنده این ضرب المثل استعمال می شود یعنی یک پښتون بعد از صد سال هم اگر با شد انتقام می گیرد .

105— 'A Pashtun toook revenge only hundred years later, but said that he was in a hury.'

When an injury is done in Pashtun tribal society, vengeance according to a lengthey code is obligatory, no matter how long it takes; and it has been known to have taken a very long time indeed in actual cases

۱۰۶-پښی هلته ځی چې زړه مخی

ترجمهٔ دری : پای بجا ئی می‌رود که دل می‌رود .

مورداستعمال: یعنی در رفت‌وآمد ها و دیدو باز دید های دوستانه بین انسانها ، محبت و صمیمیت قلبی را زیاد تر وتأثر دیدار انسانها بیان می‌کند : (پای بجا ئی می رود که دل می رود) در زبان دری عین همین ضرب المثل وجود است ،

106— 'Whither the heart is drawn, thither the foot tends'.

The heart's desire is the director.

۱۰۷- یک تر یک نو نه چپ ماغزه ئی بنکاره وی

مورداستعمال: کل تا کل نه اینکه مغزشا شکارا پاشد .

مورداستعمال: در باره یک، وضوح نا پسند ویا یک کار بد یکه نتیجه آن ازحد زیاده برسوائی بکشد گفته می شود , مانند شخص کل که ،عیوبست ولی کلیکه مغز سرش آشکارا باشد ازحدزیاد، ،عیوب، ی نما ید .

107— 'Stark baldness is bad, but visible brains are worse'.

Loss of hair cover is bad enough, but loss of skull cover is really serious; some calamities look terrible, but can be borne. Others are real disaster.

۱۰۸- یک نه په سر تارلری نه په چا کارلری

مورداستعمال: کل نه برسر تاردارد ونه بکسی کار.

مورداستعمال: در باره شخصی گفته می شود که در گوشه عزلت نشسته وپیشه قناعت را گزیده و از کشا کش دهر وارسته باشد ، یا بعبارت دیگر: (آنکه هیچ ندارد غم هیچ ندارد)

108— 'The bald man has no hair on his head nor any business with people'.

۱۰۹- یگری چپله سره ولویبری پر اوبو تکیه‌سې

مورداستعمال: دستار که ازسر بیفتد برشانه تکیه می‌شود

مورداستعمال: در ین ضرب المثل بهمبستگی و تعاون با همی انسانان اشاره شده یعنی اگر بین انسانان همبستگی و حس تعاون با همی وجود داشته باشد اگر پای یکی لغزیده بر شانه د یگری تکیه می کند و یا اگر دوستی از مقام الفتیده دوست د یگردست اوراخواهدگرفت و از افتادن بزمین

109— 'A turban when it falls, rests on the shoulder'.

A fallen turban is a misfortune and, like a person who has fallen on bad times, leans on the shoulders of others.

۱۱۰- پلار مکټلی زوی ته هیڅ دی

ترجمهٔ دری : کمائی پدر نزد پسر هیچ است

مورداستعمال: در باره پسری گفته می شود که دارائی و ثروت پدر را با بی اعتنائی ولا ابالی صرف و بر باد کند وچون اکثر چنین پسران در راه حصول ثروت و کمائی پدر شخصا زحمت کشیده نمی باشند بنا بران قدر زحمت کشی پدر را در راه حصول ثروت نمیدانند از این جهت درمورد آنان گفته می شود که « کمائی پدر نزد پسر هیچ است »

110— 'To a son, the value of his father's money is as nothing'.

Such a son has no idea of the hard work put in by his father to support his family; he is happy to throw his father's monery away.

۱۱۱ پنجه‌ٔ کوتی سره‌ٔ برابری نه‌دی

ترجمهٔ دری : پنج انگشت با هم برابر نیست

مورداستعمال: اشاره بتفاوتهای طبیعی و فطری بین انسانان و سائر اشیا است یعنی طور یکه پنج انگشت با هم مساوی نیستند انسانان نیزدر شکل و قواره ظاهری و هم در طرز فکر واستعداد با هم متفاوت اند ـ همچنین سایر موجودات در کمیت و کیفیت با هم فرق دارند.

111— 'The five fingers differ from one another'.

They are all fingers, but differ essentially; so **people might look alike but are essentially** different in important ways.

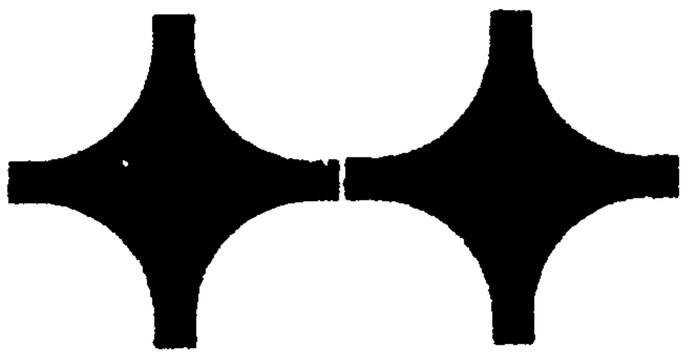

۱۱۲ پنلویی مه گوره ایمانیی گوره

ترجمه دری . جسامتش را نبین ایمانش را ببین

مورداستعمال: در مورد شخص و یا چیز یکه ظاهرا جسامت بزرگ دارد و ای در معنی پوک و بیان تهی یا شل گفته می شود یعنی تعیین لیاقت و شخصیت یک انسان نباید باساس بزرگی جسامتش یا شل بلکه باساس اهلیت و معنویت او باید سنجید و یا تنها جسامت و بزرگی یک چیز را نباید علامه بهتری آن چیز دانست بلکه ماهیت حقیقی آنرا باید در نظر گرفت.

112— 'Look not at his massterus body, but at his strength of character.

A strong handsome body may hide a weak personality, but of course not necessarily; one must judge narrowly.

۱۱۳ بورته گورم پانې دی کښته گورم ږ ا زنګ دی

ترجمه دری . بالا می بینم سنگلاخ است پا ئین می بینم پلنگ ا ست .

مورداستعمال: در ین ضرب ا لمثل و ضعیت محصور ما ندن یک شخص در کوه ترسیم گرد ید ه که نه با لا رفته می تواند و نه پا ئین- بالا سنگلاخ است را ه ندارد و پا ئین پلنگ است او را میخورد -و کنا یته و قتی گفته می شود که شخصی بین د و ،شکل صعب گرفتار آ ید و راه نجا ت یا فتن هم ا ز آ ن ،شکلتر با شد .

113— 'If you look up, you see only rocky slopes; and if you look down, you see a leopard'.
One is caught between Scylla and Charybdis.

۱۱۴ پورچی ترسل تیر سو نوو چه مه خوره

ترجمهٔ دری : قرض که ازصد گذشت نان خشك نخور:

مورد استعمال : درزبان دري نيز ميگويند «قرض که ازصد پريد مرغ پلو بزن» و مقصد درين ضرب المثل تشويق بتحمل مشكلات خطر درحالات خطراست يعنى وقتيكه يك انسان باخطر مواجه شد نبايد دست وپاى خود را گم كند بلكه درهمان خطر با خطر مبارزه كند .

114— 'When your debts mount up to the sky, eat no crusts of bread'.

When really overwhelmed with debt, who cares? Go on and really indulge yourself.'

۱۱۵ پور چی محنلہ نی شی خوردنی شی

ترجمۂ دری : قرض که متعوبق بیفتد خورد نی میشود.

مورد استعمال : وقتی گفته می شود که تادیۂ قرض از موعدش بگذرد .

115— 'A debt not repaid on time is deemed last'.

A creditor with unreliable debtors sees his business crumble into dust.

۱۱۶ پوره ورك دی کړه دوه کوره

ترجمهٔ دری : ای قرض ! دوخانه راکم کردی .

مورد استعمال : این ضرب المثل درمدت قرض است که دوخانواده، را از پادر می آوردیکی خانواده قرض دهنده ودیگر خانوادهٔ قرض گیرنده زیرا که قرض گیرنده قرض را تأدیه کرده نمی تواندو قرض دهنده قرض خود را از دست میدهد .

116— 'O debt, you have destroyed two families'.
That of both the lender and the borrower, for 'neither a borrower nor a lender be'.

۱۱۷ پوه ـړی ترخپلی کمبلی پښی زه غځوی.

ترجمهٔ دری : آدم هوشیار از گلیم خود پای دراز نمی کند.

مورد استعمال: کسیکه از اندازه استحقاق خود تجاوز ننماید در بن ضرب المثل شخص هوشیار شناخته شده است وضمناً برای مخاطب توصیه است که از اندازهٔ خود پای دراز نکند.

117— 'A wise man stretches out his foot according to his GILIM.'

Cut your coat according to your cloth.

۱۱۸ په اوړی کې کټه په ژمی یې څټه

ترجمهٔ دری : درتابستان کمائی کن ودر زمستان بخور .

مورد استعمال : درین ضرب المثل تشویق بکار کردن درتابستان واستراحت در زمستان است چون موسم تابستان برای کارو کمائی کردن مساعد وزمستان نامساعد است ازینجهت توصیه می شود که : «درتابستان کمائی کن ودرزمستان بخور» یعنی اگر درتابستان کمائی نکنی در زمستان برای خوردن چیزی نمیداشته باشی .

118— 'Work in summer, and so eat in winter'.
Save in good times for a rainy day.

۱۱۹ په بد لو څوك نه لوړیزی .

ترجمهٔ دری : بستودن درغزلها کسی بزرگ نمی کردد .

مورد استعمال : بعضی انسانهای خودخواه تصور می کنند که یك انسان تنها بستودن درغزلها ومدحیه ها بزرگ شده می تواند، حالانکه بزرگی یك انسان به پندار نیك وگفتار نیك وکردار نیك است پس درین ضرب المثل تصور اشخاص خود خواه باطل نشان داده شده است .

119— 'Mere poets' praise does not add an inch to a man's stature'.

Poets are paid to praise their patrons, regardless of facts.

۱۲۰ په پردی کور کی سل میلمانه هیڅ دی

ترجمهٔ دری : در خانهٔ بیگانه صد مهمان هیچ اند .

مورداستعمال: در وقتی گفته میشود که یك شخص بمصرف شخص دیگر اظهار جوانمردی نماید.

120— 'A hundred guests in another's house are as nothing'.

In your own house, it is expensive to treat guests properly, and one does not care about the expenses of others.

۱۲۱ یه تش گو مان بد بخت و خو ب خپل ایمان

ترجمهٔ دری : بگمان خالی بد بخت ایمان خو د را بر باد دا د.

مورداستعمال: این ضرب المثل در نکوهش شخص ظنون و بدگمان گفته میشود که این شخص بد بخت بگمان خالی ایمان خود را از دست میدهد زیرا در دین اسلام سؤظن خوب نیست .

121— 'Too much credulousness ruins a believer's faith'.

One of the Faithfull ought to be selective in his beliefs.

۱۲۲ ؛ تیرپسی ترتاب نسته .

ترجمه دری . در پس گذشته تلاشسود ندارد

موردستعمال: دستند اشخاصیکه وقت خود را بفکر «گذشته» ضایع می سازد حالا نکه گذشته از دست رفته واپس نمی گردد ، ازینجهت درین ضرب المثل باشخاصیکه وقتخود را بفکر زمان گذشته ضایع میسازند گفته شده که درپس گذشته تلاش سود ندارد .

122— 'Do not bewail the past, there is no advantage in it'.

Dont cry over spilt milk; what's done cannot be undone.

۱۲۳ پاتیرو اوبو باسی چایوم نه دی اخیسدی

ترجمه دری . در پس آب گذشته کس بیل نبرداشته است.

موردهستعمال: این ضرب المثل معنی مفهوم گذشته را دارد و بشخصیکه بفکر گذشته وقت خودرا مصروف میسازد گفته می شود که زمان گذشته مانند آبیکه جریان آن گذشته است ودهقان برای واپس برگشتانیدن آب بیل بر نمی دارد.

123— 'Do not take up a spade when the water is gone'.

Peasants use a spade as a general tool, and when there is no more water, it is useless to try to dig.

*****

۱۲۴ به جار جارمی دی بنه اسی گیله ه می مره که ه

ترجمه دری . قربان قربان گفتنت برایم فایده ندارد شکم راسیر کن .

موردستعمال: ضرب المثل حیاتیست و از زبان شخصی گفته می‌شود که احتیاج بنان دارد ولی شخص دیگر بعوض اینکه بانان بدهد میخواهد او را بسخنان چرب وشیرین متسلی سازد وچون گرسنگی تنها بکلمات چرب وشیرین از بین نمی‌رود بنابر آن از زبان شخص گرسنه گفته می‌شود که (قربان قربان) گفتن فایده ندارد بلکه چارهٔ اساسی شکم سیر کردنست .

124— 'Do not cry, 'Dear me, how terrible'! but rather fill my stomach. .....

Soft words butter no parsnips.

۱۲۵ پەجنگ کی یوگام دسلو کالولار ده
ترجمه دری . درجنگ یک قدم راه صد سا له است .

مورداستعمال: درو قت مبارزه وجنگ استعمال میگردد ومطلب این است که در راه مبارزه یک قدم به پیش رفتن موفقیت بزرگست مانند یکه درمیدان جنگ یکقدم پیشرفت باطی صدسا له راه درحالت صلح برابر است - یعنی درحالت شدت مبارزه موفقیت کوچکرا هم باید بزرگ شمرد .

125— 'In time of war, a single step forward is equal to a distance of hundred years.'

When all the resources of the nation are engaged in fighting an enemy, any progress at home is very difficult and slow.

۱۲۶ په خپله خرنه لري دبل به آس پوری خاندی

ترجمهٔ دری : خود شرخرند ارد با اسپ دیگران دی خندد .

مورداستعمال: در بارهٔ شخصی گفته دی شود که بی وجب درحق شخص دیگری تمسخر نماید ، ویا اینکه خود زچیزی نداشته باشد ولی دارائی دیگر ن را مورد استهزا قرار دهد ، ویا اینگه خودش نداند دگر بردانستن دیگران خنده کند .

126— 'He hasn't even a donkey, yet he laughs at others ' horses.'

A fool has no idea how foolish he is.

۱۲۷ - یه خره ئی وس نه رسیدی پر پالانه ئی راواچول

ترجمهٔ دری : زورش بخر نمی رسد پالان را زیر لت و کوب گرفت .

در زبان دری نیز گویند : « زورش بخر نمی رسد می زند به پالانش »

موردِاستعمال: در زمانی استعمال میگردد که دست انتقام گرفتن از اصل کوتاه باشد ولی دست انتقام گرفتن از فرع زده شود ، مثلاً زور مظلوم وستمدیده بظالم وستمگر نرسد با ذیت منسوبین ظالم وستمگر دست دراز کند .

127— 'He could not force his mule to go, so he beats its pack—saddle'.

The mule may kick, but the pack—saddle is defenceless.

۱۲۸ به خواری خوك بدنه ایسی به بیکاری بدایسی

ترجمه دری . با زحمتکشی کسی بد نمی نماید ولی با بیکاری بد می نماید .

مورداستعمال: وقتی گفته می شود که شخص زحمت و کار کردن را برای خود هموار کرده و بیکاری را برآن ترجیح دهد .

128— 'The appearance of a busy person is favourable, but that of an idle person is unfavourable'.

Sometimes even appearances bear out facts, as in this case.

۱۲۹ به خوله خوبه زه کوبه

ترجمهٔ دری : از زبان شیرین بدل کج .

مورداستعمال: درباب کسی استعمال میگردد که ظاهراً شیرین زبانی نماید ولی در دل کجی داشته باشد یعنی زبان ودش با هم موافق نباشد .

129 'Sweet on the tongue, and false in the heart.'
Do not tell lies, even though they make the hearer happy.

۱۳۰ په د رونو درو ند په سپکو سپك

ترجمهٔ دری : با سنگینان سنگین و با سبکان سبك .

در زبان دری می گویند : « با ماه نشینی ماه شوی

با دیگ نشینی سیاه شوی . »

مورداستعمال: ضرب المثل پند آمیز است که تأثیر همنشین را بیان میکند یعنی اگر انسان با اشخاص سنگین و مؤدب بنشیند سنگینی و ادب آن اشخاص در وی تأثیر دی نماید و اگر با اشخاص سبك و غیر مؤدب همنشین باشد مانند اینکه با دیگ سیاه نشیند از آن متأثر میگردد .

130— 'The nobles would honour you and the depraved would despise you'.

****

۱۳۱ به دیر بخشش لیونی خوبه بری

ترجمهٔ دری : به بخشش زیاد دیوانه خوش نمی شود .

مورداستعمال: درین ضرب المثل اجتناب از اسراف توصیه شده که یك شخص در مصرف نباید از جادهٔ اعتدال پا بیرون نهد، و نه هم باید از دیگری انتظار فضول خرچی داشته باشد تا در جملهٔ دیوانگان محسوب نگردد .

131— 'Ony a madman wants a superabundance of ALMS'.

One should try to give alms in the right amount; too much spoils the market.

****

۱۳۲ پەپۆ یرۆکی یی خۆرە پەلەبرۆکی یی وێشە

ترجمه داری: در جمعیت زیاد بخور، در جمعیت کم تقسیم کن .

مورداستعمال: درین ضرب المثل ادابه خوردن در جمعیت بیان گردیده است یعنی اگر در جمعیت زندگانی چون غذای کم تو همه نمی رسد پس بهتر است تنها بخوری واگرجمعیت کم بود میتوانی غذای خود را تقسیم کنی .

132— 'Eat it alone in a large company, but divide it in a small one'.

Small is beautiful'.

۱۳۳ په پرندو کې یو سترګې پاچا دی

ترجمه دری: در بین کوران یك چشمه پادشاه است

مورداستعمال: وقتی گفته می‌شود که در جنبهٔ منفی یك جز مثبت آن جنبه دیده شود مثلا در جمله بی سوادان نیم باسواد، درجملهٔ نادانان نیم دانا در جملهٔ مفلسان نیم سرمایه‌دار ، در جملهٔ بیکاران نیم کاروبگر وغیره ۰

133—Amongst the blind, the one-eyed man is a king.

۱۳۴ په ږندیا نوکی چپك اغا دی

ترجمه دری: در کور ان احول با دار است .

مورداستعمال: و قتی گفته میشود که در جمعیت بیدانشان شخصی با دانش بسیار کم ادعای رهبری نماید واین ضرب المثل طور تمسخر در بارهٔ او استعمال میگردد .

134— 'Among the blind people a cross—eyed person is the chief.'

۱۳۵ پەزهیروز بوگو تی مە و هە •

ترجمه دری: بدلهای ز هیر انگشت دز ن

مورد استعمال : وجیز ۀ نصیحت آ میز ا ست و برای کسی گفته می شو د که در پی آز ار د لها ی بیمار گا ن با شد .

135— 'A bruised heart should not be teased'.
Compassion for anguish is required.

۱۳۶ به سپی زوی تل د پلار بنکنځلی وی

ګرجمهٔ دری: پسر سګ صفت همیشه باعث د شنام

پلر را ست .

مورد استعمال: وقتی استعمال میګردد که بدی

پسر . تو جه بد ناسی پدر ګردد یعنی از سبب بدی و پستی

پسر پدرش مورد ملامت ودشنام قرار ګیرد ، واین

ضرب المثل بطور تنبیهه به پسران گفته میشود تا از

ارتکاب چنان اعمالیکه باعث بدناسی وخفت پدران

شان می ګردند اجتناب نمایند .

136— 'The father of a coward son is always insulted'.

۱۳۷ په سلو و هلي ښه دی نه په یو ه پر

ترجمهٔ دری: ازدست صد تن لت خوردن خوبست نه از طرف یکتن ملامت شدن .

مورد استعمال: در وقتی استعمال می‌گردد که یك شخص مورد ملامت قرار گیرد، زیرا ملامتی نزد افغانها بدترین الزام وشدیدترین محکومیت است. از ین جهته درین ضرب المثل میگویند که ازدست صد تن لت خوردن خوبست نه ازطرف یکتن ملامت شدن .

137— Beaten by a hundred people is better than being defeated by one'.

۱۳۸ پهٔ شرم هغه شرمیږی چې پهٔ شرم پوهیږی

ترجمهٔ دری : شرم کسی می شرمد که بشرم میفهمد.

مورداستعمال: در نکوهش شخص بی شرم گفته می شود یعنی بی شرم که مفهوم شرم را نمیداند از شرم خود نمی شرمد، ولی شخص با شرم که بمفهوم شرم پی می برد بکار شرم آور اقدام نمی کند.

138— 'Shame can be felt only by one who understands it'.

It is vain to try to shame a thick—skinned person.

۱۳۹ په شیدو سوځلی مستی پوکی

ترجمهٔ دری : په شیرموخته دامت را پف می کند .

مورداستعمال: دربارهٔ شخصی گفته می شود که ازیک حادثهٔ خطیر متضرر گردد ولی بعد از آن از توهم ضرر در حادثات بی خطر هم از حد زیاد احتیاط نماید مانند کسیکه شیر جوشانسوخته ماست را هم پف کند .

139— 'One burnt by hot milk blows on cold curds'.

۱۴۰ به گرمویی و سکته ، به سیوری یی و خته

ترجمه دری: درگرمی ها کما ئی کن ، در سا یه بخور .

مورد استعمال: د ر ستا یش کار و ز حمتکشی گفته می شود و یا نسا ن توصیه می کند که درگرمن آفتا ب زحمت بکش و کما ئی کن تا محصول آنرا درسا یه بخوری .

140— 'Work in the sunshine, and eat in the shade'

Make use of a favourable opportunity to provide for harder times.

۱۴۱ به غربال کی او به نه راوړلی کیږی

ترجمه دری: در غربال آب آورده نمی شود .

مورد استعمال: وقتی استعمال می شود که شخصی سعی نماید یک کار ناممکن را ممکن جلوه دهد و آن اقدام نماید .

141— 'Water cannot be carried in a sieve'.
The impossible cannot in fact be done.

۱۴۲ په کور کی یی نه کوک نه پیاز اربی یی دواز

ترجمه دری: در خانه اش نه کوک نه پیاز ارقش

از کلان کار

مورد استعمال: در مورد شخصی گفته می شود که برخلاف آنچه که هست خود را وانمود کند ، یعنی در بارهٔ خودش لاف و گزافش بیشتر از حقیقت باشد ، مثلاً در خانه پیاز برای خوردن ندارد ، ولی در بیرون مانند شخص کلان کار آرق می زند .

142— 'He hasn't an onion in his house, yet he belches like a gorged diner'.

Mountain onions in Afghanistan are very cheap; this proverb describes empty boasting.

۱۴۳ په ګورم کې یې غوا نه درلوده ګو روان
سړی ما تا وه

ترجمه دری: (ربا ده مه ده ګاوی نه داشت سرپا دوان را زن شکسته تا زه •

مورد استعمال: در بارهٔ شخصی گفته می شود که در یک کار ویا موضوعیکه باوهیچ رابطه نداشته باشد بی جهته چنان مداخله جلی نماید توگویی که آن کار وموضوع تماماً مربوط بخودش است •

143— 'Not a single animal in the herd is his, yet **he continually plagues the herdsman'.**

Minding one's own business is greatly to be desired.

۱۴۴ پهٔ گوړه ویلو خوله نه خوږیږی

ترجمه دری: بنام گرفتن گورد هان شیرین نمی شود .

مورد استعمال: در وقتی گفته می شود که تنها گفتار بدار اعتبار قرار داده شود و بکردار توجه نباشد طوری نگرشود که تنها گفتار برای انجام کار کافیست حالانکه این ضرب المثل تنها گفتار را پسندیده نمی داند و تنها بگرفتن نام گورد هان شیرین نمی شود .

144— 'The mere mention of the word 'sweetmeat' does not sweeten the mouth'.

Promising is one thing; delivering is another.

۱۴۵ به مرگ یی و نیسه په تبه به راضی سی

ترجمه دری: بمرگ بگیرش به تب راضی خواهد شد .

مورد استعمال: در وقتی گفته می شود که یک شخص بخواهد از شخص دیگر استفاده کند و لی برای اینکه آنشخص را بتقاضای اصلی خود زود تر راضی بسازد چند برابر تقاضای اصلی خود ازو خواهش نماید تا با لاخره آنشخص بتقاضای اصلی اش راضی گردد مانند آن بیماریکه بمرگ تهدید شود به تب راضی می شود .

145— 'Threaten him with death, and he will not complain about a fever.

If you want, for example, £5 from someone who is reluctant to give it to you, threaten to sue him for £100.

۱۴۶ په ناسته اتن نه کیږی

ترجمه‌دری: اتن د رحالت نشسته‌تن نمی شود

مورداستعمال: هر کار و عمل شرایطی دارد که قبل از اقدام ان کار باید شرایط آن مهیا گردد واگر شرایط مهیا نگردد بدان می ماند که شخصی بخواهد در حالت نشسته‌تن کند حالانکه شرط آن عموماً ایستادن است ودرین ضرب المثل توصیه شده است که هیچ کار بدون تهیه شرایط و لوازم آن بتکمیل نمی رسد .

146— 'An ATAN dance cannot be performed sitting on a couch'.

This dance is a Pashtun square dance.

۱۴۷ به واله کی چی او به تللی وی بیا راځی

ترجمه‌دری: در جویکه آب رفته باشد باز می آید

در زبان دری نیز گویند « در جویی که آب رفته باشد باز می رود »

مورداستعمال: در باره کار و یا عملیکه نکرار آن احسن بوده ولی در حالت حاضر از نظر افتاده باشد گفته می شود .

147— 'A canal in which water once flowed will one day have water again'. ...

Good times passed will one day come again.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۸ په یوه تیکی کی دوې توری نه ځایږی

ترجمه‌دری: در یك غلاف دو شمشیر نمی گنجد ۰

مورداستعمال: وقتی گفته می شود که دو رقیب زور آور در یك جای با هم زیستن بخوا هند چنا نچه که دو ل با ن دری میگو یند : «د و شا ه د ر یك کشو ر نمی گنجد» د ر ین ضرب ا لمثل نیز ا جتما ع د و قوت خود خوا ه د ر یك محل و محال دا ا نسته شد ه ا ست ۰

148— 'Two swords will not go into one scabbard'.

Too much power in one place makes for conflict, like too kings in one country.

۱۴۹ یه یوه چپلاخه دسلومخ خوښ یږی

ترجمه‌دری: یک چپات صه روی افگا رمی گر د د.

مورداستعمال: ضر ر رسا نید ن یک شخ ص ا عث ر نجیدن ا شخا ص ز یا د می گر د د ز یر ا هر شخص بخو د و ا بستگا ن و متعلقین ه ا ر د پس د ر ین ضر ب ا لمثل بضر ر رسا نند ه ا خطا ر دا د ه که ضر ر رسا ند ن ا وگرچه در ظا هر یک شخص است ولی د ښهان ا شخا ص زیادی را از خود می ر نجا ند.

149— 'One slap makes a hundred faces red.'
Blame for your faults will often rub off on your entire family.

۱۵۰ ـ یه یوه زین کی دوه تنه نه محائیږی

ترجمه‌دری: در یك زین دو تن نمی گنجند .

مورداستعمال: و قتی که سعی شود در یك موضع و مقامی یکه تنها برای یك تن گنجایش دارد دو تن یگنجا نند این ضرب المثل گفته می شود .

150— 'Two men cannot ride on one saddle'
Two peoples cannot be in a place meant for one without trouble.

۱۵۱ یه یوه گل نه پسرلی کیږی

ترجمه‌دری: یک گل بهار نمی شود .

مورداستعمال: وقتی گفته می شود که یک خانواده یا یک جا معه یا یک جمعیت با افسا د مواجه با شد ولی تنها یک فرد همان خانواده و یا جمعیت صالح با شد و مطلب آن این است که صلاح یک فرد را نمی توان اصلاح خانواده و یا اصلاح جا معه و یا اصلاح جمعیت خواند ـ و یا اینکه در یک دستگاه یا موسسه وغیره همه کار ها بار کود رد بر و باشد تنها با سر رسیدن یک کار کوچک نمی‌توان همه دستگاه را فعال ذا نست مانند اینکه شکفتن یک گل بهار نمی شود .

151— 'One rose does not make Spring'.

One small improvement in a very unsatisfactory situation is inadequate to pronounce it cured.

۱۵۲ به یولاس کی دوی هندوانی نه اخیستلی کیږی

ترجمه دری: در یك دست دو تربوز گرفته نمی شود در زبان دری نیز گویند: « دو تربوز بیك دست گرفته نمی شود »

مورداستعمال: هستند اشخاصیکه میخواهند در اجتماع نقش دو رویه را بازی نمایند مثلا « به زد بگویند دزدی کن و بصاحب خانه بگویند خانه را نگهدار» با این چنین اشخاص گفته می شود که دو تربوز در یك دست گرفته نمی شود و یا اینکه یك آدم در یك وقت بخواهد دو کار مهم را انجام دهد باو نیز می گویند گفت که دو تربوز در یك دست گرفتن محال است. ولی اکثراً برای اشخاص دو رو و این الوقت و منافق گفته می شود.

152— 'Two melons cannot be grasped in one hand'. It is useless to try to grapple with a task clearly too large.

۱۵۳ په یو ه موزه کې دوی پښې نه ځای ږدی

ترجمه دری: د ریك ،وزه دو پا ی نمی گنجد .

مورداستعمال: و قتی گفته می شو د که یك ا نسا ن بخواهد دو کار د هم را در یك و قت ا نجا م د هد

153— One must not try to do two jobs at once. One cannot put two feet in one boot.

۱۵۴ پیازدی‌وی‌په‌نیاز دی‌وی

مورداستعمال: باز باشد با نیاز باشد .

مثلی اینکه در زبان دری میگویند « پیاز باشد پیشانی باز باشد »

مورداستعمال: در آداب مهمان نوازی گفته می‌شود یعنی برای مهمان پیشانی باز میزبان بیشتر اهمیت دارد پیشانی باز میزبان اگرچه با نان خشک و پیاز باشد مهمان را خوش می‌سازد، نه اینکه نان سکباج با پیشانی ترش باشد .

154— 'Even if it is only an onion, let it be served with friendliness.

An onion only, but served with style, is better than a dogs—dinner of a banquet.

۱۵۵ پیت نسته شرم وغره نه ختمی.

ترجمهٔ دری : حیانیست وشرم بکوه بالا شده

مورداستعمال: در وقتی گفته میشود که بی‌حیایی و بی شرمی باوج اعلی خود رسیده باشد چون شرم وحیا از اوصاف برگزیدهٔ انسانیت است باران درحالات شیوع بی‌حیایی و بی‌شرمی با تاثر گفته میشود که: «حیا نیست و شرم بکوه بالا شده»

155— 'There is no modesty, and even shame has disappeared up the mountain'.
one says that they have climbed a mountain and disappeared.

۱۵۶ پیر که خس وی د مرید بس وی

ترجمه دری . پیر اگر خس باشد برای مرید بس است

مورد استعمال: در بارهٔ احترام باستاد و رهبر گفته می‌شود یعنی استاد و رهبر (چه ظاهری چه معنوی) اگر چه خورد هم باشد برای شاگرد کافی است و باید او را احترام گذاشت .

156— 'Even if a saint is only the size of a splinter of wood, he is large enough for a Murid'.

A Murid is a religious devotee, and the smallest grain of saintliness is enough for him.

۱۵۷ پیشی بەداوڕوجوەکرم مێوبەخوک پەکوی؟

ترجمهٔ دری : گربه را ازآردخواهم ساخت، صدای (میو)

گربه را ازآن که بلند خواهد کرد؟

مورداستعمال: درمورد اقدام بکارهای جعلی وساختگی استعمال میگردد، یعنی بیک کار نمایشی وجعلی می توان اقدام نمود ولی نتیجهٔ مثبت ازآن چگونه گرفته خواهد شد؟ مانندا ینکه شکل گربه را می توان ازآردساخت ولی صدای گربه را ازآن شکل که بلند خواهد کرد؟

157— 'I can make a cat out of flour, but who will make its meow?'

See to the essentials first, and avoid confusing them with trivialities.

۱۵۸- پیشی ته دی خدای وزرنه ورکوی که ئی ورکړه
د چوغکو تخم به وکابزی .

ترجمه دری: خدا بگربه بالنده ها اگر داد تخم گنجشك
را کم خواهد کرد.

مورد استعمال: در مورد انسان موذی که اقتدار
داشته باشه گفته می شود یعنی بشخص موذی خدا قدرت
ظلم و اذیت اندهد اگر داد بیخ مظلمان راخواهد کند.

158— 'May God not give a cat wings; it will spell the end of the sparrows'.

A cat, like all crafty creatures, must not be given too much power, or the weak will be annihilated.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۹- پیل چې له تندی مړ سی یو زانګون او به ئی لا په نس کی وی .

ترجمه دری: فیل اګر از تشنګی هم بمیرد هنوز یک زانو آب در شکمش هست .

مورد استعمال: درمورد اشخاص ثرو تمند یکه با افلاس رو برو گردیده باشند گفته می شود ویا در بارهٔ اشخاص شجاع وعلمای بزرګ ومردان نامور یکه ببیری می رسند استعمال میګردد.

159— 'If an elephant dies even of thirst it contains so much water in its stomach that reaches a man's knee'.

This applies to men of strength and riches whose time is passed and they have grown old and poor. Even in such a state they are superior than the ordinary people.

ت

۱۶۰- تا زیان چی هوسی نیسی خولی ئی توریوی

ترجمه دری: سگان تازی که آهو را میگیرند دهنهای شان سیاه می باشد

مورد استعمال: یعنی هرسگ نمی تواند آهورا بگیرد ودر وقتی استعمال میگردد که شخصی بدون اینکه اهلیت یک کار را داشته باشد بآن کارا قدام کند .

تازی: یک نوع سگ شکاریست که در اروپا بنام سگ انغانی شهرت دارد .

160— 'A hunting dog can be recognised by his black mouth'.

A specialist can be recognised by his special marks'.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶۱- تراوبو دمخه ګا ولی مه کاوه

ترجمه دری: پیش از آب بند ها را از پا مکش .

در زبان دری نیز گویند « پیش از آب موزه کشیدن» یا «آب را نادیده موزه کشیدن» .

مورد استعمال: در وقتی گفته می شود که یک شخص پیش از وقت یک کار اقدام کند یعنی پیش از آنکه بگذر آب برسد بوتها را بکشد و مطلب این است که هر کار باید در وقت معینش انجام گیرد .

161— Every work should be done in its proper time.

۱۶۲- تر باغ ئی موری لویه ده .

ترجمهٔ دری : از باغ سوراخ آبرو آن کلا نست

مورداستعمال: ؛ قتی گفته ، ی‌شود که نسبت به «اصل» یك شی یا یکك موضوع بیش از لزوم به «فرع» آن توجه شده و یا شده تا ندانیکه سوراخ آب، روی جوی باغ نسبت به باغ کلان باشد یامثلا برای یا یسکل کار راج بزرگ ساخته شود و غیره، از ین قبیل امثله .

162—The entrence of the water channel for the garden is larger than the garden itself.'

Said when a small detail dominates the essential whole, and distorts the picture of it.

۱٦۳- تر بی عقل دوست هو بیا ر دبهمن بنه دی

ترجمهٔ دری : از دوست نادان د شمن دا نا بهتر است

مورداستعمال: د ر ین ضرب ا لمثل اسا سأ ستو د ن د ا نا ئی ونکو هش نا د ا نی مطلب ا ست و د ر و قتی ا ستعمال می گرد د که یك شخص با ئر نا دا نی دو ست خو د متضرر گر د د و یا ا ذ یت ببیند .

163— A wise enemy is better than a foolish friend'.

There is an advantage from a wise man always, from a fool never.

******

۱۶۴- تر بیکاری بیکاری بهتره

ترجمهٔ دری : از بیکاری بیگاری خوبست

مورداستعمال : در مذمت بیکاری گفته می‌شود که حتی بیگاری که با اجبار و بدون مزد بر دیگری تحمیل می گردد نسبت به بیکاری ترجیح دارد .

164— 'Even forced labour is better than idleness'.
Simlar to no. 165.

۱۶۵—تر بیکاره کښینا ستل اور زیږول ښه دی

ترجمهٔ دری : ز بکار نشستن دختر زائیدن بهتر است.

مورداستعمال: این ضرب المثل در مذمت و نکوهش بیکاری است در ایام پیشین نزد عوام دختر زائیدن نسبت به پسر زائیدن کمتر مورد توجه والدین قرار میگرفت از ینجهت در مذمت بیکاری می گفتند آنهم یك نوع فعالیت محسوب میگردد .

165— Bearing even a daughter is better than merely sitting idle.

Not very complimentary to the fair sex, but the idea is that idllness is so excessively bad that any sort of activity is better.

۱۶۶- تر پردی زوی خپله اوربنه ده

ترجمه دری: از پسر بیگانه دختر خود بهتر است .

مورد استعمال: درین ضرب المثل توصیهٔ اتکاء بخود است یعنی آنچه از خود است و اویك درجه از آنچه که بیگانه است پاینتر باشد بهتر است .

166— 'Your own daughter is better than someone else's son'.
A small thing, but mine own.

۱۶۷- آریروت زمری گرخند گیدی بنه دی

ترجمهٔ دری: از شیر بی‌حرکت راه متحرک خوست

مورد استعمال: درین ضرب المثل تشویق فعالیت حرکت و کار است از پنجهته و باه روند ده متحرک از شیر بی‌حرکت وخواید، بهتر شمرده شده است .

167— 'A lively fox is more impressve than a sleeping lion'.

A powerful and impressive machine left to rust is quite useless, while even an actively—used hoe gets things done.

۱۶۸- ترپښو لاندی مځکه نه ګوره لیری واټن ګوره

ترجمهٔ دری: زمین زیر پای را ببین مسافهٔ دور را ببین

مورد استعمال: ضرب المثل نصیحت آمیز و توصیه دور بینی

یعنی شخصیکه زیر پای خود را می بیند یعنی انسان باید دور

اندیش باشد .

168— 'Look not only at the ground under your feet, but also at the distance.'

Look well beyond the end of your nose if you wish to avoid grief.

*****

۱۶۹- ترتیاری برخی‌مه تیریز •

ترجمهٔ دری : از حصهٔ آماده وحاضر صرف نظرمکن

مورد استعمال : بحریصی گفته میشود که بآنچه که حاضر وآماده است قناعت نمی کندو بیشتر ازان میخواهد.

169— 'Don't miss your ready made portion'.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷۰- ترخوړلی امیدنه دی

ترجمه دری : ازخوردن امیدوار ودن بهتراست .

موردااستعمال: دروقتی گفته می شود که انسان درآرزوی رسیدن بیک مطلب باشد یعنی رسیدن بهمان مطلب آنقدر لذت ندارد، مانند آنکه انسان ازآرزوی آن لذت می برد ویا بعبارت شاعرانه لذت درهجر بیشتر ازلذتیست که دروصل میسر میگردد ،زیرادروصل دیگر آرزو و طلب و تپش ختم میشود .

170— 'Hope for food is better than a meal'.
Travelling hopefully is better than arriving.

۱۷۱ـ ترخه‌خوره‌خو ترخه‌مه‌وایه

ترجمهٔ دری : تلخ بخور ولی تلخ مگو .

مورداستعمال : وجیزه نصیحت آموز در مذمت بد گفتن است یعنی یک آدم اگر تلخ را بخورد بهتراست نه اینکه سخن تلخ ازدهانش برآید .

171— 'Swallow the bitter fruit, but use no bad language.

Cursing and obscene language is to be avoided.

۱۷۲- ترخوچی ربنتیارائحی دروا غوبه کلی
وران کهری وی

ترجمه دری : تا که راستی می آید دروغها ده را ویران کرده خواهد ود .

مورداستعمال: دروغ پسندی های زمانه رابیان می کند وچنان می نماید که دروغها در تخریب نسبت راستی داصلاح وتعمیر بیشتر سوق است .

172— 'Lies will destroy the village until Truth arrives'.

The village cannot continue to exist on lies, without Truth.

۱۷۳- تر ه ی یی سپی ه یر دی

ترجمه دری : ازرمه اشرسگا نش زیا ا ز ه .

مورداستعمال : د رو قتی استعمال می شود که ((فروع))
نسبت (باصول) بیش ازلزوم با شد .

173— 'His dogs are more numerous than his flock.'
Like an army which has more generals than foot—soldiers.

۱۷۴- ترسرپ گتی تود تا وان بنه دی

ترجمه دری: از نا بد سرد تاوان گرم خو ست

مورد استعمال: د رین ضرب المثل طرفداری از جد یت و گرمی فعا لیت ا ست .

یعنی جد یت و فعا لیت گر م و لو که تا و ا ن هم با ر بیا ور د از تنبلی و عطا لت و لو کم فایده جز ئی هم در بر د ا شته با شد خو بست .

174— 'A prompt loss is better than a slow gain.'

۱۷۵—ترکورنی سړی گټته خربنه دی

ترجمهٔ دری : از آدم خا نگی خر، و زن دخو بست

مورداستعمال: د رسور، شخصیکه همیشه د ر خا نه است و حرکت برون از خا نه و قعی نمی‌گذار د یعنی با سیاحت علا قه ندا شته با شد گفته می‌شود وخرد متحرك از انسا ن غیر متحر ك بهتر د ا نسته شد ه ا ست .

175— 'Even a donkey which is active is better than a man who always sits indoors.

A venturesome fool is better than one who never ventures at all.

۱۷۶- ترنکل یی و پوهیدی یې ردی

ترجمه دری: ازدا ستان گفتنش «نهمیدی» گفتنش زیا ـ است

مورداستعمال: درمورد شخصی گفته می شود که در بحث از اصل موضوع خارج می شود و وقت شنونده را با سخنان خارج موضوع ضایع می سازد کلمه «نهمیدی» نکیه کلام بعض اشخاص در وقت سخن گفتن است

176— 'Tell your story straight, without punctuating it forever with 'like', and do you see?'

Speak carefully and precisely, and you will not have to apologise for your inadequacy of expression.

۱۷۷- تروخ تیری او به بیرته نه ر ا گرځی

ترجمه دری : آب که از دهانه جوی گذشت و ا پس بر نمی گردد .

در زبان دری نیز گویند: «آب رفته باز بجوی نمی آید»

مورداستعمال : در وقت اظهار تاسف بر وا قعات گذشته گفته می شود - یعنی آنچه که گذشته و ا پس بر نمی گردد .

177— 'Water which has passed out of the mouth of the stream cannot be recalled'.

It is water under the bridge.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷۸ تریاکی دوه پهٔ ایکی «۱»

ترجمه دری: دو تن تریاقی بیک پیسه

مورد استعمال: در تقبیح ومذمت افیون کشی و تریاق خوردنست یعنی قیمت دو تن تریاقی یک پیسه است .

(۱) ایکی : درزمان گذشته کمترین واحد پولی بود که درزبان دری بعوض آن «پیسه» استعمال می گردید .

178— 'Two opium—eaters have a worth of just one penny'.
They are of no use to themselves or anyone else.

۱۷۹ تریوی خرمادوی وشکی بنبی دی .

ترجمه‌دری: از یک خرما دو دانه کشمش خوبست

مورد استعمال : در مورد اقلیت واکثریت استعمال میگردد وخوبی اکثریت را بیان می کند .

179— 'Two currants are worth more than one date'.

In a democracy, the majority rule.

۱۸۰ تری بەخوب او بە و یشی

ترجمەدری: تشنه درخواب، آب می بیند .

مورداستعمال : یعنی هرطا اب درمورد مطلوب خود فکر میکند ،ودرو قتی استعما ل می شود که طالب آنقد ردر طلب مطلوب خود غرق باشد که اگر شخص در مو ضوع دیگر بحث نما ید اوفکر کند که راجع بمطلوب وی گو ید ازینجهت باو گفته می شود که (تشنه آب را در خواب می بیند) .

180— 'A thirsty man dreams of water'.

When one's waking mind is obsessed, so are his dreams.

۱۸۱ تشه لاسه دښمن می ته یی

ترجمه‌دری: دست خالی دشمن من تو هستی .

مورد استعمال: وقتی استعمال میگردد که یک پښتون با دست خالی از اسلحه با دشمن روبرو شود ویا اینکه با دست خالی از پول ویا حالت مفسلی با ناکامی مواجه گردد.

181— 'O empty hand, you are my enemy'.
To have an empty hand is to be broken and without money life is hard. The proverb also refers of facing an armed attacker, while unarmed.

*****

۱۸۲: توتکی وایی بی آزاره ده-ویل دلبنتی
چنجیان وپوبنته .

ترجمهٔ دری: میگویند غوچی ی آزارست گفتند از کرم های لب جوی پرسید .

مورد استعمال: این ضرب المثل ی رساند که اذیت رسانیدن هر ذیروح باندازهٔ قدرت وطاقت اوست ویا اینکه هر قوی ضعیف را ازین می برد ویا برای نفع خود از آن استفاده می نماید مثلا غوچی با اینکه نسبت دیگر درغان ی آزار بنظر می رسد ولی در مورد کرمهای لب جوی حکم قاتل را دارد . این ضرب المثل در مورد اشخاصیکه ظاهراً ی آزار بنظر می رسند و در پنهان مضر می باشد نیز استعمال می گردد.

182— 'They say that a robin is harmless, but just ask the worms on the bank of the stream'.

Each animal by nature preys on another, and even the smallest and weakest is a danger to some.

۱۸۳ تورد تورودی ژیپ دنجونودی •

ترجمه دری: سیاه ازشمشیراست زرد ازدختران .

مورد استعمال: تأثیر رنگ رادر اعمال نشانی میدهد یعنی انسان سیاه چهره برای شمشیر زدن است وانسان زردچهره برای عشقبازی دختران .

183— 'Black is the colour of a swordsman, whilst yellow is the colour of dalliance'.

A fighter must become black from his efforts, so that a light colour is necessarily an indication of a soft life.

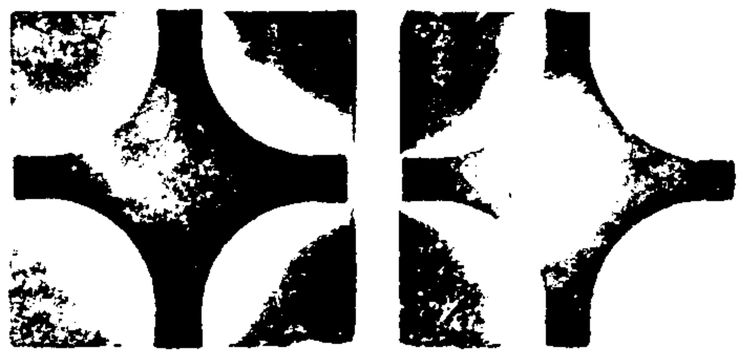

۱۸۴ تورەسرەبنەدەخونە دوروور پەوینو

ترجمه دری: شمشیرسرخ خوست ولی نه بخون برادر.

مورداستعمال: درمورد اجتناب ازبرادرکشی، اجتناب ازنزاع باخویشاوندان گفته می شود. یعنی اگرچه شمشیر خون آلوده نزد پښتون ها قابل مباهات وستایس است ولی نه بخون برادر.

184— 'Do make your sword red, but not with the blood of your brother.

Bravery and aggressiveness in combat are very desirable, but not against your family or relations.

۱۸۵ توری به‌لالاوهی مهری به‌عبدالله وهی

ترجمه : دری: شمشیررالالا بزندونان‌را عبدالله .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که کار را یک شخص کندو ثمرآن کار را شخص دیگر بگیرد ویا اینکه یک آدم شمشیر بزند وآدم دیگرنان‌مفت بخورد .

185— 'Keep striking away with your sword, old boy, whilst Abdullah there eats the fruits.

While one works hard and dangerously, another reaps the profits.

۱۸۶ تو زنه هیله دخدای له کرمه و تای ده

ترجمه دری: طمع بی جا از کرم خدا بیرون است.

مورد استعمال: در مورد شخص بسیار طامع که با ثر طمع بیجا آبروی خود را می ریزاند گفته می شود.

186— 'Covetous wish is excluded from God's generosity.

The proverb is used in the case of a very greedy person. Such an individual may lose his honor by making improper requests.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸۷ توکل نردی اند یښنه ښځه

ترجمه‌دری: توکل مرد است و اندیشه زن .

مورد استعمال: مطلب آساسی در ین ضرب المثل توصیه به توکل وعزم و ترك اندیشه و تردد است یعنی انسان باید اولو العزم باشد وتردد را بخود راه ندهد ودر راه نیك با توکل پیش برود .

187— "Venture is male and hasitation female'. An adventurous man has more chance to achieve something.

****

۱۸۸ تو گلی ناپی بیرته نه اخیستلی کیږی.

ترجمه دری: لعاب تف کرده و پس گرفته نمی شود.

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که یک شخص سخنیکه ناسنجیده از هانش بیرون شده باشد خواهد و پس بگیرد، ویا کاریکه از دستش رفته باشد و پس بگرداند، ودرین ضرب المثل ناممکن نشان داده شده است.

188— 'Saliva spat out is irretrievable'.

An ill—considerdd remark is easily spat out, but the consequences can long be rued.

۱۸۹تەهم اسیوان زە هم اسیوان ، تەماتە وایی غزلووایە.

ترجمەدری: توهم اسیا بان من هم اسیا بان تو من میگوہی غزل بخوان .

موردااستعمال: قتی استعمال میگردد کە یکی دو نفر یکە پوزیشن هم مساوی دارند برتری خودرا بر یکری اظهار نماید ودرین حال روحیۂ مساوات‌خواهی بینوانها را نشان میدهد .

189— 'People of equal social positions have no right to order one another for work or any other deed.

۱۹۰- تیزه چی پرعهای پرته وی در نه وی

ترجمهٔ دری : سنگیکه برجای‌خود باشد سنگین است .

مورد استعمال : درین ضرب المثل در ظاهر از سنگینی سنگ تذکر رفته ولی نهایتاً توصیه بمتانت است یعنی یك انسان معقول باید درهرحال چه در گفتار وچه درکردار متین باشد واز سبکی بهر دو دین اجتناب نماید .

190— 'A stone solidly placed is very steady'.

But a sober and self—possessed man in the right place, and he wil be as steady as a rock.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټ

۱۹۱ـ ټك له یوه لاسه نه خیژی

ترجمهٔ دری : از یك دست صدا برنمی آید .

مورد استعمال : توصیه با تحاد و اتفاق دو تن ویا بیش ازدو تن است ودر وقتی گفته میشود که خواسته شود دو تن ویا بیش ازدو تن برای یك مرام دعوت گردند یعنی مانند یکه از یك دست صدا برنمی آید یك فرد هم به تنهایی خود نمی تواند در راه اتحاد و اتفاق مؤثر واقع شود بلکه برای تحکیم اتحاد و اتفاق سعی دوجانبه لازم است .

191— 'There is no clapping with one hand'.

In spite of certain Zen motions, it cannot be done help and cooperation from the other hand is needed.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج

۱۹۲- جامه چی دپورسی په ځان پوری دی اور سی

ترجمهٔ دری : جامهٔ قرض بجن آتش گردد .

مورد استعمال : درنکوهش قرض گرفتن وتوصیه باجتناب از قرض است وظاهراً وقتی استعمال میگردد که شخصی جامهٔ قرض را بر کرده باشد یعنی جامه ای که قرض گرفته شده باشد آتش جان میگردد و کنایتاً درمورد هر قرضی گفته میشود .

192— 'Borrowed clothes burn the skin.'

It is dangerous to borrow anything—money, clothes, or ideas.

۱۹۳- جنگ چی زه کوی ډبره لویه اخلی

ترجمهٔ دری : جنگ که نمی کند سنگ کلان را می گیرد .

مورد استعمال : درمورد کسی گفته میشود که برای کارکردن بهانه می جوید ویا اینکه شرایط نا قابل قبول بمیان می آورد مانند شخصیکه جنگ کردن دلش نمی خواهد بنابران دست بسنگی می اندازد که برداشتن ان از توانش بیرون باشد .

193— 'He cant join battle just yet, he is busy trying to lift that huge boulder'.

Said of someone who is afraid to fight, but pretends to be preparing an annihilating blow at a safe distance.

۱۹۴- جنگ سوء سومیری (۱) تودسو

ترجمه دری: جنگ سرد شد «سور» گرم .

مورداستعمال: در باره شخصی گفته می شود که دریك کار ویاد ریك موضوع بعد ازوقت یعنی بعد از انجام آن کار وموضوع خود راجدي وفعال نشان دهد .

194— 'After a truce was declared to the battle, Miri got very pugnacious.'

It is no use girding up your loins after the crisis is passed; also ,it is cowardly.

(۱) امیری: نام فرضی یکه شخصی است .

څ

۱۹۵ څا نته ښه و ایی ښه نه کړی داڅه و ایی
داڅه کړی !

ترجمه دری : خود راخوب میگویی خوی نمی کنی .
این چه میگویی وچه میکنی !

مورد استعمال: بکسی گفته می شود که گفتار
و کردارش باهم توافق نداشته باشد و یا به نیك بودن
ظاهر نماید ولی عملاً ازو نیکویی سر نزند .

195— 'You speak fair, but your deeds are foul· what pray is the connexion between your words and deeds?'

Saying and doing are two very different things, and ought not to be so.

۱۹۶ـ ځنګل چه اوروا خلی وچ اولانده ټول سوځی

ترجمه دری : آتشیکه در جنگل افتد خشك و تر همه می سوزد .

مورد استعمال : وقتی گفته می شود که در یك ده یایك ولایت یا یك کشور ویایك جامعه حادثه نا گوار ربا د کنند د مانند جنگ چورو چپاول بیداد گری و غیره رخ د هد یعنی در چنین مواقع بی گناه وگنهکار خورد و بزرگ زن ومرد همه در آتش همانحا د ثه یکسان می سوزند .

196— 'When a forest catches fire, both dry and wet trees are burned'.

A big calamity catches all, indifferently.

******

۱۹۷ خنگه چی ژرنده هغسی یی اوړه

ترجمه دری : طور یکه آسیاب است اردش هم همانطور .

مورد استعمال : دروقتی استعمال میشود که زیك شخصی بالا تر از استعداش تقاضای کار شود ویا از دستگاه خراب انتظار کارخوب برده شود .

197— 'As the mill is, so is its flour.'
As he sow, so shall he reap.

۱۹۸-خوك‌خان غوالی، خوك جهان

ترجمه دری: کسی خو را میخواهد و کسی جهانرا.

مورد استعمال: وجیزهٔ اجتماعی است که بدو نقطه: «خودخواهی» و «جهان بینی» توجه است ودر وقتی استعمال می‌شود که «خودخواهی» را بکوهش و «جهان بینی» را ستایش کنند.

198— Some look out for themselves, some look out for others.'

Some are selfish, some altruistic.

۱۹۹- خوك چه لاس در پوری بند کړی مه یی غوځوه

ترجمه دری: کسیکه بتو دست بنده آنرا قطع مکن .

مورد استعمال : درمورد قطع نکردن ایذا شخصی ازشخص دیگر گفته می شود و مطلب آن این است که یک انسان نیک بایددست بدی را که بسوی او دراز می شود قطع نکند یعنی اسیدوار را نا امید نسازد و او کمك نماید .

199— 'Do not cut the hand of someone who has bound himself to you'.

Help those who need you, and do not hurt them.

۲۰۰- خوك مەوەهەپەكوتە، تا بەنەوەهی پەلوتە

ترجمهٔ دری: کسی را با نگشت مزن تا ترا بکلوخ نزنند .

مورد استعمال: ضرب المثل پندآمیز است و با نسان توصیه‌می کنند تا بکسی اذیت نرسانند ورنه اگر کسی را با نگشت بزند او را بکلوخ خواهد زد یعنی از اذیت کم انتقام بزرگ گرفته خواهد شد .

200— 'Do not poke others with your finger, you may get a clod of earth heaved at you'.

You can never know how others will react to your minor offonces it can be dangrous.

۲۰۱ـ خوك مەوەھ پە نوك تا بە نەوەی پەـ وك

ترجمهٔ دری : کسی را بنا خن مزن تا ترا بمشت نزنند .

مورد استعمال : مورد استعمال این ضرب المثل عین مورد استعمال ضرب المثل بالا است و مطلب آن جلوگیری از ضرر و اذیت رسانیدن بشخص دیگر است تا آنشخص مجبور با نتقام شدیدتر نگردد .

201— 'Do not scratch someone with your nails, you may get a fist as reply.'

Similar to the previous.

۲۰۲-خوك وایی خه‌و خورم؟خوك وایی‌یه چایی وخورم؟

ترجمه دری: کسی می گوید چه بخورم ؟ کسی میگوید به که بخورانم؟

مورداستعمال: در مورد افراط و تفریط اقتصادی و تفاوتهای دارائی بین مردم گفته می شود یعنی بعض مردم آنقدرغریب استند که می گویند «چه بخوریم ؟» و بعض مردم آنقدر ثروتمند اند که راه مصرف آنرا نمی دانند و میگویند «به که بخورانیم ؟

202— 'Some say, whats for dinner? Others say, who else is hungry?'

Some are self—centred, some are considerate of others.

۲۰۳— خوکوچنی ونه ژاړی مور تی نه ورکوی

ترجمه دری: تا که طفل گریه نکند مادر شیر «پستان» نمی دهد .

مورد استعمال: مطلب این است که تا طلب و جستجو نباشد آدم بمطلب نمی رسد و در وقتی گفته می شود که یك شخص محتاج و درمانده را بجستجو و طلب کار تشویق کنند .

203— 'Until the baby cries, its mother gives it no milk'.

A minimum of effort is needed to achieve an aim.

۲۰۴-خه چی په کټو کی وی په خمخی کی را خړی

ترجمه دری: آنچه در دیگ باشد درقاشق بر می آید
در لسان دری نیز گویند: «آنچه دردیگ است به چمچه
بر دی آید»

مورد استعمال: مطلب این است که محصول هر کس
را اندازه استعداد و فهم هر کس و محصول هر کار
مساوی ظرفیت آن کار است یعنی از شخص بی
استعداد و نافهم نمی توان انتظار محصول خوب
داشت و یا از کار بد نمی توان نتیجه خوب گرفت
و یا بالعکس .

204— 'The ladle empties the pot regardless of its contents'.

One cannot see what is in the pot, and the ladle takes out the good with the bad.

۲۰۵-خه خو ر ه خه پر یز ده

ترجمه دری: چیزی بخور و چیزی بگذار .

مورد استعمال: وجیزه نصیحت آمیز اقتصاد یست که انسان را مقتضی بودن توصیه و ترغیب می نماید یعنی در مصرف کردن ذکر ذخیره نمودن هم باید داشت و این ضرب المثل اکثرها سراف کنندگان گفته می شود

205— 'East a little, and leave a little'.
Prudence and modesty are desirable.

۲۰۶ـ څه ژر نده پېځه ده څه غنم لا نده دی .

ترجمه دری : کمی آسواب کنده است و کمی هم گندم تر است .

مورد استعمال : وقتی گفته می شود که یک موضوع بین دوجانب واقع گردد که هر دو جانب بآن موضوع دلچسپی تام وجدی نشان ندهد و موضوع بوضع ناتمام بحال خود باقی مانده باشد .

206— When there is little or no progress made in duty or work then excuses, even irrelevant, are made to remove the responsibility.

۲۰۷=خه‌لاس تر منځ، څه‌غر تر منځ

ترجمهٔ‌دری : چه دست درمیان چه کوه درمیان

مورد استعمال : وقتی استعمال می‌گردد که این دیدار دوطرف مانع بمیان آید پس مصداق این ضرب‌المثل فرق نمی‌کند که آن مانع کوچک باشد ویا بزرگ .

207— 'Separated only by a hand's—width, or by a mountain'.

A miss is as good as a mile.

ج

۲۰۸- چا په قافله کی نه پریښود ده ویل د مخ
پر اوښ زه سپر یږم •

ترجمه دری : کسی او را در قافله نمی گذاشت
ولی او سیگفت که بر شتر اول قافله من سوار می شوم
در زبان دری میگویند « کس در خانه نمی ما نش میگوید
اسپم را در کمند بسته کن »

مورد استعمال : در مورد شخص گفته می شود
که اصلا حق اشتراک در یک جلسه و یا حق بحث در یک
موضوع را نداشته باشد ولی او خود را شخص اول در آن
جلسه و یا در آن بحث بداند •

208— 'He was not allowed to join the carawan at all, but he still insisted on riding the lead camel.'

One who has no part at all to play often wants to lead the enterprise.

۲۰۹-چا په کلی نه پریښود ده ویل آس می دملک کړه وتړی.

ترجمهٔ دری : کسی او را در ده نمی گذاشت میگفت اسپ مرا در خانهٔ ملک بسته کنید .

مورد استعمال : در مورد کسی گفته می شود که اصلا حق اشتراک و یا حق مداخله را در یک موضوع نداشته باشد ولی او خودرا شخص اول در آن موضوع بداند .

209—'He was not even allowed in the village, and yet he said, Stable my horse in the Headman's house'.

Similar to no. 208.

۲۱۰ چا په ورا کښی نه پریښود، ده ویل د مخ اوښ زما دی •

ترجمه‌دری: کسی دورا (۱) نمی گذاشت او میگفت شتر اول از من است .

مورد استعمال: مورد استعمال این ضرب المثل عینا مورد یست که در ضرب المثل گذشته بیان گردید تنها موضوع و کلمات متفاوت است .

210— He was not even allowed to join the wedding procession, and yet he said, 'The lead camel is mine to ride'.

Similarr to no. 208.

(۱) ورا: جمعیت زنان ومردان است که برای آوردن عروس از طرف داماد بخانهٔ عروس می رود .

۲۱۱ چاړه چې دسر وزرو سې نو څوک یې
په ځس کې نه‌وهي .

ترجمه‌دری. کارد یکه ازطلا شود کس در شکم
نمی زند .

مورد استعمال: در وقتی استعمال میگردد که ظواهر زیبائی ویا ارزش ظاهری ومادی یك چیز انسان را آنقدر فریفته خود سازد که‌در مقابل آن اصلیت‌خود را بخواهد فراموش کند، بنا بر ان‌اخطار داده می‌شود که اگر کارد از طلا هم باشد انسان نباید آنرادرشکم خود فرو برد .

211— 'If one owns a gold knife he is not supposed to stab it in his stomach'.

۲۱۲ چرتیی وا هه خورجین یی بایلوده.

ترجمه دری: چرت میزد خورجین را با خت .

مورد استعمال: ظا هراً در باره کسی گفته شده که خودش درچرت غرق بود وشخصی دیگر ازچرت بردن اواستفاده کرده خورجین اورا ربوده بود ولی کنایتاً توصیه باجتناب ازچرتزدن بیجای است که علاوه برا ینکه از آن فایده متصور نیست گاهی هم باعث ضرر می گردد.

212— 'Whilst he was lost in thought his saddle-bags were stolen.'

Like the astronomer who fell into the well, a certain commonsense is always desirable.

۲۱۳ چرسی زوی نه زوی، تریاکی دوه په ایکی.

ترجمه دری: چرسی پسر نه پسر، تریاقی دو یك پیسه.

مورد استعمال: درمذمت چرس وافیون است یعنی پسر یکه چرس بکشد بحساب پسر نیست ودو تریاقی یك پول ارزش دارد.

213— 'A son who takes hashish is no son, and the value of two opium—eaters is one penny'.

Similar to no. 178.

۲۱۴- چغال ته الو نه رسیده ویل یی تروه دی .

ترجمه دری : شغال با لو نمی‌رسید گفت ترش است.

مورد استعمال : در مورد کسی گفته می شود که اهلیت یک کار را نمی داشته باشد و یا اینکه از انجام یک کار برآمده نمی تواند و یا دستش بیک کار نمی‌رسد- پس برای اینکه حیثیت خود را از دست ندهد بهانه تراشی می کند مانند شغالیکه دستش با لو در درخت نمی رسد بهانه می نماید که ترش است .

214— 'The jackal could not get at the apricots, and said that they were very sour.

The fox and the grapes.

۲۱۵ چی اختر تیر شی نکر یزی په دیوال وتپه .

ترجمه دری : عید که گذشت حینا را ردیوار بمال .

مورد استعمال : در دهات افغانستان اطفال و

زنان یک شب پیش از عید بر دست و پا های خود خینه می

بالند تا در روز عید دستها و پا های شان رنگین با شد این

ضرب المثل ظاهرا مربوط به حنای عید است ولی در حقیقت

اشاره به کار هائیست که بوقت خود انجام نمی گردد -

یعنی کارهای بعد از وقت معینش مثل خینه بعد از عید است

که باید آنرا بردیوار مالید و بی فایده است .

215— 'The holiday is over, you can put the left—
over henna on the wall'.
When the feast is over, throw the decorations away.

۲۱۶- چی اوسی په خوی به د هغوی سی ۰

ترجمه دری: با آنانیکه باشی خصلت آنانرا خواهی گرفت.

مورد استعمال: درمورد تاثیر همنشین گفته می شود - یعنی گفتار و کردار همنشین تو در تو تاثیر می کند و بالاخر خصلت همنشین را می گیری مطلب اصلی ضرب المثل دقت در انتخاب همنشین است که انسان باید همنشینی را برای خود انتخاب کند که اگر خصلت او در انسان تاثیر نماید خصلت نیکو باشد.

216— 'With whomsoever you associate, his habits you will adopt'.

A man is known by the company he keeps.

۲۱۷ - چی باد نه وی و نه نه بوری •

ترجمه دری: اگر باد نباشد درخت با هتز از نمی آید .

مورد استعمال : دروقتی گفته می‌شود که متکلم بخواهد ثابت کند که هیچ معلول بی علت نیست یعنی حدوث هرحادثه یا وقوع هروا قعه باعثی دارد .

217— 'If there is no wind, the trees will not sway. Their has to be a cause for every effect

۲۱۸- چی بد کوی بد به مو می .

ترجمهٔ دری : کسیکه بد کند بد می بیند .

مورد استعمال : وجیزء پند دهنده است که بطور ضرب المثل برای اجتناب از ارتکاب بدی گفته می شود و بد کننده اخطار است که اگر میخواهد بد نبیند باید سر نکب بد نشود

218— 'One who does evil, sees evil.'

You will be compelled to live with the evil you do, plain before your very eyes.

*****

۲۱۹- چی بد گرځی بد پرځی .

ترجمه دری : کسیکه بدحرکت کند بدمی افتد .

مورد استعمال : در بارهٔ کسی گفته می شود که براه بد روان

با شدونتیجهٔ رفتن براه بدرا فهمیدن بدست میدائد .

219— 'The one who carelessly wanders will have a bad fall'.

A person of evil behavior will someday meet the consequences of his acts'.

۲۲۰- چی بده غواړی، په بده به واوړی.

ترجمه دری : کسیکه بد شخص دیگرا ی خواهد خودش مبتلای بدخواهد شد.

مورد استعمال : این ضرب المثل نیزد بدذ ت کسی است که طالب بد بوده، و در بارۀاو گفته می شود که آن با یکه دیگری میخواهد خودش بان مبتلا خواهد شد.

220— 'Wish misfortune for another, and it will return to plague you'.

Said of sometone who thinks he is immune from the balance of hature.

*****

۲۲۱-چی بی ملوئی تو رماریي پر اوبوئی .

ترجمه دری : آنکه بی همراه می رود مار سیاه بر شانه هایش حرکت می کند .

مورد استعمال : مطلب در این ضرب المثل تشویق بهمراه داشتن است در هر راهیکه انسان می رود -

یعنی یك انسان به تنهایی خود در هر راهیکه برود خواه راه عادي وخواه راه اجتماعی بمنزل مقصود رسیدنش مشکل است و بدون همراه ما رسیاه ناکامی و مشکلات با او همراه خواهد شد .

221— 'He who sets off, without a companion has a black snake on his shoulder'.

A companion is necessary for most ventures, otherwise ill—luck will accompany you.

۲۲۲= چی په ځان کی وینی په جهان کی وینی.

ترجمه دری: آنچه در خود می بیند در جهان می بیند.

مورد استعمال: در باره شخصی گفته می شود که آنچه از عیوب در خود می بیند در دیگران نیز آن عیوب را تصور می کند یعنی در مورد اعمال دیگران از آیینهٔ ز نگبار خود قضاوت می نماید.

222— What he sees in himself, he sees in the world'.

The world is a self—projection.

۲۲۳ = چی په ځان ئی خوری خاوری کیږی، چی په بل ئی خوری گل کیږی

ترجمه دری: آنچه خود میخورد خاك می گردد آنچه بدیگری خورانده شود گل می گردد .

مورد استعمال: توصیه و تشویق بسخا و تست خصوصاً در مورد غذا گفته می شود که اگر انسان طعام را تنها خود بخورد بعد از ختم غذا ئیت آن خاك می گردد یعنی نتیجهٔ دیگر ندارد ولی اگر بکسی دیگر خوراند شود مانند کشت گل است که از آن بوی عاطفه وانسان دوستی بلند می شود .

223— 'What you eat yourself turns to dust; what you give others to eat turns to rose—petals'.
Be generous, especially with food.

د

۲۲۴-دد رو اغو مزل لنډ دی

ترجمه دری: سفر د ر و غ کو تا ه است .

مورد استعمال: در مذ ت و تقبیح د روغ گفته می شود یعنی د روغ عمر ز یا د نه ا رد ز و د ر سو ا می گر د د

224— 'Lies do not last long'.
The truth is soon revealed.

۲۲۵—ددو بی کورد اختر پەورێ گورە .

ترجمه دری: خانه دوبی را روز عید بین .

مورد استعمال: حقیقت خانه دوبی در روز عید اشکارا می شود زیرا در سائر روز ها لباسهای عاریتی که مردم برای شستن بخانه دوبی میفرستند خانه او را پر لباس و رنگین جلوه میدهد ولی در روز عید همه کس کالای خودرا از خانه دوبی میبرند بنا براین حقیقت خانه دوبی آشکار میگردد کنایته بکسی گفته می شود که میخواهد حقیقت خود را در لباس تظاهر پنهان سازد .

225— 'Look at a wash man's house on Ead day'.

Everybody gives clothes, drapers etc. to the washman to wash and take them back a day before Ead—day. Therefore the essentials of the washman's house can be seen on Ead day.

۲۲۶- دهول اوازه لیری خوند کوی.

ترجمه دری: آواز دهل از دور خوش است .

مورداستعمال :در اشخاص لاابالی و در بارهٔ شهرت کاذب اشخاص گفته می شود که مانند دهل صدای لاف شهرت کاذبش ازدور بگوش خوش می خورد، ولی از نزدیک میان تهی است .

226— 'The Drum sounds sweet from afar'.

When one is not really engaged in a situation, it seems favorable to him.

۲۲۷-دو یری لرمکی دیوه غوزی .

ترجمهٔ دری : یك یك چوب افراد جمعیت با ریك شخص می کر د د .

مورداستعمال: در نوا ید تعا ون اجتماعی گفته می‌شود یعنی اگر دریك جمعیت افراد ان جمعیت با یك شخص ی بضا عت یك یك چوب کمك کنند در نتیجه برای شخص ی بضا عت یك بار چوب می شود یا بعبا رت د یگر تعا و نهای انفرادی ولو کم و کوچك هم باشد و قتی با هم یکجا می شو ند تعا ون بزرگ را تشکیل میدهند .

227— 'A stick from many makes a load for one'.

This proverb is said about the benefits of cooperation.

۲۲۸-دروا غ دا یمان زیان‌دی •

ترجمه دری : دروغ نقص ایمان است

مورداستعمال : باز هم درسنست دروغ گفته می شود وانرا نقص ایمان میدانند یعنی مؤمنیکه با تکمیل ایمان خودعلاقه داشته باشد باید دروغ نگوید تا در ایمانش نقص وارد نگردد .

228— 'Lies diminish trust'.

A liar is never trusted.

۲۲۹= دعا زده له نیولو دکانه د و هلودی خدای ساته •

ترجمه دری : ازگرفتن کور وزدن کرخدا نجات دهد .

مورد استعمال : وقتیکه کسی بدست کور گرفتار گردد ویا زیر زدن کر قرار گیرد گفته می شود زیرا کور برای اینکه دیگر بدستش نمی آید اورا رها نمی کند وهم کرچون فریاد ضروب را نمی شنود دلش نمی سوزد .

229— "May God save you from being caught by a blind person and from the beating blows of a deaf'.

A blined person does not see and hence catches very firmly and a deaf person does not hear his blows and hence beats mercilessly.

۲۳۰= دوه به‌سره جوړشی که دریم یی ترمنځ نه‌وی

ترجمه‌دری : دو تن با هم خواهد ساخت اگر سوم در میان نباشد .

مورد استعمال : در وقتی گفته می شود که با تن منازعه و گفتگوی دو تن شخص‌سوم دا من بزند یعنی اگر چنین شخص سوم در میان نباشد امکان دارد آن دو تن با هم بسازند .

230— 'Two persons will reconcile, if the third one is not there'

Two persons will reconcile, if there is no investigator.

******

۲۳۱ - دوه یك هغه هم سره وړك •

ترجمه دری : دو کل انهم ازیکدیگر کم .

مورد استعمال : در مورد بی اتفاقی دو تن ویا یك جمعیت کوچك که در اقلیت باشند گفته می شود - زیرا در جملهٔ صحتمندان اولا دو کل در اقلیتند وثانیا که آن دو کل هم بهم متفق نباشند نتیجهٔ ان جز زیان هرد و چیز دیگری نیست •

231. 'The two are also bald headed and also seperate from one another'.

Do not get togather.

۲۳۲ — دوه غوایی چه بنکر په بنکر شی زیان د بوټو کانړو دي ۰

ترجمه دری : دو گاو که شاخ بشاخ شود زیان از بوته ها و سنگها است .

مورد استعمال : وقتی گفته می شود که در مقابله وزور آزمائی بین دو قوت بزرگ ضعفاء پایمال گردد بمصداق چنین وضع می گویند :

دو گاو که شاخ بشاخ شود زیان از بوته ها وسنگهاست که زیر پای گاو ها زیروزبر و پایمال میگردد .

232— 'Two bulls in fighting destroy bushes and stones'.

Great power politics ruing small nations.

۲۳۳ - دوه لاڅ نه سره پټيږی ٠

ترجمه دری : دو برهنه یکدیگر را لباس داده نمی توانند

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که دو انسان مجبور

و بی بضاعت نتوانند بیکدیگر کمك رسانند .

233— 'Two naked ones cannot clothe each other.'

Two poor men cannot assist each other materially.

۲۳۴- دوه وروڼه دریم‌حساب .

ترجمه دری: دو برادر سوم‌حساب .

درزبان‌دری می‌گویند: « برادر با برادرحساب برابر»

مورداستعمال : درمورد اهمیت‌حساب‌واین دو برادر باشد گفته‌می‌شود چنانچه درهری نیز مقولهٔ حضرت‌علی است : « تعاشروا کا لاخوان و تعاملوا کالاجانب»

یعنی مانند برادران بهم زیست کنید ومانند بیگانگان بهم معامله نمائید « درین باره چندضرب‌المثل دیگر نیز درپښتو مستعمل است مانند :

« وروری په کوو حساب ترمنځ - برادری‌میکنوم ولی حساب درمیان »

یا « بخښنه په لکټ حساب په کک - بخشش به لکه (صدهزار) حساب یک کک (خس)

234— 'Even two brothers know each other's share'. 'Live like brothers; know each other's share like strangers'. Every one must respect the rights of others.

۲۳۵ - دوپ هندوانی په یوه لاس کی نه نیول کیږی .

ترجمه دری : دو تربوز در یک دست گرفته نمی شود .

مورداستعمال : در وقتی میگویند که یک شخص خواهد از دوموضوع متناقض ویا از دو قضیهٔ متضاد بیک سویه حمایه کند ویا با دوشخص بهم مخالف بخواهد مناسبات را بطور مساوی نگهدارد چون اینگونه روش بسیار مشکل است بنا بران بچنین شخص گفته می شود : دو تربوز در یک دست گرفته نمی شود »

235— 'Two watermelons cannot be held in one hand'.

'Two balls in one hand'

It is most difficult to keep good relations on the same level with two oppsing parties.

۲۳۶ - دریاب پله پله زه کمیزی .

ترجمه دری : بحر بیک لپه کم نمی شود یعنی باگرفتن یك لپه آب، از بحر بحرکم نمی‌گردد .

مورد استعمال: در مورد کثرت وزیادتیکه نقص وخسارهٔ جزئی در آن تاثیر با رز نداشته باشد استعمال میگردد ویا شخص ثروتمندیکه از بیم کم شدن ثروتش دست بسخاوت نمی زند گفته می شود وهم دربارهٔ ثروتمند بزرگیکه سخارا پیشهٔ خود می‌سازد می گویند .

236— 'A river is not diminished by taking a bucket full of water from it'.

Great possessions are not diminished by trivial losses.

۲۳۷ - دریاب په لوټه نه خپیږی.

ترجمه دری: بحر بیک کلوخ گل آلود نمی شود .

مورد استعمال: در بارهٔ کسی گفته می‌شود که بخواهد با اظهار یک عیب گیری کوچک فضائل بزرگ متوجه سازد یعنی مانند بحر یکه بیک کلوخ گل آلود نمی شود فضائل بزرگ هم با اظهار یک عیب گیری کوچک نقص پذیر نیست ویا اینکه اشخاص بزرگ و با شخصیت از عیب گیری های کوچک عیب جویان متأثر نمی گردد .

237— 'A river does not become muddy from a clod'.
One's greatness and nobleness does not diminish by pointing out his trivial defects.

۲۳۸ - دریاب که اوی دی چمچه دی خپله ده •

ترجمه دری : بحرا گر کلا نست چمچه از خو دت است .

مورد استعمال: بکسی گفته می شود که از اهلیت و لیاقت خود بیشتر از انچه هست انتظار داشته باشد حالا نکه اگر شخصی با یك قاشق و یا چمچه از آب بحر استفاده کند با نکه بحر کلا نست و اب زیاد دارد ولی او باندازهٔ قاشق و یا چمچه خود می تواند استفاده کند نه باندازه کلا نی بحر .

238— 'If the river is large, the ladle is yours'.

No matter how large a river is, one takes from it his ladle full of water.

One shall not expect more than what he is capable of.

۲۳۹ ـ دزروپه قدرزرگر پوهیږی •

ترجمه دری : قدرزررا زرگرمیداند .

مورد استعمال: وقتی گفته می‌شود که دانستن ارزشو قدر یك شیء یا یك مطلب در میان باید ـ زیرا کسی ارزش وقدر یك شی ویا یك مطلب پی می برد که اهل آن باشد ـ مثلاً اهل‌علم قدرعلم می فهمد واهل‌صنعت ارزش‌صنعت . پس نباید دانستن ارزش وقدر یك شیء ویا یك مطلب را بغیر اهل آن سپرد .

239. 'A goldsmith knows the value of gold.'
A guild's man knows his trade.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴۰ - دزړه زړه ته لار وی ◆

ترجمه دری : دل بدل راه دارد .

مورد استعمال: وقتیکه دو دوست صمیمی با هم روبرو شوند و مطابق میل قلبی یکدیگر بهم صحبت کنند می گویند «دل بدل راه دارد» یعنی انچه در دل یک دوست بوده در دل دوست دومن نیز بوده است ویا بالعکس دو تن در دل با هم مخالف با شند وقتیکه یکی انها اظهار دل بدی نماید دومی می گوید : ((دل بدل راه دارد))

240— 'A heart has a way to a heart.'
Sincerity is mutual as well as hostility.

۲۴۱ - دزمری غار بی‌هلوکی نه‌وی :

ترجمه دری : غارشیر بی استخوان نمی باشد .

مورد استعمال: در مورد کسی گفته می شود که ازداشتن آنچه که باید داشته باشد کار نماید مثلاً یک کاسب از داشتن محصول کسب خود و یا یک هنرمند ازداشتن اثار هنری خود و یا یک پولدار از داشتن پول درخانه خود منکر شود و یا و کنایته گفته می شود که ((غار شیر بی استخوان نمی باشد))

241— 'A lion's house is never without a bone'.
'A capable man always accomplishes'.

When someone denies his ability or his possessions to be modest, then the above proverb is said about him.

****

۲۴۲ ـ دزور او به پرلوپه هم خژی .

ترجمه دری : اب زور بلند ی هم با لا می رو د .

مورد استعمال: درموردا ستبداد وزور مطلق استعمال میگردد که امور را بر خلاف جر یان طبیعی بنفع خو د دور میدهد ـ مانند ا یکه بزور فشار رو ببا لا فور ان می کند .

242— 'The water of a powerful man goes upward'.

A powerful oppressor can turn the natural currents in his favour.

۲۴۳ - دزور ور تر څخه ځان کښینه زړه ور ه.

ترجمه دری : پهلوی زور اور منشین دلاور.

مورد استعمال: یکسی گفته می‌شود که با شخصی از خود زور آور تر ومقتدر تر جسور انه دوستی نماید و باو توصیه می‌شود که در پهلوی از خود زور آور تر از جسارت کار نگیرد زیرا دوستی شخص زور آور بیشتر بزور و غرور متکی است.

243— 'Don't sit without worries by a powerful man'.
Do not make friends with a powerful man.

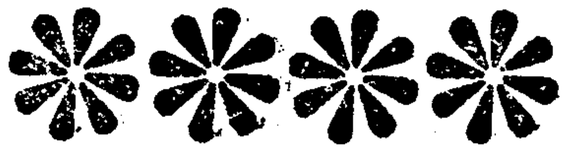

۳۴۴ ـ دزور ور څپلی دخوار کړی •

ترجمه دری : چپلی زور آور بر غریب .

مورداستعمال: د بارۀ ظلم شخص زور آور ومظلومیت شخص غریب گفته می شود یعنی بوت شخص زور آور برای ضرب بر سر غریب است یا سر غریب برای ضربه بر داشتن بوت زور آو راست .

244— 'An oppressor's sandal is for the head of the oppressed.'

The proverb shows the relationships of a cruel oppressor and the toiling oppressed.

۲۴۵-دزوروروهل دکم زوری بشکنئحل •

ترجمهٔ دری : از زور آور زدن از کمزور دشنام •

مورد استعمال: در مورد تفاوت وضع مجادله بین زور آور و کمزور گفته می شود یعنی زور آور در وقت مجادله طرف مقابل را می زند ولی کمزور دشنام میدهد

245— 'A strong one hits and a weak one calls names.'

This explains the positions of the strong and the weak in a struggle.

۲۴۶- دزور وریاری دخره سپرلی •

ترجمه دری: دوستی زور اور سواری خراست .

مورد استعمال: درباره ی اعتبار بودن دوستی شخص زورا اورگفته می شود یعنی همان اندازه که سواری خر قابل اعتبار و اعتماد نیست وشاید ناگاه و بی خبر سوار خودرا بیندازد بدوستی شخص زور اورهم نباید اعتماد داشت

246— 'Friendship with a man of authority is like riding a donkey'.

Friendship with an authoritative man is not reliable as riding a donkey is not.

۲۴۷-دزوی په هیله مور دمیړه ووتله ۰

ترجمه‌دری : یا میرد پسر مادر از شوهر ماند .

مورد استعمال: دربارهٔ کسی گفته می شود که با میرد دور ودراز تعاون دیگران دست بکاری نمی‌زند وبالاخر اوقات کارش درامید کمك دیگران ضایع می گردد مانند میوه که با میرد بزرگ شدن پسرش از شوهر می‌ماند.

247— 'A widow awaiting her son to grow up remains husbandless'.

A man awaiting others to help him wastes his valuable working time, like a widow awaiting his son to grow up and then remarry.

۲۴۸- دژمی په تو ده د دښمن په خوږه مه غولیږه ۰

ترجمه دری : به گرمی زمستان شیرینی دشمن فریب مخور ۰

مورد استعمال : بکسی گفته می شود که دشمنش بخواهد بسخنان چرب وشیرین وخالی از حقیقت او را فریب دهد بنابران باو فهمانده می شود که شرینی دشمن مانند گرمی زمستان موقتی است نباید بان فریب خورد.

248— 'Do not be deceived by the warmth of winter and the kindness of the enemy.'

One is advised not to be deceived by the kind words of the enemy, for they are like the warmth of winter.

۲۴۹- دژمی به لمر مه لاز یبر ه دد بنمن به خند ا •

ترجمه دری : با فتا ب ز مستان و بخند ۀ دشمن مناز .

مورد استعمال : درمورد فریب نخوردن بخند ۀ دشمن گفته می شود یعنی خند ۀ دشمن ما نند ا فتا ب زمستا نست که بان اعتما د واعتبار نشا ید .

249— 'Don't be spoiled by the winter sun and the enemy's smiles'.

The smile of an enemy is like the winter's sun, not reliable.

۲۵۰- دسپو کور په کور دهوه ده خو ا ر
غه یر آه یی یو ه دهٔ .

ترجمه دری: سگان بین خود بخانه دعوه دارند ولی در مقابل گدای غریب یکی هستند .

مورد استعمال: درمورد انعده استفا ده جو یان گفته می‌شود که در راه استفاده بیشتر بین خود ا ختلاف ومجادله دارند ولی برای نگهبانی نفع مشترك درمقابل رقیب سوم باهم متحد ویکی استند- مانند سگان درمقابل گدا یگر .

250— 'Dogs fight amongst themselves but unite against a beggar'.

The exploiters compete to catch the biggest share but unite against the exploited.

۲۵۱ـ دسپوله خواری سگ ها پر پام کوی بازی .

ترجمه دری: از زبونی سگان روباه بربام میرقصد .

مورد استعمال: وقتی گفته می‌شود که اوضاع اجتماعی مردان یک قوم یا یک قبیله ویا یک ملت بچنان زبونی برسد که سر نوشت واداره امور اجتماعی آنان بدست نامردان بیفتد یعنی از زبونی زیاد جای مردان را نامردان بگیرند .

251— 'The weakness of dogs enables foxes to play.'

A nation humiliated brings incapable fools to rule.

۲۵۲-دسپوله نیستی چغالا نو په کورو کی

ترجمه دری: از نبودن سگان شغالان درخانه ها جای گرفتند .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که دریك جامعه جای پاسبانان را دزدان بگیرند ویا وظایف خادمان حقیقی مردم بدست خائنان بیفتد ویا از نبودن مردان یا جمعیت اشخاص نامرد روی کار آیند .

252— 'From the lack of dogs jackals live in houses'.

When the protection of the interests of a society is taken up by dishonest men and the honest men and real servants of society are pushed aside, then the above proverb is said.

۲۵۳- دسپی اودمیړه وینی نه آلای کیږی.

ترجمه دری : خون سگ (نامرد) ومرد وزن نمی شود.

مورد استعمال: زمانی گفته میشود که از بی تمیزی زمانه فرق بین مرد ونامرد ازمیان برود— یعنی خون مرد ونا مرد در ترازو تول نمی شود که سنگینی یکی آن بردیگری معلوم گردد .

253. One cannot find the difference between a heroic man and a coward by weighing their blood.

۲۵۴-دسپی په خوله دریاب نه مر داریږی:

ترجمه دری : بدهان سگ دریا پلید نمی گردد .

مورد استعمال: وقتی استعمال میگردد که یک شخص نیکوکار مورد بدگویی شخص بدکار قرار گیرد یا فضائل یک شخص و یا یک جمعیت مورد نکوهش بدکاران واقع گردد یعنی مانند دریا که بدهان سگ پلید نمی گردد نیکوکاری و فضائل هم بدگویی شخص بدکار بدنام نمی شود .

254— 'A river does not get filthy by a dog's drinking from it'.

A beneficent person cannot be defamed by the non—beneficent's propaganda.

۲۵۵ - دسلو بللو ځای سته د یوه نا بللی ځای نسته .

ترجمه دری : صد دعوت شده گان جای دارد و یک دعوت نشده، جای ندارد .

مورد استعمال: د اداب مهمانی گفته می شود یعنی اگر صد نفر مدعوین بمهمانی حاضر شوند آنقدر تکلیف و سنگینی ندارد مانند یک نفر که بدون دعوت بمهمانی حاضرشود فائده این ضرب المثل این است که نباید بدون دعوت بمهمانی رفت و نباید در هر کاری بدون استحقاقی مداخله نمود .

255— 'A hundred invited men have a place, but not one uninvited'.

The uninvited coming for a dinner is not welcomed.

۲۵۶ - دسلو کا لو موږ به په سل کاله و بږی نه شی
دسلو کا لو وږی به په سل کاله موږ نه شی

ترجمه دری : سیر صد ساله درصد سال گرسنه نمی شود و گرسنهٔ صدساله درصد سال سیر نمی گردد .

مورد استعمال: در مورد اشخاص گرسنه چشم و سیر چشم گفته می شود یعنی اشخاصیکه آنها با گرسنگی روبرو گردند آنها ازخود گرسنه چشمی نشان نمیدهند و نی گرسنه چشمیکه سالها در گرسنگی زیسته گرچه روزگار با آنها چانس سیر بدهد تا دیر گرسنه چشم می مانند .

256— A person well—fed for one hundred years will not get hungry, and that hungry for one hundred years will not be fed up during that period.'

Continually unsatisfied man will not get satisfied. A rich man may not get poor soon nor will a poor man get rich soon.

۲۵۷ - دسوال پەاو بو ژرندە نە چلیبری •

ترجمه دری : باب عاریت آسیاب نمی چرخد ـ یا نمی چلد .

مورد استعمال: درنکوهش سوال کردن وبعاریت خواستن چیزی گفته می شود یعنی آنچه بسوال خواسته و بعاریت گرفته شود بقا واعتبار ندارد .

257— 'A water mill cannot run by water begged for.'

Any thing that is received by begging is not so much to be sufficient for the envisaged needs.

۲۵۸دسو ر ناچی خه دی یوپوودی •

ترجمه دری : ازسرناچی‌چیست یک پف .

د زبان‌دری نیزمیگویند:(ازسر ناچی چه میرود! پف!)

مورد استعمال: درمورد کسی گفته می شود که‌خودش درکار وعمل سهم نمی‌گیرد ولی دیگران را برای کار وعمل تحریک می نماید- یاخودش‌خرچ نمی کند،دیگربرای دیگران پروگرام خرچ‌رامی‌سازدویااینکه‌او تنها امر کند وزحمت کاربر ذمه‌دیگران باشد .

258— 'A trumpeter just blows'.

The one not practicing what he preaches is just like the trumpeter only blowing on the trumpet.

۲۵۹:= دشپی بند ا وبووړی دی•

ترجمه دری : بند شب راب، برد، است .

مورد استعمال: اکثراءدرمو د تصا میکه از طرف شب گرفته می شود و بیشتران: درروز عملی نمی گردد گفته ی شود، ا بندیا های ایکه دهقانان در شب برای آبیاری ی بندند زیا دتر آنها با ثر ظلمت شب بی بنیاد بود ه و آب می برد •

259— 'Dams built at night are over—run by water.

Resolutions not practiced are like dams built at night over—run by water.

۲۶۰:- د ښار دروازې تړلی کیږی د خلکو خولی نه تړلی کیږی ۰

ترجمه دری : دروازه های شهر بسته می شود دهانهای مردم بسته نمی شود ۰

درزبان دری نیز گویند : «دروازه شهر بسته می شود و دهن مردم نی»

مورداستعمال: در مورد آوازه های برجا و بی جای مردم گفته می شود که نمی توان ازآن جلو گیری نمود ۰

260— 'A city's gates can be shut, but not people's mouths'.

Care for public opinion for a people's verdict eventually prevails.

۲٦۱ دښاره‌ووځه‌له‌زرخه‌مه وځه •

ترجمهٔ دری : ازشهر برای ازنرخ نبرای.

مورداستعمال: درمورد رعایت رسم و رواج یک شهر یا یک قوم و یا یک ملت گفته می شود یعنی ازیک شهر ویا از قوم و یا ازیک ملت برامدن آن قدر اشکال ندارد ولی برخلاف رسم ورواج وعادات واقعیت های یک شهر ویا قوم و یا یک ملت قیام نمودن مشکل بزرگست .

261— 'Leave the town, but not its customs and traditions'.

Respect custom and tradition.

۲٦۲ـ دښمن دی چه په شا کومری په زهر ویی مه وژنه.

ترجمه دری: دشمنت را که بعسل می میرد بزهر مکش.

موردداستعمال: در بارهٔ لزوم روش وسلوك نرم درحیات اجتماعی گفته می شود گرچه با دشمن هم باشد یعنی اگر دشمن را لطف و مهربانی از بین برده شود از تلخی زهر الود یکه دشمن را بیشتر ستم میسازد بهتر است.

262— 'An enemy who can be killed by honey, shall not be poisoned'.

Never be rude to anyone, not even to your enemy.

۲٦۳: دشمن هغه دی چه اول ئی «هو!» وی اخیر ئی نه!»

ترجمهٔ دری: دشمن کسیست که اول (بلی) گوید واخر ((نی))

در نکوهش شخص وعده خلاف گفته می شود که در اول وعده، وقول میدهد ولی بعداً در بدل عمل وعده و قول خود را نقض مینماید ـ پس بحکم این ضرب المثل چنین شخص را می باید دشمن خواند.

263— 'An enemy is the one who promises an undertaking and does not comply'.

Be firm and stand by what your say.

۲۶۴ : دشمنی به سلام نه ورکیبری:

ترجمه دری: دشمنی به سلام کم نمی شود.

مورداستعمال: دراین ضرب المثل توصیه شده است بروش نرم و انسانی ولو با دشمن باشد بدشمن سلام دادن اگرچه دشمن را از پا نخواهد برد ولی علاوه براینکه وظیفه انسانی ادا میگردد دردل دشمن هم حتماً بی تاثیر نمی ماند.

264— 'Hostility cannot be diminished by (saying hello.).'

Always be good mannered.

۲٦٥-دښو څخه ښه زیږی له بد و څخه وا ښه.

ترجمه دری: از نیکان نیکوئی زاید و از بدان علف.

مورد استعمال: در تاثیر اخلاقی و اعمال والدین در فرزندان گفته می شود یعنی اگر پدارن ومادران دارای اخلاق واعمال نیکو باشند در اخلاق و اعمال فرزندان نیز تاثیر مثبت دارد ورنه فرزندان اشخاص بد مانند علف استند.

265— 'Good gives birth to good and bad to bad'.
The manners of parents influence their children.

۲۶۶ - دنبوغو بنوبنه بنوروا وی .

ترجمه دری . از گوشت خوب شوربای خوب بدست میآید .

مورداستعمال: درستودن جنسیت خوب هرشی و هرشخص گفته میشود یعنی ما نظر بکه از گوشت خوب شوربای خوب بوجود می آید خوبی جنسیت شی وجنسیت شخص در تکمیل همانش و همان شخص مؤثر است .

266— 'Good meat makes good soup'.
Good quality is praised.

*****

۲۶۷ - دظلم عمر لنبلوی •

ترجمهٔ دری : عمرظلم کوتاه است .

مورداستعمال: مورد استعمال این ضرب المثل جینا ما نند ضرب المثلیکه گذشت تقبیح و نکوهش ظلم است وعمر ظلم را کوتاه میدانند .

267— 'Cruelty and oppression are short lived'.

Justice will eventually rule.

۲۶۸ - د ظلم کاسه آخر چپه ده ۰

ترجمه دری . کاسۀ ظلم آخر سرنگونست .

مورداستعمال: در ین ضرب المثل نیز از زوال ظلم گفته شده و کاسۀ ظلم را عاقبت سرنگون میدانند .

268— 'The bowl of cruelty and oppression turns upside down'.

Cruelty and opression are eventually defeated. For they are against humanity, like a bowl upside down; always empty.

۲۶۹ - دظلم کور وران دی:

ترجمهٔ دری : خانهٔ ظلم خراب ست .

موردِاستعمال: در نکوهش و قبیح ظلم گفته می شود یعنی همانطوریکه ظالم خانهٔ مظلوم را ویران می سازد عاقبت خانهٔ ظالم را نیز ویران خواهد ساخت .

269— 'Cruelty has no home'.

The home of the cruel man is eventually ruined.

۲۷۰- دعا لمه سره غم نه غم دی •

ترجمه دری: غم با مردم غم نیست •

مورد استعمال: پښتونها عموما زیست با همی و زندگی اجتماعی راخوش دارند حتی اگر بصورت اجتماعی بمصیبتی هم گرفتار شوند آنه مصیبت را با گفتن این ضرب المثل برخود گوارا می سازند یعنی غمیکه با مردم پیش آید آنرا غم نمیدانند •

270— 'A common grief is no grief'.

Don't worry about what befalls one and all. Cooperation and unity arePraised.

۲۷۱-دعقل وبی چالیدلی نه دی او د نیا
موږ .

ترجمهٔ دری : گرسنهٔ عقل و سیرد نیا را کس ندیده است .

مورد استعمال: درمورد خود پسندي وحرص مالی انسانها گفته میشود یعنی اکثر انسانان عقل خود را زیاد و مال خود را کم می پندارند از زیادت عقل خود می لافند و از کمی مال خود می نالند ـ بنا برآن ازعقل سیرو ازمال گرسنه اند .

271— 'The lack of widom and the plenty of riches are not seen'.

Every one brags about his wishdom and cries for riches.

۲۷۲-دعقل وبی نشته اودد نیامو ہ ۔

ترجمه دری: گرسنهٔ عقل و سیرد نیا نیست .

مورداستعمال: عنأ دفهوم ضرب المثل گذشته را دارد .

یکسی گفته میشود که بجز بر آورده شد ن غرض د یگر هیچ چیز او را قانع نمی سازد و لو غرض حق هم نبا شد .

272— 'No one is poor in wisdom and rich in wealth'. Every one prefers wealth to learning.

۲۷۳-دغا تری ترشامه تور یبزه، دملك ترمخ.

ترجمه دری: ازپشت قاطر واز پیش روی ملك مگذر (۱)

مورد استعمال: درخدمت قریه دار (ملک) گفته می شود چون ملك بیشتر موجب اذیت مردم میگردید بنابر آن توصیه می شد که: «ازپشت قاطرو ازپیش روی ملك مگذر» یعنی قاطر ترا بلگد خواهد زد وملك بتو اذیت خواهد رسانید.

273— 'Don't walk behind a mule and before a chief'.

If you walk beind a mule she will kick you and if you walk before a chief, he will harm you.

(۱) ملك: درگذشته ملك کسی بود که از طرف مردم یك ده یکلانتری همان ده انتخاب می شد وقریه دار هم بادرنظرداشتن این شخص بین مردم ده ونمایندگان سرکار وساطت میکرد، ولی بیشتر موجب اذیت مردم وخوش ساختن نمایندگان سرکار می شد بنابران مردم از وبیزار وگریزان بودند.

۲۷۴- دعرض خبنتن لیو نی وی •

ترجمه دری: صاحب غرض دیوانه است .

مورداستعمال: در مورد کسی گفته می شود که برای بدست آوردن مطلب وغرض خود عقل ومنطق را زیر پا می گذارد و بجز بر آو ده شدن غرضش دیگر هیچ چیز او را قانع نمی سازد واو غرضش حق هم نباشد .

274— 'A partial man is crazy.'

One pursuing a definite goal applies every means to achieve it.

۲۷۵- دغریب غابن په حلوا ما تیږی •

ترجمهٔ دری : دندان غریب بحلوا می شکند .

مورداستعمال: ازبدبختی شخص غریب حکایه می کند ودربارهٔ کسی گفته می شود که هم غریب باشد و هم بدبخت مثلاً از غریبی بحلوا یا فتن خوش شود ، ولی از بدبختی دندانش درحلوا بشکند .

275— 'A poor man's tooth breaks, even when eating puddings'.

A poor man lives with bad luck.

* * * * *

۲۷۶- دغریب ملا په اذان څوك روژه نه ماتوی •

ترجمهٔ دری : بآذان(۱) ملای غریب کس روزه را افطار نمی کند •

مورداستعمال: در بجا نسی شخص غریب گفته می شود یعنی اگر ملای مسجد غریب باشد روزه دار مسلمان بآذان او افطار نمی کند، حالا نکه آذان از دهان هرمسلمان باشد قابل شنیدن واحترام است .

276— 'No one will break his fast by a poor priest (mullah) calling'.

A poor man is never listened to.

۲- آذان در دین اسلام اعلام وقت نماز بنام خدا است ، و چون مسلمان در ماه رمضان روزه را و قت نماز شمام بآذان ملای مسجد افطار می کنند ، بنابران درینجا برای مثال آورده شده است •

۲۷۷-د غلا ځای په غره کې نسته ◆

ترجمه دری . جای دزد در کوه نیست .

درزبان دری نیز گویند : « دزد در کوه جای نمی شود »

مورداستعمال: در مورد وار خطا بودن شخص خائن و دزدگفته می‌شود که‌حتی در کوه هم نمی‌تواند بی تشویش جای گیرد و آرام کند و همین مفهوم درزبان دری ضرب المثل دیگر است که میگویند : « دزد بسرخود بردارد » وهم درپښتو می گویند : « د غلا ځای پرڼ یـه خلی » یعنی دریش دزد خس است .

277— 'A theif has no hiding place, even in the mountains'.

A traitor and dishonest man cannot live calmly and comfortably even in the mountains, for he knows how disliked he is

۲۷۸ - دغنمو روبه محوزاو ابیری •

ترجمه‌دری: از روی گندم خارهم ابیاری می‌شود .

مورداستعمال: در مورد کمکهای بالواسطه و یا خیر رسیدنهای غیر مستقیم گفته می شود - مثلا از لحاظ یك انسان صالح با انسان غیرصالح هم خیر میرسد مانند اینکه از لحاظ آبیاری گندم به خارهم آب میرسد وهم وقتی استعمال میگردد که یك انسان از فیض سایر انسان دیگر مستفید گردد .

278— 'Because of wheat a thorn is watered'.
A parasite lives at the expense of others.

۲۷۹-د کابۍ ټیکی سره کږه توره جوړیږی.

ترجمه دری: با غلاف کج شمشیر کج درست می آید.

مورداستعمال: وقتی گفته می شود که کردار ویا گفتار ناپسند باعمل وقول ناپسند مقابل روش کج رویه با امثال بعمل آید - مثلا درمقابل شخص متکبر اظهار تکبر نمودن و یا در برابر شخص مغرور غرور نشان دادن و غیره ...

279—'A curved sheath requires a curved sword.'
Everything is returned in its like.

۲۸۰ - د کبر کاسه نسکوره دد ◆

ترجمه دری . کاسه تکبر سرنگونست :

مورداستعمال: در نکوهش و تقبیح تکبر گفته می شود وعاقبت آن نگونی دانسته شده است .

280— 'The bowl of conceit is upside down'.
Conceit is denounced as alyays being empty like an upside down bowl.

۲۸۱- دکم اصل لوی ټپا د اصیل سپکتیاوې

ترجمهٔ دري : بزرگی کم اصل خفت اصیل می یا شد .

مورداستعمال: وقتی گفته می‌شود که نا اهل ببزرگی بر گزیده شود این بزرگیدن درحقیقت خفت و تحقیر و تذلیل شخص با اهلیت است .

281— 'To honour the base is to insult a noble.'

The appointment of incapable and dishonest persons is insulting to capable and honest ones.

۲۸۲ — د کوچنی په ژبه خپله مور ښه پوهیږی .

ترجمه‌دری: زبان‌طفل را مادرش‌خوب میداند .

مورداستعمال: کنایتاً درباره کسی گفته می‌شود که سازنده یك چیزویا یك ساختمان ویا وارد دریك کار یا شاه ومطلب این است که چنین کس نسبت بشخص نابلدو نووارد بیشتر مستحق اظهار نظردر موردان چیز یا ساختمان‌ویا کاری باشد ـ زیرا او بما هیتان‌چیزو یا کار خوبتر می فهمد مانند مادر که بزبان‌طفل خودازدیگران بهتر میداندویا اینکه مشکلات یك فن را اهل‌فن خوبتر فهمیده می‌تواند .

282— 'The mother knows the tongue of her child.'
'Experience is worth earning'.
An expert knows his work.

۲۸۳ - د کور پوهه چا ته نه معلومیږی ۰

ترجمه دری: درشد خانه یکس معلوم نمی شود .

مورداستعمال: وقتی گفته می شود که یك خانواده ویا یك قبیله ویا یك قوم وملت بزرگان و دانشمندان خود اعتنا نداشته باشند و بزرگان ودانشمندان بیگانه را بیشتر احترام کنند .

283— 'One does not know the saint of his family.'

One seldom respects the learned and the great person of his nation, but often the one from another nation.

۲۸۴ ـ دکور خبره دیا ندی مه کوه •

ترجمه دری: سخن خانه را بیرون مکن .

مورد استعمال: وجیزه نصحیت امیز است که بکسی توصیه می شود که اسرار و رازهای محرمانه خانهٔ خود را در بیرون خانه فاش می ساز د .

284— 'Don't say outside what is said at home'.
Do not reveal the secrets.

۲۸۵ ـ دکونیی دوه غوایی وییووت نه بل نیه ووت نه .

ترجمه یی: بیوه دو گاوداشت یکی بیرون نمی رفت ودیگری درون نمی در آمد .

مورداستعمال : درمورد کسی گفته می شود که با دو مشکل متناقض رو برو گردد و یا بین اجرای دو امر متناقض قرار گیرد .

285— 'A widow had two bulls, one (didnt go) out and the other (didn't go) in'.

To solve two opposing difficulties is hard.

۲۸٦ - د ګو نګ پوهږه ګو نګ پوهیږی ۰

ترجمه دری : زبان گنگه را گنگ میداند .

موردِاستعمال: وقتی گفته می‌شود که حقیقتا دو نفر گنگ باشاره با هم افهام وتفهیم نمایند ویا کنایته دربارهٔ دو تن هم مسلکانیکه درچوکات مسلك خود بهم صحبت کنند استعمال میگردد .

286— 'A mute knows the tongue of another mute'.

Two experts of the same trade know each other's language.

۲۸۷ د ګونګ په ژبه مور پوهیږی ◆

ترجمهٔ دری : زبان گنگ را مادرش میداند .

مورد استعمال: وقتیکه دیگران از حل مشکل یك قضیه عاجز شوند و تنها شخصیکه در آن قضیه وارد است آنرا حل نماید درباره آن شخص کنایتة میگویند که «زبان گنگه را مادرش میداند» و یا حقیقتا درباره مادری گفته می شود که فرزندش گنگه باشد .

287— 'A mute's mother knows his tongue'.

Every person knows what he is experienced. An expert knows the problems of his trade.

۲۸۸- دکیدن گر ناز دزمری خیرل بنه دی.

ترجمهٔ دری : ازناز دادن روباه پاره کردن شیرخو بست.

مورداستعمال: تشویق بعلو همتو اجتناب از زبونی و پستی است یعنی انسان بلند همت باید ازنوازش انسان دون کشتن بدست اشخاص بلند همت را بهتر بداند.

288— "To be torn apart by a lion is better than to be shouted at by a fox,.

Better be killed by a courageous person than to be shouted at by a coward.

۲۸۹- د لو ګری چې رضا نه وی: لو ړ په لوټه اچوی.

ترجمهٔ دری : دل دروگر اگر نباشد دا س را بر کلوخ تیز میکند - ویا بر کلوخ می اندازد.

موردِاستعمال: در مورد شخصیکه نمی خواهد ازدل کار کند و برای کار کردن بهانه می جوید گفته می شود - و هم در عین حال ناراضی بودن کارِ یکرو دهقان را باعث بهانه جوئی وسبب تعطیل کار دانسته است.

289— 'When a reaper does not like to work, he sharpens his scythe with a clod'.

The one who does not want to work makes excuses for it.

۲۹۰ ـ دماغ دی پیل وړی نشی په کورکی دی
موږکان له لوږی مری.

ترجمه دری : دماغت را ئیل برده نمی توانند درخانه ات
موش ها از گرسنگی می میرند .

مورد استعمال: شخص متکبر و مغروری گفته می‌شود که
درعین حال بی بضاعت و یا خسیس هم باشد .

290— 'An elephant cannot carry your conceit, but mice die of hunger in your house'.

A conceited person is empty minded like an empty house in which even a mouse cannot find anything to eat.

۲۹۱-دمرد خواړه د نامرد په نس کښې پاتې کیږي .

ترجمه دری : خوراک مرد د رشکم نا مرد سی ماند .

مورداستعمال: ظاهراً و قتی گفته می شود که شخصی بدوست خود مهمانی بدهد ولی آن دوست جواب مهمانی را مهمانی ندهد - ولی گاهی درمورد کسی استعمال میگردد که احسان دوست خودرا فراموش کند ودر عوض احسان دوست احسان ننماید .

291— 'A generous man's meal remains in the stomach of a stingy man'.

Return favor for favor.

۲۹۲ و - د مړو او بو و بیر یږ ه له ژوندو او بو مه بیر یږ ه ۰

ترجمه دری : ازاب ارام بترس ازاب تند مترس ۰

مورداستعمال : ظاهر آ درباره اب ارام دریاواب تند دریا گفته شده یعنی اب ارام دریاعمق زیاد دارد ازان باید ترسید و اب تند دریا گرچه تیز می رود عمق ان زیاد نیست ازان نباید ترسید ـ ولی کنایه درمورد اشخاص ارام و متحمل و اشخاص تند مزاج و عصبی نیز استعمال میگردد یعنی از اشخاص ارام که ظاهراً مانند اب ارام دریا زندگی ندارند باید ترسید واز اشخاص تند مزاج که زندگی شان مانند اب تیز ودو قتی است نباید ترسید ۰

292— 'Fear the still standing water, but not the fast running'.

The still —standing water may be deep but the fast—running is never.

۲۹۳- دمرده شیطان هم بیزاره دی •

ترجمه دری : از مرده شیطان هم بیزار است .

مورداستعمال: در مذمت اشخاصی گفته می شود که از مردگان بدگویی کنند وبا زنان اخطار میدهد که از مرده شیطان هم بیزار است پس انسان باید بطریق اولی از مرده بدگویی ننماید .

293— 'Even Satan is afraid of a dead person.'

۲۹۴- دمنگری سر په دښمن ټکوه ۰

ترجمه دری : سر مار را بدست دشمن بکوب ۰

مورداستعمال: در راه دفع یك خطر بخطر دیگر گفته می شود زیرا هر خطریکه ازین برود بنفع دفع کننده است پس توصیه می‌شود که اگر زمینه مساعد باشد خطر را باید بخطر دفع کرد ۰

294— 'Have an enemy crush a mangari snake's head'.

Protect youself from peril by peril, as the proverb says 'An enemy of my enemy is my friend'.

۲۹۵- داست زمری گرخنده گیدر بنه ده •

ترجمهٔ دری : از شیر نشته روباه گردنده و سحرکت بهتر است •

مورداستعمال: در مورد شخص متحرک و بی کار گفته می شود یعنی اگر شیر هم بیکار و بی حرکت خوابیده باشد روباه گردنده و حرکت کننده از و بهتر است درین ضرب المثل علاوه بر تحریک بکار تشویق سیاحت هم مضمر است •

295. 'An active fox is better than an inactive lion'.

Action brings exploitation.

۲۹۶- دنورو دانیمه نیمه دانادایوه نیمه .

ترجمه دری : از دیگران نیم نیم واز مادرکلان یك ونیم .

مورداستعمال: دروردشخص حریص فریبکار گفته می شود ومنشاء ان روایت کوتاهیست که میگویند : یك مادر کلان سه نواسه داشت وسه زان پخته بود بهر نواسه یك یك نان داد یکی از نواسه ها از وپرسید « شما چه میخوریذ .

مادر کلان گفت : خالهٔ ی خورم نیم نان تو دیه هی ونیم نیم نان دونواسهٔ دیگر ! » پس باین فریب هر نواسه ها نیم نیم نان رسید وبماند کلان حریص وفریب کار یك ونیم نان .

296— 'One half for every one, one and a half for the grandmother'.

A grandmother gave a loaf of bread to each of her three grandsons, leaving none for herself. One of the children asked her---do you have any left for you?none; unless each one of you give me a half of your loaf of bread. Every one of the three gave her half of his

۲۹۷ دنه‌زویه مینه نه ورکیږی دسپی زویه مینه‌ورکیږی ۰

ترجمه دری: از نبودن پسر خانواده، گم نمی شود از بودن پسر سگ صفت خانواده گم می گردد

مورد استعمال: درباره گریکتر پسر گفته می شود یعنی دریك خانواده بزرگ و نامدار یکه پسر نباشد از بین نمی رود ولی اگر پسری باشد که اوصاف مردانه نداشته باشد تانام خانواده خودرا حفظ کند تنها نام خانواده را بدنام نمی‌سازد بلکه ازبین می برد ۰

Not having a son-willnot cause a family to abaandon their place of domicile but having a doggish son will do so.

A bad character in the family will bring notoriety to it.

۲۹۸ دنیا په امید خوړله کیږی ۰

ترجمه‌دری: دنیا با امیدخورده می شود.

مورد استعمال: درستودن امید گفته می شود وتوصیه است بزیست با امید که نسبت بزیست نا امیدی پایدارتر می با شد.

298— 'One lives with hopes'.

One lives a happy life hoping for a better future.

۲۹۹-دنیا به پیری زنه آنگیزی•

ترجمه‌دری: مال دنیا که زیاد می شود دل تنگ میگردد .

مورداستعمال: در نکوهش زیاد ت مال وخست دا لد ار گفته می شود یعنی بهمان اندازه که مال زیاد میگردد دل مالدار رو بتنگی می گذارد و بخلش رو با فزودی .

299— 'The richer, the greedier'.
"The richer, the more frugal'.
'The richer one gets, the stingier he becomes.

۳۰۰ - دوری ستر گی به دیگد ان کی وی •

ترجمهٔ دری : -چشم گرسنه درد یگد ا نمی با شد .

مورداستعمال: - کنا یقدر ا ره کسی گفته می شوه که همیشه و در هر موقع فکرچیزو یامطلبیکه د رجستجوی آ نست می با شد ما نند گرسنه ا یکه ا نتظار طعام سوی د یگد ان دی بیند .

330— 'A hungry man seeks the kitchen.'

One must seek his goal persistently, as a hungry man seeking food.

۳۰۱-دوست بەدی وژەروی، دبمن بەدی وخندوی.

ترجمه دری : دوست ترا بگریه خواهد آورد، و دشمن ترا بخنده.

مورداستعمال: در وقتی که یک شخص بەسبب شنیدن حقایق تلخ از زبان دوست خود برنجد ویا با ترسخنان فریبندهٔ دشمن خود خوش شود برای تنبیهه آن شخص گفته می شود، ناحقایق تلخ دوست خود رابخوشی بشنود وازان نرنجد وبه تملق دشمن اریب نخوردو خوش نشود

301—'A friend criticizes bitterly, and an opponent praises sweetly.,

Hearing bitter criticism is not sweet but bears sweet results.

۳۰۲-دوست ته حال وایه ، دښمن ته لاپی وهه .

ترجمه دری . بدوست حال بگو، بدشمن لاف بزن .

مورد استعمال: درطرز گذاره با دوست و دشمن گفته می شود یعنی بدوست حقیقت حال خود را اظهار کن، او را همدرد وغمشریک خود بدان ،ولی دشمن را ازحقایق احوال خود غافل نگهدار و احوال خود را پشت پرده لاف پنهان کن .

302— 'Tell a friend the truth, but brag before an enemy'.

Reveal your real—self to a friend, but hide it from an enemy by bragging.

۳۰۳=دو نه ټوپ و هه‌چه دپښو و نه لو یږی:

ترجمهٔ دری : آنقدر خیز بزن که از پای نیفتی .

مورداستعمال : بکسی گفته می‌شود که با لاتراز توان خود بکاری اقدام کند و توصیه می شود که یك انسان باید در اقدامات‌خود تعادل را از دست ندهد و با ندازهٔ توان واستعداد خود یکار اقدام نماید.

303— 'Jump so high as not to break your legs'. Try not to attempt doing something of which you are not capable.

۳۰۴ـ دهرچا سره خپل سیوری مل دی.

ترجمهٔ دری : با هر کس سایه اش همراه است .

مورد استعمال : کنایتهٔ در باره اعمال انسان گفته میشود یعنی اعمال انسان و یا اثرات و نتایج اعمال انسان مانند سایهٔ انسان با او همراه است پس هر انسان باید بکوشد تا همراه خوب با خود داشته باشد .

304— 'Everyone is followed by his shadow'.
One reaps what he sows.

۳۰۵ـ د هرسړی اب په خپل لاس کښی دی:

ترجمه دری : اب هر کس در دست خودش است .

موردِاستعمال: در اینجا „اب» بمعنی „ابرو» است یعنی ابروي هر انسان دراختیار خود اوست که آنرا با احترام حفظ می کند ویا درراه استفاده های جزئی و شخصی می ریزاند .

304— 'Keeping self—respect is one's own job'.

۳۰۶ — دهغه مه بیر یزه چی له خدایه بیر یږی،
دهغه وبیر یږه چی له خدایه نه بیر یږی •
ترجمه دری : از کسی نترس که از خدا می ترسد ، از
کسی بترس که از خدا نمی ترسد .

مورداستعمال : در مورد خدا ترسان وخدا نا ترسان گفته
می شود ـ یعنی کسی که از خدا می ترسد او از ارتکاب ظلم
خیانت، تجاوز بحقوق دیگران وهمه اعمال ناشایسته اجتماعی
می گریزد پس از و ترسیدن هیچ مورد ندارد ـ بالعکس
انسانیکه از خد نترسد او از ارتکاب هیچگو نه اعمال نا
شایسته اجتماعی هراسی ندارد پس از چنین شخص باید هراسید

306— 'Fear the one who does not fear God'.
One fearless of God may co mmit any sort of crime.

۳۰۷ – دیوال نم زده وی انسان غم •

ترجمه دری : دیوار را نم کهنه می سازد وانسان را غم پیر .

مورد استعمال: وجیزه پندد هنده است، یعنی همانطور یکه دیوار را نم کهنه می‌سازد و بنیادش را سست می گرداند غم انسان را زود تر به پیری می‌رساند واز پای می اندازد پس تا که ممکن است انسان نباید خود را بغم بسپارد ویا مغلوب آن گردد بلکه بعمل غم باید پی بردو با آن مبارزه نمود ، تا با از بین بردن علل غم خود غم را از بین برداشت.

307— 'Moisture makes a wall wear and tear and grief a man'.

Grief makes a man aged like moisture wears and tears a mud—wall. Therefore don't grieve much, don't be desperate with down—falls and always work to succeed.

۳۰۸ - دیوالو نه هم غوږو نه لری •

ترجمه دری : دیوار ها هم گوش دارد .

در زبان دری گفته می‌شود (دیوارها موش دارد وموشها گوش)

مورد استعمال: در اهمیت حفظ اسرار و احتیاط در گفتار استعمال میکردد یعنی با اینکه درچهار دیوار خانه صحبت شود و باز هم احتیاط را نباید از دست داد وچنان تصور باید نمود که دیوار ها هم گوش دارد .

308— 'Walls listen too'.
In telling secrets be very cautious.

۳۰۹- دیوه لاسه تك نه خیږی .

ترجمهٔ دری: ازیك دست آواز نمی برآید .

درزبان دری نیز گویند « ازیک دست آواز نمی برآید »

مورد استعمال: در مورد لزوم زیست با همی و رغبت دوجانبه بین انسانان گفته می شود یعنی اگر دو انسان مانند دودست باهم رغبت کنند وهم آواز شوند می توانند صدای موفقیت را بلند نمایند ورنه رغبت یکجانبه اغلب بجایی نمی رسد و بسا ن یکدست ازان صدا نمی برآید .

309— 'Moving one hand does not make a sound'. Cooperation and not individualism leads to achievement.

۳۱۰- دیو ه مر ی دسلو با دار •

ترجمه دری : غلام یکی و با دارصد.

مورد استعمال: در محیطی گفته شده که هنو ز مفهوم با داری وغلامی درمیا ن بو دوشخص پرستی یا (فرد پرستی) رواج د اشت ودرآنزمان ا ین ضرب المثل و قتی گفته می شد که اگر شخصی غلامی یانو کری و یا اطاعت یک شخص مقتدرو با نفوذ را قبول میکرد درآنصورت دیگران او را از لحاظ با دار مقتدرش با داری می پذ یر فتند •

310— 'Be slave of one and boss of a hundred'.
Serve the powerful man to boss over hundred.

۳۱۱ - دیوې سپږی دپاره پوستین اوږه مه
اچوه.

ترجمهٔ دری: بخاطر یک شپش پوستین را در آتش
میفگن .

مورد استعمال: بکسی گفته می شود که برای
جلوگیری ازیک خطر بسیار کوچک خسارهٔ بزرگ بخود
وارد می کند ما نند اینکه برای دفع خطر یک شپش
پوستین را با آتش بیندازد .

311— Don't burn the fur coat to kill a louse.
Do not bring a great loss upon yourself just to avoid a small loss.

۳۱۲- دیوی ورئی حکومت دسلوکلو کور خرابوی •

ترجمهٔ دری : حکومت یك روزه خانئصد ساله را خراب مینکد .

مورد استعمال : در مورد حکومت استبدادی و ظالم گفته می شود یعنی حکومت مستبد وظالم اگرچه یك روزه باشد درهمان یك روز می تواند خانئصدساله را بخاك یکسان ونا بود سازد .

312— 'A one day government ruins a hundred year old family.'

A despotic government, even for one day, ruins and humiliates a nation.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د

۳۱۳- ډبرهچې پرځای پر ته وی در نه وی.

ترجمه دری : سنگ برجای خود سنگین است درزبان دری عبارت موجود است.

مورد استعمال: برای کسی گفته می‌شود که برجای‌خود آرام نمی گیرد در هر کار وهر موضوع مداخله می کند وقدر متانت‌خود را از بین می برد.

313— 'A stone not moved from its place seems heavy'.

Avoid interference in other's work which is to be respected.

۳۱۴-یک بر سر یتیم می افتد

ترجمه دری : سنگ بر سر یتیم می افتد - یا - سنگ از سر یتیم خطا نمی رود .

مورداستعمال: ظاهراً در باره بدبختی و بد چانسی یتیم گفته می شود ولی کنایته در مورد اشخاص بدچانس که عموماً در مسیر بدبختی ها قرار میگیرند نیز استعمال میگردد .

314— 'A Stone falls on the head of an orphan'.
Bad luck comes to an unlucky.

۳۱۵ ـ ڕەمە کوێرێ دڵی نەشوە وێڵ یی ئەمکە کوێرە دە:

ترجمهٔ دری : رقاصه رقیصده نمی تواند می گفت زمین کج است.

مورداستعمال : در مورد اشخاص نالایق و بی استعداد و نااهل گفته می‌شود که در عین حال از خود راضی می باشند و برای پنهان کردن نالایقی و عدم استعداد و نا اهلی خود بهانه های گوناگون می تراشد

315. 'A Gypsy couldn't dance, said the ground was uneven'.

An incapable person always makes, excuses for his failures.

۳۱۶- پووی خپله خوره عقل له بله زده کوه ؛

ترجمه دری: نان از خور بخود عقل از دیگری یاد بگیر .

مورداستعمال: در توصیف امو ختن از دیگران گفته می شود زیرا هیچ انسان نمی تواند همه چیز را به تنهائی از خود بیا موزد او برای تکمیل ذهنی وعقلی خود مجبور است به دیگران رجوع کند و انچه را که خود نمیداند از دیگران بیا موزد .

316— 'Eat on your own account and learn from others.'

Learn from others what you don't know.

۳۱۷- ډوډی دلوښی له مخی خوړل کیږی .

ترجمهٔ دری: نان از روی ظرف طعام خورده می شود.

مورد استعمال: ظاهراً در مورد نظافت ظرف طعام گفته می شود که طعام ظرف نظیف وپاك در اشتها تاثیر بارز دارد ولی کنایه در آرایش و نظافت و ترتیب ظواهر هرچیز استعمال میگردد .

317— 'Food is eaten from a plate'.

A clean and nice—looking plate brings an appetite. Keep yourself clean and well mannered.

****

۳۱۸-پووی که دبل ده اس خودی خپل دی.

ترجمه دری: نان اگر از دیگراست شکم از خودت است.

مورد استعمال: بشخص بر خوری گفته می‌شود که، خوردن را نسبت به صحت خود بیشتر دوست داشته خصوصاً که، نان هم از خودش نباشد بچنین شخص گفته می‌شود که، نان اگر از دیگر کس است شکم از خودت می‌باشد.

318— 'If the food is another's the stomach is yours'.

Eat enough to keep healthy.

****

۳۱۹- پیرهٔ کسیه دمایی سرخوری •

ترجمه دری: سود زیاد سرسرمایه را میخورد .

مورد استعمال: درمورد خطر فکر سود زیاد در سرمایهٔ انفرادی گفته می شود که اغلب سرمایه های انفرادی در انتظار سود زیاد راکد می ماند و بالاخره با ثرر کود زیاد ازبین می رود ازینجهت درین ضرب المثل می گویند که «سود زیاد سرسرمایه را میخورد . »

319— 'One speculating to earn too much may lose his capital'.

Speculating for too much profit may not always be profitable.

۳۲۰- دیر یی نه موندل لبره یی نه خوړل •

ترجمه دری: زیادرا نمی یافت کم را نمی‌خورد.

مورد استعمال: در بارهٔ کسی گفته می شود که هم حریص باشد و هم خسیس حریص در زیادت طلبیدن مال وخسیس درصرف نکردن مال-چنین شخص آنچه حرص وازاو می‌طلبد نمی یابد و آنچه که دارد ازخست صرف نمی کند.

320— 'He couldn't get much, but didn't take little'.

Don't be too greedy to earn too much and spend too little.

د

۳۲۱- راستی زوال نه اری .

ترجمهٔ دری : راستی زوال ندارد .

مورداستعمال : وجیزهٔ است درستودن وپایدار بو د ن راستی که بشکل ضرب المثل درآمده است ودرزبان دری هم می گویند : «راستی را زوالی نیست»

321— 'Honesty does not wither away'.

Honesty is always praised.

***

۳۲۲- ربنتیا ویل ترخه دی •

ترجمه دری: راست گفتن تلخ است .

در زبان دری هم عین ضرب المثل موجود است ودر عربی هم گویند « الحق مر»

مورداستعمال : چون گفتن راست و حق مستلزم جرئت وجسارت اخلاقی است بنا بران هر کس نمی تواند انرا اظهار کند پس در نزد اشخاصیکه فاقد جرأت و جسارت اخلاقی باشند راست وحق گفتن تلخ می نماید و هم شنیدن گفتار راست وحق با شخاصیکه باحق و راست شنیدن اشنا نیستند تلخ می گذرد .

322— 'Truth is bitter'.

Only the honest and courageous men listen to and reveal the truth.

۳۲۳- روغ صورت نیمه پاچاهی ده .

ترجمه دری : بدن سالم نیم پادشاهیست .

مورداستعمال: درستودن صحت گفته می شود و ازرا با نیم پادشاهی برابر میدانند و وقتی استعمال میگردد که ملتفت ساختن شنونده باهمیت صحت مطلب باشد .

323— 'Good health is worth half a kingdom'.
Everyone must keep in good health.

۳۲۴:- پالده ته شپه او ورځ یوشان ده •

ترجمه دری: نزد کور شب وروز یکیست .

مورداستعمال: ظاهراً در مورد کوران ظاهری گفته شده ولی کنایته در بارهٔ کوران معنوی بی دانشان استعمال می گردد که درزنده گانی اجتماعی راه راست را از چپ تمیز کرده نمی توانندخوب وبدنزد شان یکسان می نماید.

324— 'A blind person is indifferent to night and day'.

A blind person cannot see anyway.

۳۲۵- کور اندره ته مه گل یزه کانه ته پول مه وهه.

ترجمه دری: پیش کور رقص مکن پیش کر دهل مزن .

مورد استعمال: گرچه ظاهرا درمورد کرو کور ظاهری صدق میکند یعنی کور رقص را دیده نمی تواند و کر اواز دهل را شنیده نمی تواند ولی کنایتاً مراد کور و کر معنوی یعنی بی دانشان و نا اهلا نند و مطلب این است که پیش نادانان نباید عملی را اجرا کرد که با ن پی نبرد و نباید ازموضوعی بحث کرد که اوشنیده نتواند .

325— 'Don't dance for a blind; person don't drum for a deaf one'.

A blind person cannot see dancing and a deaf person cannot hear drumming.

۳۲۶- پرومپی دوروستی پل دی •

ترجمهٔ دری : آغاز پل انجام است- یا- گذشته پل آینده است .

مورداستعمال: در اهمیت (آغاز) ویا در اهمیت (گذشته) گفته می شود که «انجام» ویا «آینده» را بخود وصل می کند وخود آغاز «یا گذشته» شکل یك پل بین آغاز و انجام ویا بین گذشته و آینده را بخود می گیرد . ویا بعبارت دیگر بنیاد «انجام» آغاز و اساس «آینده» «گذشته» است .

326— 'A pioneer serves as a bridge to those following him'.

A pioneer describes the trails of his jounrey that will save the latter travellers from their pitfalls.

۳۲۷- کور ندله خدا یه څه غواړي دوی ستر کی:

ترجمه دری : کور از خدا چه میخواهی دو چشم روشن .

مورداستعمال: در مورد کسی گفته می‌شود که درا نتظار شدید رسیدن بار زویش باشدوشخص دیگر غافل از انتظار او ازرسیدن بارزویش برسد در جواب گفته می شود : کور ازخدا چه میخواهد ! دوچشم روشن !

327— 'A blind man only wishes eye sight'.

The one with only goal very anxiously pursues achievement.

۳۲۸- پوند یوواری امساور کوی:

ترجمهٔ دری : کور یك مرتبه عصارا گم می کند .

موردستعمال: از زبان شخص محتاطیکه همیشه از احتیاط کار گرفته باشدولی تصادفا مرتکب سهوو اشتباه میگردد گفته می‌شود ومطلب این است که بارتا فی آن سهوو اشتباه تکرار نخواهد شدو مانند کور یکه یك مرتبه عصا را گم کرده باشد از احتیاط بیشتر کار خواهد گرفت .

328— 'A blind man loses his walking stick only once'.

Avoid repeating the same mistake.

ز

۳۲۹-زر چی پاك وی له اوره یی څه باك وی.

ترجمه دری : زر که پاك باشد از آتش چه باك دارد؟

موردا ستعمال: درستودن پاکی باطنی انسان گفته می شود یعنی اگر باطن یك انسان از غل وغش فساد و خیانت مانند زر خالص پاك باشد از پرسش وحساب چه باك دارد.

329— 'Pure gold does not fear fire'.

An innocent person fears no inerrogation.

۳۳۰- زر چی وی زاری دځه وه ؟

ترجمهٔ دری : زر که باشد زاری برای چیست ؟

موردِاستعمال : در اهمیت و قدرت زر گفته می شود یعنی جائیکه زر باشد زاری نیست زیرا زاری زادهٔ ناچاریست و ناچاری زادهٔ بی بضاعتیست ـ وقتی که زر آمد بی بضاعتی میگریزد و با گریز بی بضاعتی ناچاری هم از بین می رود ناچاری که رفت جای زاری را هم زر میگیرد .

330— 'If there is money, there is no need for begging.'

Money and power solve most problems

'Money—bags don't beg'.

۳۳۱-زره دمینی کور دی •

ترجمهٔ دری : دل خانهٔ محبت است.

مورداستعمال: وجیزه در ستایش محبت انسانی است که دل انسان را خانهٔ محبت میداند و از خانهٔ محبت باید جز محبت چیزدیگری نخیزد.

331— 'Love lives in the heart'.

The heart is for love.

۳۳۲-زماداده منی دخره دامنی •

ترجمهٔ دری : سخن مرا قبول نمی کنی از خر را قبول میکنی . !

مورداستعمال: این ضرب المثل حکایه ای دارد مزاحیه که می گویند: کسی ازدوست خود خری را بعاریت خواست دوستش بهانه کرد که خرش در خانه نیست- در اینوقت عرعر خر بلندشد آن شخص گفت: این که صدای خر تست دوستش درجواب گفت »سخن مرا قبول نمی کنی ! « این ضرب المثل وقتی گفته می شود که بهانه جویی یك شخص برملا ورسوا گردد .

332— 'You do not accept my words but the braying of a donkey'.

It is said that a person went to his friend's house to ask for his donkey. The latter replied that his donkey was not at home. At this very moment the donkey brayed. The first said,

"listeny your donkey is braying over there." The latter replied "You do not accept my words but the braying of a donkey".

۳۳۳- زورچی زورورشی عقل مرورشی

ترجمه دری: زور که زور اورشود عقل بیگانه می گردد

مورد استعمال: وقتی گفته می‌شوه که عقل و منطق با زوروقوت مطلق رو برو شو دوچون عموما عقل و منطق درمقابل زور مطلق ارزش خودرا ی بازد بنابران مردم می گو یند :

« زور که زور اور شود عقل بیگانه میگردد »

333— 'Where force rules, reason fails'.
Reason loses strength when force prevails.

۳۳۴- زور حساب ملاماتوی .

ترجمه دری: زور کمر حساب را می شکند .

مورد استعمال: درمقام بی بندوباری، واستبداد وزور مطلق گفته می شود که شخص زور آور حاضر به پذیرفتن حساب ومنطق نیست .

334— 'Force breaks the backbone of reason'.
Despotism does not know reason.

۳۳۵-زه اوته یو له یوه اسله زه نو ولی شوم کم اسله .

ترجمه دری: من وتواز یك اصلیم پس ،ن چرا کم اصل شدم .

مورد استعمال: در نکوهش وتقبیح تبعیض بین انسانها گفته می شود که همه ازیك اصلند پس چرا باید یکی اصیل ودیگری کم اصل باشد .

این ضرب المثل اززبان آنانیکه به کم اصلی منسوب میگردند گفته می شود، حساسیت ونفرت پیوند تو نها را در مقابل تبعیض نشان میدهد!

335— 'We are from the same stock, so why I am looked down upon.'

Men are from the same stock and there shall be no discrimination.

۳۳۶- زه پور غوا یم ته نور غوا ړی •

ترجمهٔ دری: من قرض میخوا هم تو قرض دیگر میخوا هی.

مورد استعمال: بکسی گفته می شود که از قرض دهنده علاوه بر قرض گذشته قرض دیگر هم تقا ضا کندو کنا یة بکسا نی نیز گفته می شود که با سو ء استفاده جزئی قا نع نبودهٔ خوا هش استفا دهٔ بیشتر نما یند •

336— 'I am recalling previous loans and you ask for new credit.'

A debter must not ask for further credit.

۳۳۷- زه کورم تا ته ته کو ری ما ته کا ږشو ترمنځ پا ته

ترجمهٔ دری : ن بسوی تو می ایستم تو بسوی من کار در میان ماند .

مورداستعمال : این جملات مقفی که در مقام ضیاع و قت گفته می شود در ضمن توصیه ایست بسعی مشترك بدون فوت نمودن وقت کار .

337— 'Awaiting one another to do work leaves the work undone'.

Do not waste time waiting for others to do work, do it yourself.

۲۳۸ - زه وایم اوړه نشته ګه وایی پټورۍ پخی

ترجمهٔ دری : من میگویم ارد نیست تو میگو بی نان پتو- پخته کن .

مورداستعمال: درو قتی گفته می شود که مواد اولیه یك کار موجود نباشد ولی کار فرما فرمایش یکنوع مخصوص کار وا بدهد .

338— 'There is no flour and yet you want to bake bread'.

When there is no raw material, orders for finished goods must not be acepted.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژ

۳۳۹ - ژرنده گه د پلار ده هم په وار ده.

ترجمه دری : اسیاب اگر ازپدر است هم نوبت است.

درزبان دری نیز گویند: ((اسیاب پدر هم به نوبت است))

مورداستعمال : دربارهٔ رعایت نوبت گفته می شود هرچند که شخص ذینفع نیز در قطار کسانیکه نوبت گرفته اند بیاید. مثلاً اگرآسیاب از پدر یك شخص هم باشد در وقت ارد نمودن گندم باید پسر صاحب اسیاب نوبت را رعایت کند.

339— 'Even if the mills are one's father's he must take his turn'.

Take your turn.

*****

۳۴۰ - ژ می دی تو دمه شه دوبی دی سوه ؛
ترجمهٔ دری: زمستانت گرم نشود تا بستانت سرد.

مورد استعمال: در نامطلوب بودن تغیر غیر طبیعی فصول دوگانهٔ سال (زمستان و تابستان)

گفته می‌شود زیرا گرمی زمستان سبب خشکسالی می گردد و در سردی تابستان کشت ها نشوو نمو ی طبعی خود را از دست میدهد.

340— 'Wish you not a warm winter and a cool summer'.

A warm winter signals a drought year; and plant growth is slowed down in a cool summer.

۳۴۱= بزیره زما واکئی د ملا •

ترجمه دری: ریش ازمن اختیار آن ازملا .

مورد استعمال:- از زبان کسی گفته که میشود که اختیار مال خودش توسط قوتهای مسلطسلب شده باشد چنانچه ملا ها اختیار ریش مسلمانهای عوام را خود بدست خود گرفته اند یعنی ملاها بمسلمانهای عوام اجازه نمیدهند که ریش های خود را بتراشند .

341— 'The beard is mine and the authority over it is the mullahs'.

The authorities encroach upon one's rights, as the mullahs do not allow Moslems to shave their own beards' .

س

۳۴۲—سپماسپما نه‌له‌ادی نه‌له‌ابا •

ترجمه‌دری:—صرفه کردن تاصرفه کردن—نی که از مادرو پدر .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که شخصی بنام صرفه جویی، پس انداز و اقتصاد حتی در حق مادر و پدر هم امساك و کوتاهی کند مقصود این ضرب المثل نکوهش صرفه جویی و اقتصاد نیست بلکه روا داری درحق پدرومادر است .

342— 'Save, but not from parents'.
(One must not be stingy with his parents).

۳۴۳ سپمولی سپو خوړلی ۔

ترجمه دری:- صرفه کرده سگها خورده ۔

مورد استعمال:- در مذمت افراط در صرفه جوئی گفته می‌شود واخطار داده می‌شود که آنچه با افراط در صرفه جوئی ذخیره میگردد عاقبت نصیب سگها است یعنی ضایع میگردد وصرفه کننده ازآن بهره نمیگیرد ۔

That which is saved- (Stingily) is eaten by dogs
Do not go too extreme to save,

۳۴۴- سپنسی پاره ای نخهای شکیبری •

ترجمه دری:-نخ برجای باریك می سگلد .

مورد استعمال:-وقتی گفته می‌شود که یك کار ویا یك موضوع در نقطهٔ باریك برسد واز هم قطع گرده و هم عموماً در مورد نقاط ضعف هر کار وهر موضوع استعمال میگردد .

344— 'A thread is broken at a thin point'

Determine the weakest link in the chain to break it.

۳۴۵- سپی د پیل په سیوری کښی ته ویل ئی د اسیوری زما دی ۔

ترجمه دری : سگ د رسایهٔ پیل می رفت گفت این سایه از من است ۔

مورد استعمال درمورد کسی گفته می شود که درسایه قدرت شخص مقتدر خود را گم می کند و ان قدرت را از خود تصور می نماید ما نند سگ د رسایهٔ پیل که سایهٔ پیل را از خود می پندارد ۔

345— 'A dog going in the shadow of an elephant thought it is his.

One favoured by an authority may lose his real self.

۳۴۶- سپی‌ه‌یر دمحان‌د پا ره‌غا پی لبر دکورد پاره ٠

ترجمه‌دری : سگ بیشتر برای‌خودهوعو می کند کمتر برای خانه .

مورداستعمال: درو قتی گفته می‌شود که‌استفاده شخصی برمنافع عمومی ترجیح داد: شودوکنایه چنین استفاده جوبا سگی‌تشبیه شده که بیشتر برای نفع خود هوعو کند وکمتر برای نگهبانی خانه .

346— 'A dog barks much for his own sake and little for his owner's.'

An exploiter works for his own interests rather than for society's.

۳۴۷ - سپین والی دزړه ښه دی ، نه دو یښتو ۰

ترجمه دری : سپیدی دل خو بست ، نه از موی .

مورداستعمال : درستودن صفای باطنی انسان گفته می شود که ازصفای ظاهری او بهتر است مانند سفیدی وپاکی دل که از سپیدی موی برتری دارد .

347— 'Whiteness of the heart is better than that of the hair'.

Spiritual cleanliness is better than the physical.

۳۴۸- سپین ویښته د مرګ استازی دی ۰

ترجمه دری : موی سپید سفیر مرگ است .

مورد استعمال: برای تنبیه اشخاص معمر وسپید موی گفته می شود تا بنزدیک شدن مرگ ملتفت بوده واجد کارهای نیک گردند .

348— "White hair is a warning of death'.
One gets near his death as his hair gets white.

۳۴۹-سپیده اورول کا، تورهویرول کا •

ترجمهٔ دری : (ابر) سپید می بارد، سیاه می ترساند.

موردداستعمال: ظاهراً از اصطلاحات و پیشگوئی های دهقانانست که ابر سپید را حامل باران و ابرسیاه را ابر ترس میخوانند ولی به تعبیر دیگر ابرسپید کنایهٔ از انسانان صاف دل وخیر رسانست که بدون تظاهر وصدا بمردم خیر می رسانندوبالعکس ابر سیاه که غرغروصدای بلند دارد مانند انسانان لافوگ و متظاهر بجز تولید ترس منبع کدام فیض نمی گردد .

349— 'A white cloud brings rain and a dark cloud frightens'.

A farmer recalls this proverb as he forecasts weather by looking at the clouds.

***

۳۵۰- سەرە ووکەڵ، هو سا وو وخەڵ.

ترجمه دری: خسته گا ن کما ئی کرد ند ، راحت نشسته گان لمسیل ند .

مورد استعمال :- در وقتی گفته می شود که استثما رگران زحمت کشا ن را ستثما رکنند ، ومحصول زحمت آنانرا رایگا ن بر با ینه .

350— 'The toiling people produce and the parasites eat and rest'.

Parasites and exploiters are not producers.

۳۵۱-سخوند رد موبی په زور غوڅی:

ترجمه دری: گوساله بزور میخ خیز می زند .

مورد استعمال:- درباره کسی گفته می شود که شور از قوت خود بقوت دیگر انکاء داشته باشد و بزور ان انکاء ظاهر بقدرت نماید.

351— A calf jumps as high as its peg permits.

A demonstration of one's force on the strength of anther one's.

۳۵۲-سرچی دشال وړوی له کشمیره وړ ته ړ ائی.

ترجمه دری: سر یکه لایق شال باشد از کشمیر برایش می آید.

مورد استعمال: در مورد شخصی گفته میشود که با ثر لیاقت خود بمو فقیتی برسد که توقع آن پیش بینی نشده باشد و مطلب این است که لیاقت موفقیت غیر متوقع را هم بار می آورد

352— 'A shawl will come from Kashmire, if one is good enough for it'.

To every one according to his worth.

۳۵۳- سرخریلی بنه ده نه مبره شیرلی:

ترجمه دری: سر کل شده خو ست نه رانده شوهر.

مورد استعمال: در مذمت رانده شدن زن ازطرف شوهر گفته می‌شود یعنی اگر سر زن تراشیده و کل شود (گرچه این عمل بذات خود بسیار زشت است باز هم) بهتر است ازینکه زن ازطرف شوهر رانده شود، و کنایتاً بزن شوهر دار تزصیه است که نباید مرتکب اعمالی شود که شوهرش مجبور بترکه و راندن او گردد.

353— 'A head—shaved woman is better than a divorcee'.

A woman must not do what may cause her devorce for a head—shaved woman (a bad woman) will be more respected than her.

۳۵۴- سر می لوبدی جی با با می به لشکری.

ترجمهٔ دری: سرم بلند است که پدرم در لشکر است.

مورد استعمال: در مقام افتخار از پدر جنگجو و مبارزی گفته می‌شود که برای دفاع وطن با لشکر همراه گردیده است.

354— 'My head is raised high, for my father is the patroitic army'.

Be a patriot

۳۵۵-سړی غرونه دی ښځی یې اړمونه .

ترجمه‌دری: سړدان کوهها استند وزنان رافعه (۱).

مورداستعمال: در بارهٔ تسلط زنان بر سردان گفته می شود یعنی مردان اگر مانند کوه سنگین باشند زنان می توانندآنها را زیر نفوذخود بیاورند .

355— 'Men are mountains and women levers
Any man can be reached through a woman.

---

(۱) چوب یا آهنیکه برای دوردادن یادور کردن یک جسم سنگین استعمال میگردد، وباصطلاح کابل «چهل درده» نامیده میشود .

۳۵۶— سری کسه ، جامه پری نپوسه •

ترجمهٔ دری: آدم را ببین ، لباس را برایش ببر- یا بگیر •

مورداستعمال: ظاهراً خطاب بخیاط و یا کسیست که لباس را تهیه می کند ـ ولی کنایه در نظرگرفتن حیثیت و اهلیت و لیاقیت شخص گفته می‌شود که با یک ماهر شخص مطابق بحیثیت و اهلیت لیاقتش پیش‌آمد و روش اختیار کرد •

356— 'Know the man and then tailor clothes for him'.

Treat everyone according to what he is worth.

۳۵۷-سل دزر گر یوه د آهنگر .

ترجمه دری: صدا ز زرگر ، یک از آهنگر .

مورداستعمال: ظاهراً در ورد قوی بودن ضربهٔ چکش آهنگر نسبت بضربهٔ زرگر گفته میشود ، ولی کنایهٔ در موثر بودن گفتار و کردار از شخص با منطق و با عمل نسبت بگفتار و کردار شخص بی منطق کدر عمل از و کاری ساخته نیست استعمال میگردد .

357— 'A hundred blows by a goldsmith, but one by a blacksmith'.

A blacksmith has heavier blows than a goldsmith'.

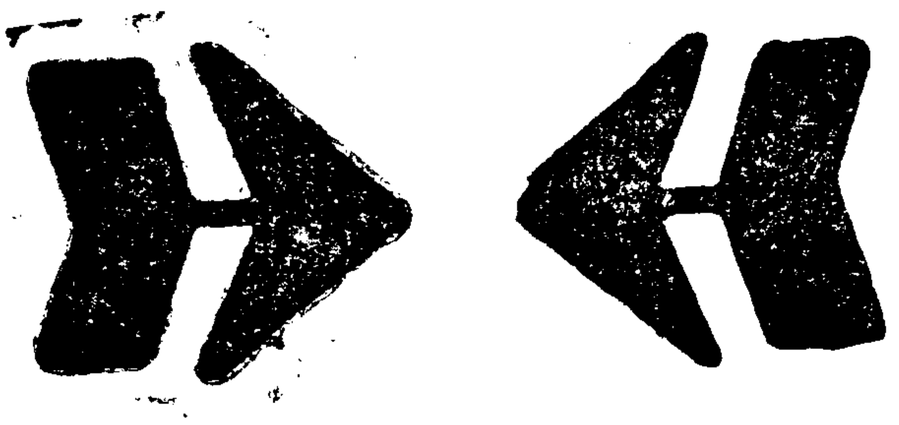

۳۵۸- سل دی ومره یودی مه مره.

ترجمه دری: صدت بمیرد ، یکیت نمیرد .

مورد استعمال:- درمورد کمیت و کیفیت اشخاص گفته می‌شود ، یعنی در بین انسان‌ها کیفیت نسبت بکمیت بهتر و بهتر است- زیرا در صدها تن ، در هزاران تن وحتی در میلیونها تن یک تن نابغه ، قهرمان ، لایق و پیشوا بمیان می‌آید- بنابران گفته می شود که مرگ صد تن بی کیفیت آنقدر خساره بارنمی آورد مانند مرگ یک تن با کیفیت و کاری .

358— 'Give a hundred men to save a leader'.
Capable leaders are few and must be looked after.

۳۵۹— سل سمنده بنده له ای عقله محان ساته•

ترجمه‌دری: صداسپ سمندرا ببخش ازبیعقل خود رانگهدار .

مورد استعمال: درنکوهش رفاقت وصحبت با نادان گفته می‌شود یعنی اگر با ازدست دادن صداسپ سمند هم ازبی عقل خودرا نجات دهی بازهم بنفع تواست.

359— 'Give away a hundred horses to keep away from a fool.'

Never associate with a fool.

۳٦۰- سل کا له دعبادت یوه خبره دحقیقت ۰

ترجمه‌دری: صد سال عبا دت یك سخن حقیقت .

مورداستعمال : د رستودن گفتا رحق وسخن حق گفته دی، شود حتی یك سخن حق وحقیقت با صد سا ل عبا دت برا بر دا نسته شده است وا زین ضرب المثل علا وه دغرط پښتونها راست گفتن وحقیقت اظها ر نمودن بخو ی اشکا را سی گردد.

360— 'One hundred years of praying equals telling one truth'.

Always tell the truth.

۳٦۱- سل مړی ډار دی کوی، یو مړی نخری کوی.

ترجمهٔ دری : صد مرده پرده می کند ، یک مرد رخنه می کند .

مورداستعمال : مطلب این ضرب المثل عین مطلب ضرب المثل گذشته است که مرگ یک مرد کار از مرگ صد مرد بیکار مهم دانسته شده است .

361— A hundred dead may not be as great a loss as one.

The death of a capable leader harms the cause

۳٦۲- شرم دایمان پوښ دی ۰

ترجمهٔ دری : حیا پوش ایمان است .

مورداستعمال: رجیزه ئیست در ستودن «حیا» که شکل ضربها لمثل را بخو دگر فته، یعنی حیا نگهبا ن وحا فظ ایمان است .

362— Shamefulness is a main stay for faithfulnes?

One ashamed of nothing has no faith either.

۳٦۳-شرمبن خه غوایی؟ بادو باران ◆

ترجمهٔ دری : گرگ چه میخواهد ؟ بادو باران .

مورداستعمال: در مورد اشخاص شریری گفته می شود که برای تولید شرارت وسؤاستفاده از آن صحنه ها وزمینه های مغشوش وناگواری را آرزو می کند چنانچه گرگ برای سهولت شکار خود با دو باران میخواهد .

363— 'A wolf only wishes stormy rains'
A war—monger only wishes wars.

۳۶۴ — شرمبنگی دمار سره غزیده بار منغ وشلیده

ترجمه‌دری : - چلپاسه با مار درازمی کشید ،از میان سگلید .

مورداستعمال: درمورد شخص گفته می شود که بیرون از توانخود باشخص قوی تر ازخودرقابت وسیالی نماید -چون از توانخود بالا ترگام برمیدارد بنا بران بجز امحا خودش نتیجه دیگر ندارد .

364— 'A small lizard trying to be as long as a snake tears itself into two'.

One trying to do more than his capability breaks his neck.

۳٦۵-شره بن هغه میږه وهی چې له رمې څخه جلا وی

ترجمه دری: گرگ آن میش را می رباید که از رمه جدا باشد .

مورد استعمال: ظاهراً از بودن میشیکه از رمه جدا باشد حکایه است, ولی کنایتاً در مورد شخصی گفته می شود که دور از خانواده، یا دور از قبیله، یا در از جمعیت خود بصورت انفرادی زیست دارد ـ زیرا اینگونه شخص همیشه هدف خطرات قرار میگیرد .

365— 'A wolf catches the sheep away from the herd'.

An individual cannot live happily without the cooperation of others.

****

۳٦٦- شنی پە غلانەچیچ لی کیبزی •

ترجمەدری: دانەهای خنجک بدزدی جویدە نمی‌شود

موردا ستعمال : جویدن وشکستن دانەهای خنجک بدزدان صدا تولید می کند، ازینجهته می گویند کەدانەهای خنجک بدزدی یعنی بی‌صدا و پنهان جویدە نمی شود ، ودر وقتی گفته می‌شود کە شخصی درپنهان کردن یک گفتار علنی ویا کردار وازدام علنی سعی کند •

366—Crackling nuts cannot be eaten secretly'.

۳۶۷- بنا ر په ز مه ژ به خوږل کیږی نه په کلك کوتك

ترجمه دری : شهر بزبان نرم خورد می‌شود نه بچوب سخت

مورداستعمال: در توصیف زبان نرم وروش نرم درادارهٔ امور شهری واجتماعی گفته می‌شود یعنی آنانیکه با دارهٔ امور شهری واجتماعی سؤ ظفند بزبان نرم وروش نرم خوبتر و بهتر می توانند موفقیت و محبوبیت را بدست بیاورند - بعوض اینکه بسخت گیری وضربهٔ چوب سخت متوسل شوند •

367— 'One cannot live in a town with only a big stick.

A despotic government alternates the carrot and the stick to rule.

۳۶۸- بنگه دن جامه ده ◆

ترجمه دری : زن جامهٔ تن است .

مورداستعمال : در تعریف واهمیت زن گفته می شود، چنانچه خدا درکتاب مقدس مسلمانان «قرآن» نیز میفرماید: « هن لباس لکم وانتم لباس لهن »
یعنی زنان لباس شماست وشما لباس زنان استید .

368— 'A woman is a cover for a man'.
Women play important roles in human society. ,

۳۶۹- بنه عمل دلاری مل •

ترجمه دری : عمل خوب رفیق راهٔ .

مورد استعمال : در ستودن عمل نیک گفته می شود ، وعمل خوب رفیق راه زندگی دانسته شده است .

369— 'Good acts accompany one'.
Always try to be kind to others.

۳۷۰- بنه کوه له پاچامه بیریزه .

ترجمهٔ دری :خوبی کن وازپا دشاه مترس .

موردستعمال : درتوصیف نیکو کاری و نبودن خوف در راه انجام نیکو کاری گفته می شود .

370— 'Do good and don't fear anyone'.
Good doing is always favoured and never punished.

۳۷۱ـ عاقلان بدی ورکوی بی عقلان به بدوعحان اخته کوی.

ترجمه دری : هوشیاران بدی را گم می کنند، نادانان خودرا بدی گرفتار می سازند .

مورد استعمال : درمذمت بدی وبد کردن و اجتناب ازبدی گفته می شود ,واینکه هوشیار کسیست که بدی را ازبین بردارد ، وبدست خود ،خودرا بدی مبتلا کردن نادانیست .

371— 'Wise men stop hostilities, but fools start them.'

Only fools engage in hostilities.

۳۷۲- غنچه گوله کومی خیری •

ترجمهٔ دری : لقمهٔ بزرگ کام را پاره میکند .

مورداستعمال: افراط در هرکار یکه باشد منتج بضرر میگردد، ولو درلقمهٔ طعام باشد واین ضرب المثل دربارهٔ اشخاص حریص گفته می شود که میخواهند ازحد بیشتر استفاده برند وفایده بدست آورند .

372— 'A big mouthful requires a mouth wide open'. Avoid extremes.

۳۷۳ـ غتی ستر گی محان وینی، وی ستر گی جهان.

ترجمهٔ دری : چشمان بزرگ خود را می بیند وچشمان خورد جهان را .

مورد استعمال : درمورد خود بینانیکه بمقامات بزرگ رسیده اند وجهان بینانیکه در مقامات خورد استند گفته می شود ، یعنی آنانیکه بمقامات بزرگ رسیده اند واقتدار بزرگ بدست آورده اند عموماً خود بین استند وبجز خود بشخص دیگر قائل نمی شوند،ولی بسا اشخاص دارای اقتدار کم ومقام کوچك استند که نظر جهان بینی دارند .

373— 'Big eyes see only themselves, but small eyes see the world'.

Great ruling athorities only see themselves but the small toiling men see the world.

۳۷۴- غرپه غره نه ورځی، سړی په سړی ورځی •

ترجمهٔ دری : کوه بکوه نمی رسد، آدم بآدم می رسد.

مورد استعمال: درمورد لزوم زیست با همی و جذبهٔ محبت انسانی بین آدمیان گفته می شود یعنی کوه با آن بزرگی نمی تواند نزد دوه دیگر برود، ولی آدمیان با این کوچکی می توانند بجذبهٔ محبت انسانی یکدیگررا بخود جذب کنند •

374— 'Big mountains don't need each other but men do'.

Cooperate and assist each other.

۳۷۵- غر که لوړی په سر یی لارده .

ترجمه دری: کوه هر قدر بلند باشد برسر خود را دارد

مورد استعمال : موقعی گفته می شود که مشکلی بزرگ پیش روی باشد ومطلب این است که مشکل بزرگ نیز راه حل دارد .

375— 'There is always a way over a high mountain'.

There are no problems that cannot be solved.

*****

۳۷۶ـ غلبیل ولاړ سوکوزې ته یې ویل سوری لری.

ترجمه دری :ـ غربال بکوزه گفت سوراخ داری .

مورد استعمال: ـدر مورد شخصی گفته می شود که بعیوب زیاد خود ملتفت نبوده، عیوب کم دیگران را برخ شان می کشد.

376— 'The sieve pointed to the only hole in the jug'.

No one sees his many faults but he always sees any fault of others.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۷۷- غل غل پیژ نی:

تر جمه دری:- دزد دزد را می شناسد.

مورد استعمال:- وقتی گفته می شود که یك شخص در بارهٔ همسلك خود صحبت کند.

377— 'Thieves know each other'.

It takes a crook to catch a crook.

۳۷۸- غله تخم وا یی غلا کوه ، د کور خښتن ګوه وا یی ویښ اوسه :

ترجمه دری : بد زد میگوید دزدی کن ، بصاحب خانه میگوید بیدار باش .

مورد استعمال :- در بارهٔ کسی گفته می شود که بین دو طرف متقابل رول بهم اندازی و تحریك کردن یکی علیه دیگر را بازی کند.

378— 'Encourage the thief to steal but warn the house owner to stay awake.'

Divide and rule.

۳۷۹-غل څه غواړی دځان مله غواړی

ترجمه دری :-دزد چه ډیخواهد ؟ همراهأن برای خودمی خواهد .

مورد استعمال:-در مورد کسی گفته می‌شود که در راه رسیدن بمطلوب‌خود سعی نماید طرفداران و همراهان زیاد پیدا کند.

379— 'A thief looks for an accomplice'.

Try to get assistance from others .

۳۸۰ غوره پر غوره تو ئیبری

ترجمه دری: روغن ار روغن می ریزد.

مورد استعمال: وقتی که یک ثرو تمند به ثر و تمند دیگر چیزی می بخشد و یا یک شخص دقتد و بقتدر دیگر تحفه میدهد، و یا پولدار تر می شود و امثال اینها پس گفته می شود که روغن ار روغن می ریزد.

380— 'Fat gets fatter'.
Money makes money.
The rich get richer.

۳۸۱-غوښی خانانو خوړلی، پر هډو کوئی سپی جنګ کوی

ترجمه دری: گوشت را خانان خوردند، بر استخوانهای آن سگان میجنگند.

مورد استعمال: درباره طفیلیان استفاده جو گفته می شود که برفضلات وپسمانده های دیگران باهم می جنگند.

381— 'Bosses eat meat; dogs fight over the bones'.

The unorganized toiling people provide for the parasitic life of the bosses and fight among themselves for a pittance.

۳۸۲ - غوښی دهر چا خوښی دی، مګر پوښی ایمان پر راوړی دی

ترجمهٔ دری : گوشت را هر کس خوش دارد، ولی گربه بان ایمان آورده است.

مورد استعمال: در مورد کسی گفته می شود که در دوست داشتن وخوش داشتن چیزی بیش از حد افراط نماید.

382— 'Everyone likes meat, but a cat more than all'.
Going to extremes in liking some thing.

۳۸۳—غیر انونه‌چی پرخره باندی شی نوم ئی غیرت خان شی

ترجمه دری: قرا نهاکه برخر بار شود غیرت خان نامیده می‌شود.

مورد استعمال: در اهمیت پول و پولداری گفته می‌شود یعنی اگر خر هم بر پشت خود بار پول داشته باشد اورا عوام «لقب غیرت خان» خواهند داد.

383— 'A donkey loaded with money is called a money—boss'.

Money is important for social prestige,

۳۸۴-صبر که تر یخ دی میوه ئی خو بزه ده.

ترجمه دری:-صبر اگر تلخ است ، میوه شیرین دارد.

مورداستعمال:- برای حوصله انزائی کسی گفته می شود که از تلخی صبرو تحمل نا ملایمات بستوه آمده باشد و اورا بشرینی نتیجه،صبر امیدوار و متیقن می سازد.

384— 'Patience is bitter but bears sweet fruits'. Practicing patience results in success.

۳۸۵-قصابان چی پرشی، غوامرداریبزی •

ترجمه دری:- قصاب که بسیار شد، گاو، ر دار شد .

مورد استعمال:- کار یک شخص را بچند شخص سپردن نتیجه نا مطلوب میدهد زیرا ذوق و سلیقه و ترتیب کار هر شخص از شخص دیگر جداست و تا ذوق های مختلف بهم توافق پیدا کند انجام کار بتعویق می افتد و یا برهم می خورد، چنانچه زیادت قصابان باعث سرداشدن یا دردن گاو میگردد.

385— 'Many butchers and only one cow'.
Only one job assigned to many may never be done.

۳۸۶- کار آسان نمود ولی گران دی ۔

ترجمه دری:- کار آسان است آغاز آن سخت است.

مورد استعمال:- در اهمیت آغاز کردن کار گفته می شود ، یعنی بعد از آغاز کار کردن مشکل نیست .

386— 'The work is easy, but to begin it is difficult.

۳۸۷- کارگر کور مه وی، اتمورژ پروی •

ترجمهٔ دری:- کار یگر خا نواده را سیر می سازد ، کاهل مادر را می گریا ند .

مورد استعمال:- درستودن کارگرونکوهش کاهل گفته می شود یعنی یك انسان کار یگر از برکت کار وزحمت علاوه برشخص خود ش خا نوا دهٔ خود راهم سیر می سازد ، ولی انسان کاهل بجز اینکه با عث اذیت مادر ش گردد کا ردیگرنمی کند .

387— 'A worker makes his family have their fill, **an indolent person makes his mother weep.**
Work hard and have a happy family life.

۳۸۸- کارکه دزرکی تگگ زده کا وه خپل
ای هیرشو

ترجمه دری: زاغ رفتار کبک راسی آموخت رفتار خودش فراموشش شد .

مورد استعمال: درمورد مقلدین محض گفته می شود که در تقلید دیگران خاصیت خود را فراموش می کنند .

388— 'A crow imitating a partridge forgets his own way of walking.'

Be original; don't imitate blindly.

۳۸۹- کار می دبل خوبش خوراك می خپل •

ترجمه دری: کار دیگران وخوردن خودم خوشم می آید.

مورد استعمال: اززبان کاهلانی گفته می شود که از کار کردن دیگران وازمفت خوردن خود حظ می برند .

389— 'Eat yourself and put others to work'.
Indolents and parasites like to eat and put others to work.

۳۹۰-کانی به پوست نه شی دښمن به دوست نه شی

ترجمه دری : سنگ نرم نخواهد شد , دشمن دوست نخواهد شد .

مورد استعمال : در شناختن موقف دشمن گفته می شود .

39— 'One can't turn an enemy into a friend, as he cannot soften a stone'.

Turning an enemy into a friend is as hard as softening a stone.

***

۳۹۱- کبر جن دخدای دبنمن دی .

ترجمهٔ دری : متکبر دشمن خدا است .

درمورد استعمال : در نکوهش تکبر ومذمت متکبر گفته می شود ، واین وجیزهٔ اخلاقی است که شکل ضرب المثل را بخود گرفته است .

391— 'A conceited one is an enemy of God'.
Do not be conceited at all.

۳۹۲- کړي وړي چاره یو آس غو اړی دری نا له .

ترجمه دری : کار تمام است ، یک اسپ میخواهد و سه نعل .

مورد استعمال :- در مورد خوش باوری گفته می‌شود که یک موفقیت بسیار کوچک را علامهٔ موفقیت بسیار بزرگ پندارند .

دیگویند یکی از چنین خوش باوران یك نعل پای اسپ را یافته بود و از خودی زیاددر جامه نمی گنجید وصدا میکرد : «کار یکلی تمام وآماده است، فقط یك اسپ وسه نعل یکار است تامن صاحب اسپ شوم» .

392— 'Only a horse and three horse—shoes are needed to take a ride'.

Turn a small success into a great one.

۳۹۳- کبر دی به خپلو هر اند وولاړه ده.

ترجمه دری:- غژدی بطنا بهای خود ایستا ده است

مورد استعمال:- در مورد اتکأ بخود گفته می‌شود ، یعنی مانند غژدی که بطنا بهای خود استوار است انسان نیز باید متکی بخود باشد.

393— 'A tent stands on its steads'.
Be self reliant and self—sufficient.

۳۹۴- کمال زده که، په تا خچه کې ئې کښیږده.

ترجمه دری:- کمال را یاموز و د رطاق بگذار.

مورد استعمال:- در تشویق و ترغیب با موختن صنعت و حرفت و هنر گفته شده است -

394— 'Learn a trade no matter what'.
Trade is praised.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۹۵-کوټ کوټ دانه لري هګۍ هلته اچوي.

ترجمه دری:_ گت گت اینجا میکنی ، بیضه را آنجا میگذاری .

مورد استعمال:_ بکسی گفته می شود که: در حیات اجتماعی روش منافقت و دو روئی را تعقیب کند ، در ظاهر بجائی و در باطن بجای دیگری پیوند دارد .

داشته باشد وچنین کس بما کیانی شبیه گردیده که ، صدایش یک جا و تخم گذاری اش جای دیگر باشد

395— 'Being fed here she lays eggs there'.
An opportunist and a double—faced person always try to deceive.

۳۹۶ - کورکی دی جواری نشته له دماغه دی دپلو بوی ځی •

ترجمه دری : درخانه ات جوار نیست ازدماغت بوی پلوی آید .

مورد استعمال : بشخص متکبری بضاعت گفته میشود , وکنایتاً در باره شخصی نیز صدق می کند که بیش از لیاقت و بالاتر از اهلیت و استعداد خود داد عا می نماید .

396— 'There is no corn in his house, but he brags about having had a rice meal'.

He shows off more than he is.

۳۹۷- کورمی تر تا چارخکه دی مه وهه.

ترجمهٔ دری : خانه‌ام قربان تو ، چشکت نباشد .

مورد استعمال : اززبان کسی گفته می‌شود که ظاهراً بدوست خود لاف هرگونه تعاون می‌زند، ولی عملا جز تظاهر محض نتیجهٔ دیگر نداشته باشد .

397— 'My house is your own, but don't eat there.' Only bragging about friendship but never being sincere

*****

۳۹۸- کو ب ا ر تر مز له نه رسیبزی .

ترجمه دری: با ر کج بمنزل نمی رسد .

مورد استعمال: برای انتباه کسی گفته می شود که درحیات اجتماعی را ورزش کجی ادر پیش گرفته باشد و با واخطا رداده می شود که روش کجی نتیجه مطلوب ندارد مانند با ر کج که بمنزل نمی رسد .

398— A Load gone askew will not reach its destination.

Do not be on the wrong side.

۳۹۹ـ کون دوه واره خاندی ٠

ترجمه دری: کر دوم مرتبه می خندد ٠

مورد استعمال: در مورد کسی گفته می شود که چنان عملی را اجرا کند که هم از روی تقلید باشد وهم از لحاظ پی بردن مفهوم آن عمل ـ مانند کر که اول با خنده مردم می خندد دوم مرتبه دوم وقتی می خندد که مفهوم خود را می برد.

399— 'A deaf person laughs twice'.

A deaf seeing everybody laughing laughs and then when he knows why they were laughing langhs again.

۴۰۰- که په ژوندی ژوندی کیدای مړی به ژوندی
شوی وای

ترجمه دری اگر بگریه می شد مردگان زنده می شدند.

مورد استعمال: برخلاف اظهار ضعف و بیچارگی در
ضد زاله وزاری در رو برو شدن با مشکلات زندگی گفته
می شود، وضمناً انسان را مبارزه با مشکلات از راه سعی
وتلاش توصیه می کند.

400— 'If you could enable him to live again by weeping for him, all the dead ones would have returned to life'.

The currents of reality cannot be turned back.

۴۰۱- که تاویل چی زه یم او ماویل چی ز ه یم نه به ته یی نه به زه یم او که تاویل چی ته یی او ما ویل چی ته یی هم به زه یم هم به ته یی •

ترجمهٔ دری: اگر تو گفتی که «منم» و من گفتم که «منم نه تو خواهی بود نه من —واگر تو گفتی «تو هستی» و من گفتم که تو «هستی» هم تو خواهی بود وهم من .

مورد استعمال : دربارهٔ لزوم همبستگی نزدیک زیست با همنوع بین آدمیان گفته می شود، چنانکه یک انسان بقای خود را در بقای انسان دیگر بداند، و این یک درس مهم از فلسفه عمیق زیست با همنوع است.

401— 'If every one cares only for himself, nothing will be achieved':

Cooperation and well organized mutual assistance is praised.

۴۰۲- گه مشر مشر توب غواړی کشر هم د دنیا دود غواړی

ترجمهٔ دری: مهتر اگر بهتری میخواهد، کهتر هم زهم جهانی میخواهد.

مورد استعمال: برای احقاق حق کهتر و بهتر گفته می‌شود، یعنی همانطور یک پدر برپسر، یا برادر بزرگ بر برادر خورد حق بزرگی دارد، پسر یا برادر خورد نیز بر پدر و برادر بزرگ حقوق سروجه دارد.

402— 'If an elderly man demands respect, young one demands his rights'.

The rights of everyone must be respected.

۴۰۳- که ژی ودانه ده په مړی قیامت دی .

ترجمه دری: اگرچهان آباد است برمرده قیامت است.

مورد استعمال: در مورد کسی استعمال می گردد که خودش مصیبتی گرفتار باشد، ولی محیط اطراف اش در آسودگی بسر برد.

403— 'It is dooms day for the dead, no matter how long the world lives'.
Respect life.

۴۰۴- که هر خوهوښیاریی نادان پوښته .

ترجمه دری :- هر قدر د انا باشی نادان را بپرس .

مورداستعمال :- یکسی گفته می شود که تنها بدانایی خود اتکا داشته باشد و کسی را از خرد دانا تر فکر نکند ، ویا عبارتی دیگر توصیه است بمشوره کردن .

404 – 'No matter how smart you are, always seek advice'.

Try for collective decision and action.

۴۰۵ ـ گاومیشه د گل په بوی څه پوهیږی •

ترجمه دری :- گاومیش ببوی گل چه می فهمد .

موردا ستعمال :- از روی کنایه بشخصی گفته می شود که اهمیت یك کار ویا یك موضوع را نداند ودر آن اهلیت نداشته باشد ولی در آن غیر حق مداخله کند ویا کاری بغیر از اهل کار سپرده شود .

405— 'A buffalo cannot smell a flower'.

A non—expert does not know the work of an expert.

۴۰۶- کتی ترکتو لاندی دی •

ترجمه دری: - فایده ها زیر سنگها است .

مورد استعمال :-برای تشویق بسعی وتلاش گفته می شود ، یعنی سود و فایده بدون زحمت کشیدن میسر نمی گردد ، انسان باید سنگهای مشکلات را بردارد تا سود و فایده دست یابد .

406— 'Gains are under stones'.

Pay great efforts to get great gains.

۴۰۷- کنجی که داکتر وای دخپل سر علاج به ئی کړی و .

ترجمه دری :- کل اگر داکتر می بود سر خود را علاج میکرد .

مورد استعمال :- بکسی گفته می شود که از بیچاره چاره کار بخواهد ، مثلا از بیماری علاج بیماری از نا خوان خواندن مکتوب وغیره .

407— 'If the bald—headed were a doctor, he would have cured his head'.
Accept failures try for success.

۴۰۸- کیدړی ته خپل پوست بلادی ۰

ترجمه دری: برای روباه پوست خودش بلاست ۰

مورد استعمال : در مورد کسی استعمال می گردد که هنر خودش برایش موجب اذیت شود ،ویا از اقارب وخویشاوندان نزدیک خود ضرری ببیند ۰

408— 'For a fox his own skin is an enemy.'
A close friend or a relative may be jealous of one's accomplishment.

۴۰۹- لاس چی مات شی غاړی ته ځی لویږی .

ترجمه دری : دست که بشکند بسوی گردن می رود - ویا در گردن می افتد .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که انسان مصیبتی ویا رنجی رسد واو برای جلب همدردی وغمشریکی با اقارب ودوستان خود رجوع کند .

409— 'A broken hand hangs from one's neck'. Only sincere friends and relatives sympathize.

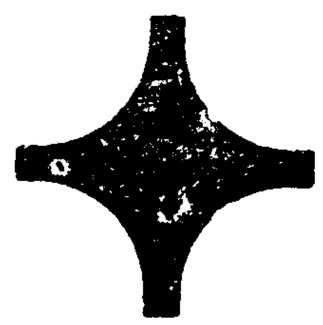

۴۱۰-لاس می تور سپی څټلی دی .

ترجمه دری : دستم راسگ سیاه لیسیده است .

مورد استعمال: اززبان کسی گفته می شود که احسان همدردی و کمک وی با شخص دیگر نتیجهٔ مطلوب نداده آنگاه می گوید « دستم راسگ سیاه لیسیده است » یعنی برکت و تاثیر ندارد .

410— 'A black dog has licked my hand'.

My favour and assistance are not returned in kind, for I have no luck.

۴۱۱- ابر خوره تل خوره، یا یر خوره گنله یر خوره •

ترجمه دری: کم بخور همیشه بخور، زیاد بخورزهر بخوره

مورداستعمال: وجیزهٔ صحی است که در ورد کم خوری واجتناب ازپرخوری گفته می شود یعنی آنکه کم میخورد صحتش خوب می باشد بنا ران همیشه می واند بخورد ،ولی زیاد خوردن مثابه زهر خورد نست .

411— 'Eat little and for ever, eat much and be poisoned'.

Eating too much is like eating poison.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱۲- لږ خوره طبیب ته لاړ نه یې .

ترجمه دری: کم خور طبیب محتاج نخواهی شد .

مورد استعمال : توصیهٔ طبی است که شکل ضرب المثل گفته می شود، اعتناب از پرخوری را توصیه می نماید

412— 'Eat little and don't visit a doctor'.
Too much eating is not good for health.

۴۱۳- لبز ویل ویر کار .

ترجمه دری. کم گفتار زیاد کرداره.

مورد استعمال: در بهتر دانستن گفتار کم و کار زیاد گفته می‌شود یعنی انسان با شخصیت و فعال با یک کم بگوید و بسیار کار کند .

413— 'Few words and more work' .
An active person works much and talks little.

۴۱۴- لمر په دوو ګوتو نه پټیږی ◆

ترجمه دری: آفتاب بدوا گشت پنهان نمی شود .

مورد استعمال : وقتی گفته می شود که کسی بخواهد یگ حقیقت آشکار و یا یک واقعیت روشن را بحیله های کوچک بپوشاند .

414. You can't hide the sun with two fingers
One cannot conceal a reality

۴۱۵-لوخ له‌او بو نه بیریزی •

ترجمه دری : برهنه ازآب نمی ترسد .

مورد استعمال : درباره کسی گفته می‌شود که پیش از وقوع واقعه برای روبرو شدن با آن واقعه خود را آماده ساخته باشد .

415— 'A naked one does not fear water'.

One ready for an eventuality does not fear any calamity.

م

۴۱۶- مار دشیخشو بی بدرا تلهٔ شیخشو بی یی دغار په خوله کی ورته شین شو •

ترجمهٔ دری :مار از پودینه بد می برد ، پودینه در دهن ناریش سبز کرد •

مورد استعمال : درمورد شخصی گفته می شود که از کسی یا چیزی که زیاد تر بدی برد با آن بیشتر روبرو می گردد •

416— 'A snake does not like mint but mint grows right at its hole.'

An unliked person is frequently met.

۴۱۷- مارچی غارله ورسی نوسمیږی .

ترجمه‌دری : مار که غارخود برسه راست سی‌شود.

مورد استعمال : درلزوم راستی و راست بودن در خانواده خود گفته می شود ، چنانچه مارهم که برون غار خود کج می رود ، وقتیکه غار خود می رسد راست می شود .

417— 'A snake straightens itself when entering its hole'.

Be always straight and upward.

۴۱۸- مار چیچلی له بهری وریسمی •

ترجمه دری : مار گزیده از ریسمان می ترسد .

مورد استعمال: در مورد کسی استعمال میگردد که یک مرتبه باخطر مواجه شده می باشد باردوم ازشبه همان خطر بترسد .

418— 'When bitten by a snake one fears a rope'.

One who has experienced great difficulties fears its resemblance.

۴۱۹- ماهی چی‌انه نوسی ترلکی یی نیسه .

ترجمهٔ دری : ماهی را که نمی گیری ازدمش بگیر .

مورد استعمال: یکسی گفته می‌شود که برای نکردن کار بهانه می تراشد ، مانند ماهیگیریکه نمی خواهد ماهی بگیرد پس ماهی را از دمش می گیرد ، وماهی را نمی تواند از دم محکم گرفت .

419— 'If you don't want to catch a fish, hold it by its tail'.

Don't make excuses for not doing something, like the fisherman who catches a fish by its tail.

۴۲۰- مبخ کی عجلہ! خوبیر تاہم گور ٥

ترجمۂ دری : رو رو، سگرہشت سر ہم ببین !

مورد استعمال : کسی گفتہ می شود کہ تنہا رو بروی بیند وہشت سر را نمی نگر د۔ یعنی ماضی فراموش می کند وتنہا بحال ومستقبل متوجہ است حالانکہ انسان دانا با اینکہ بسوی حال وآیندہ متوجہ می باشد ماضی را نیز از یاد نمی برد واز تجارب گذشتہ برای کامیابی آیندہ استفادہ می کند .

420— 'Advance, but be mindful of the past.'
Use your past experience fruitfully in making further advances

۴۲۱ مُحکه هغه سوځی چې اور پر بلیږی ۰

ترجمه دری : همان زمین می سوزد که آتش بر آن روشن است

مورد استعمال : وقتیکه یک شخص با یک حادثه ناگوار

رو برو گردد و شخص دیگر آن حادثه را بنظر ی استهزائی

بمعنی این ضرب المثل گفته می شود یعنی از یک حادثه نا

گوار شخصی حقیقتاً متاثر می گردد که با آن حادثه رو برو

گردیده است ۰

421— 'The place is burned where fire is made'.

Only the one engaged in a great struggle is experienced.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۲۲ مږک په غار نه سو ننو تلای جارو یی ه م په لکی پوری غوټه کړ •

ترجمه دری : موش بسر راخ درآ ده نمی توانست جارو راهم بدم خود بسته کرد .

مورد استعمال : در ورد کسی گفته می شود که توان و استعداد انجام دادن کار کوچک را نداشته باشد ولی با نجام دادن کار بزرگتر اقدام نماید .

422— 'A mouse couldn't go into its hole and yet tied a broom to its tail'.

A person not capable of trivial accomplishments seeks great jobs.

۴۲۳ مور چی روی سی هم دزوی زره له خوری •

ترجمه دری: مادر اگر بلا هم شود دل پسر را نمی خورد.

مورد استعمال: در مورد لطف و محبت مادرها آورند گفته می شود.

423— 'A mother, even of a wolf, does not eat her child's heart'.

A mother always loves her child.

۴۲۴- مورلی د ژه شولی مړه کیدله زوی لی پله
پانوده پوری پروی خوړله.

ترجمه دری:- مادرش از نداشتن شله می مرد ،
پسرش با فالوده نان می خورد .

مورد استعمال:- د رمورد کسی گفته می شود که
کلان کاری بیجای نماید و بالا تر از آنچه که هست
خودرا نمایش دهد .

424— 'A mother didn't have rice—soup, her son was eating cake with pudding.
About a show off of a poor boy.

۴۲۵-مه داسی خوبسه چی خوك دی وخوری ، مه
هاسې تریخ سه چی خوك دی وغورځوی •

ترجمه دری :- نه اینقدر شیرین شو که کسی ترا بخورد ، نه آنقدر تلخ شو که کسی ترا دور بیندازد .

مورد استعمال :-در مسیر حیات اجتماعی انتخاب راه اعتدال راتوصیه می کند که هر انسان باید در روش خود با مردم ازافراط و تفریط پرهیز کند ، روش معتدل را برگزیند •

425—Dont be so sweet as to be swollowed and not so bitter as to be spit out.'

Don't be at the extremes.

۴۲۶: مه‌کوه‌په‌چاچی‌و‌به‌سی‌په‌تا.

ترجمه‌دری: -مکن یکسی که‌نشود بتو.

مورداستعمال:-در مورد اجتناب از بد کردن با کسی گفته می شود یعنی با کسی بد مکن تا خودت بد کرتا رنشوی.

426— 'Don't do to others what you don't want to be done to you'.
Avoid harming others.

۴۲۷-: مبر مرد که مبر از نه ئی مردانگی او •

ترجمه دری :-مرد را بکش ولی مردانگی او را از بین مبر •

مورد استعمال:-در مورد حفظ شیوهٔ مردانگی یا مردان بزرگ و لو دشمن هم باشد گفته میشود - یعنی اگر دشمن تو هم صفات مردانگی داشته باشد ولو اینکه او را بکشی باز هم شیوهٔ مردانگی این است که اوصاف مردانگی و کارهای اورا از بین نبری •

427— 'Kill a man but not his good reputation'.
Encourage one to work for a good reputation.

۴۲۸—مثلی تا چی خدای په قهر شی نو وزور و زه وکړی •

ترجمه دری : بموریچه که خدا قهر شود بال پیدا می کند •

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که شخص ضعیف و بی اهلیت اقتدار بزرگ سپرده شود ، وچون نابر ضعف و نا اهلی خود از آن اقتدار طوریکه شاید استفاده کرده نتواند بنابران مانند مور چه بالد و عاز یک پرواز سقوط می کند •

428— An ant that has been damned gets wings.' A poor man must not ape a man of power.

ن

۴۲۹ـ نرمه غاره تورهه هم زه غوڅوی ۰

ترجمهٔ دری : گردن نرم را شمشیر نمی برد ۰

مورد استعمال: درستودن تواضع ونرمی در مقابل زور گفته می شود ۰

429—'A knife cannot cut the throat of an affectionate man,.

Be kind and affectionate so that the man of power and cruelty may not harm you.

۴۳۰ - نوك اواوری نه سره بیلیږی ◆

ترجمهٔ دری : ناخن و گوشت هم جدا نمی شود .

مورد استعمال : وقتی گفته می شود که بین دو برادر، دو دوست، دو قریب، دوخویشاوند، دو قبیله اتحاد کامل و یگانگی تام مقصد باشد یعنی آنها مانند ناخن و گوشت هیچ از هم جدایی نمی پذیرند .

430— 'A nail cannot be separated from the finger tip'.

Men of the same outlook are always united.

۴۳۱- نه سیخ سوی نه کباب .

ترجمه دری: نه سیخ بسوزد نه کباب .

مورد استعمال: وقتی بین دو تن مشاجره و یا منازعه رخ دهد، و شخص سوم بحیث میانجیگر مداخله کند باو گفته می شود که چنان فیصله عادلانه نماید که نه سیخ بسوزد نه کباب یعنی بنفع هر دو طرف باشد .

431— 'Burn neither the roast nor the spit'. Settle the matter acceptably to both parties.

و

۴۳۲-واده یم خو خبره نه یم په چا؟

ترجمه‌دری: ازدواج کرده‌ام ولی نمیدانم با کی ؟

مورداستعمال : از زبان عروسی گفته می شود که بدون رضا واختیار خودش عروسی شده باشد، وکنایة دربارهٔ شخصی نیز استعمال میگردد که درحیات اجتماعی اختیار خود را ازدست داده باشد وآلهٔ دست قدرت دیگری باشد .

432— 'I am married but don't know my husband'.
A rubber—stamp politician always follows the will of others without knowing them.

۴۳۳-وابنکی پر زری ځای شلیږی •

ترجمه دری : طناب برجای باریک می سگلد .

مورد استعمال : وقتی گفته می شود که یك شخص بیچاره وناتوان ،محکوم واقع گردد ، ویادریك ،وضوع نقطهٔ ضعیف آن موضوع مدار حکم قرار گیرد .

433— 'A chain breaks at the weakest link'.

The powerless one in a group is always under pressure.

** ** **

۴۳۴- وږې پیشو دزمری سره جنګیږی ◆

ترجمهٔ دری : گربهٔ گرسنه با شیر می جنگد .

مورد استعمال : در تأثیر گرسنگی گفته می شود ، یعنی شخص گرسنه ولوضعیف هم با شد برای رفع گرسنگی وبقای حیات با قوی تراز خود مبارزه می کند .

434— 'A starved cat fights a lion'.
Struggle for survival.

۴۳۵-وبی ته چاویل څلور او څلور څو کیږی؟ ویل یې ا ته ډوډی ۰

ترجمه دری : کسی بگرسنه گفت که چهار وچهار چند می شود اوگفت هشت نا ن .

435— "When asked 'how much is four and four It makes eight loaves of bread, answered a hungry man".

مورد استعمال : وقتی گفته می شود که یك شخص همیشه در فکر مطلوب خود باشد، چنانچه ضرب المثل آتی نیز همین مفهوم را در بر دارد که میگویند :

«وږی د ملغلرو همیا نی پیدا کړد نینوګومان ئی پرو کړ»

یعنی گرسنه خریطهٔ مروارید را یافت و گمان پله کرد.

ی

۴۴۶- یار تر کوخی تپر که، رنگ ئی هیر که۰

ترجمه دری: یار را از کوچه تپر کن، رنگش فراموش کن.

مورد استعمال: در مورد دوست و رفیق بی وفا گفته می شود که در حضور بدوستی ورفاقت تظاهر نماید ولی درغیاب پا بند دوستی و رفاقت نباشد.

446. 'You should forget the friend who is not loyal. An unloyal friend soon forgets one.

۴۳۷ـ وگوره سړی، تر پې لاندی واچوه کالی

ترجمه دری: آدم را ببین، فرش را زیر پایش بینداز .

مورداستعمال: در مورد پذیرائی واستقبال مهمان مطابق بسویهٔ شخصیت او گفته میشود یا اورزیابی شخصیت نظر باستعدادو اهلیت آن .

437— 'Know the man, then put a cushion under him'.
Receive one as he is worth.

۴۳۸-ولاړی اوبه ژر ژړ یږی •

ترجمهٔ دری : آب ایستاده زود زرد می گردد .

مورد استعمال: در نکوهش سکون مطلق و ضمناً در تشویق بحرکت گفته می‌شود یعنی انسانیکه بی کار حرکت نمی کند مانند آب ایستاده است که زود زردو ناسد می گردد .

438— 'Standing water soon stinks'

An inactive person is not worthy; he is like standing water that will soon stink.

۴۳۹-و گنه؛ پیل و خوره.

ترجمه دری : کمائی کن و فیل را بخور .

مورد استعمال: بکسی گفته می شود که اشتهای مصرف و پر خوری وی نسبت بکمائی وی بیشتر باشد، و او را بکمائی کردن بیشتر تشویق و ترغیب می نماید .

349— 'Earn and eat an elephant'.

Live by your own earnings.

*****

۵

۴۴۰- هر خوك چی و زگارشی یا غل شی یا بیمارشی

ترجمهٔ دری : هر کس که بیکار شود , یا دزد یا بیمار شود

مورد استعمال: درمذمت ونتیجهٔ بیکاری گفته می شود که انسان را یا دزد ، یا سازد و یا بیمار ، وضمناً تشویق است برای کار کردن .

440— 'An unemployed person, either becomes a thief or gets sick'.
Unemployment and idleness are social diseases.

۴۴۱- هفته آش هفته کاسه .

ترجمه دری: همان آش و همان کاسه .

مورد استعمال : وقتی گفته می شود که برای تغییر دادن فکر یک شخص و یا برای تحول یک موضوع و یک جریان سعی بعمل آید ، ولی در نتیجه آن سعی بی اثر واقع گردد نه فکر تغییر کند و نه موضع و جریان تحول پذیرد پس گفته می شود که همان آش است و همان کاسه چنانچه ضرب المثل آتی نیز عین مفهوم را در بردارد که میگویند:

«هفته درک هفته خرک»

یعنی همان درگ و همان خرک .

441— 'The same soup in the same bowl'.

Too rigid and will not change.

۴۴۲ هلته به‌دی زده‌ی شی څی د خوار په حال
دی شپه شی .

ترجمه دری . وقتی‌خو اهی آموخت که بحال غریب
شب راسحر کنی .

مورد استعمال: در مورد واقف شدن ازحال غرباو
بیچارگا ن با اشخاص دارنده و ثرو تمند گفته می شود
یعنی ثرو تمندان و منعمان وقتی از حال بی بضاعتان و
بیچار گان واقف خوا هند شد که یك شب را ما نند آنان بگذ را نند .

442— 'You will know a downtrodden man's life, if you pass a night with him'.

A rich man will know the living conditions of a poor one only when he lives like him.

۴۴۳- هم درخخه مرم ، هم درپسی مرم •

ترجمه‌دری : هم از دست تو میمیرم ، هم پی تو میمیرم

مورداستعمال: به دوست یارفیق یا قریب ویا خویشاوند نااهل گفته می‌شود که انسان اورا هم ازدل دوست داشته باشد وهم از نااهلی وی اذیت ببیند .

443—"You torture me and your absence torture me too."

It is said about an unkind or vulgar beloved, son, daughter, etc., whose evil behaviour hurt their lover or parents, and their separation troubles them too.

۴۴۴- هم یی پر میخ وهی ، هم‌یی پر نال •

ترجمه دری : هم بر میخ میزند هم بر نعل .

مورد استعمال : درمورد شخص دو روی ومنافق گفته می‌شود ، چنا نچه ضرب المثل نمره (۴۴۵) نیز همین مفهوم را در بر دارد

444. 'You are hammering both, the nail and the horseshoe'.

An opportunist can go either way. ...

۴۴۵- هم یی سکنی هم یی رغوی •

ترجمه دری : هم قیچی می کند و هم می دوزد.

445— 'You do both, cutting and tailoring.'
An opportunist may go either way.

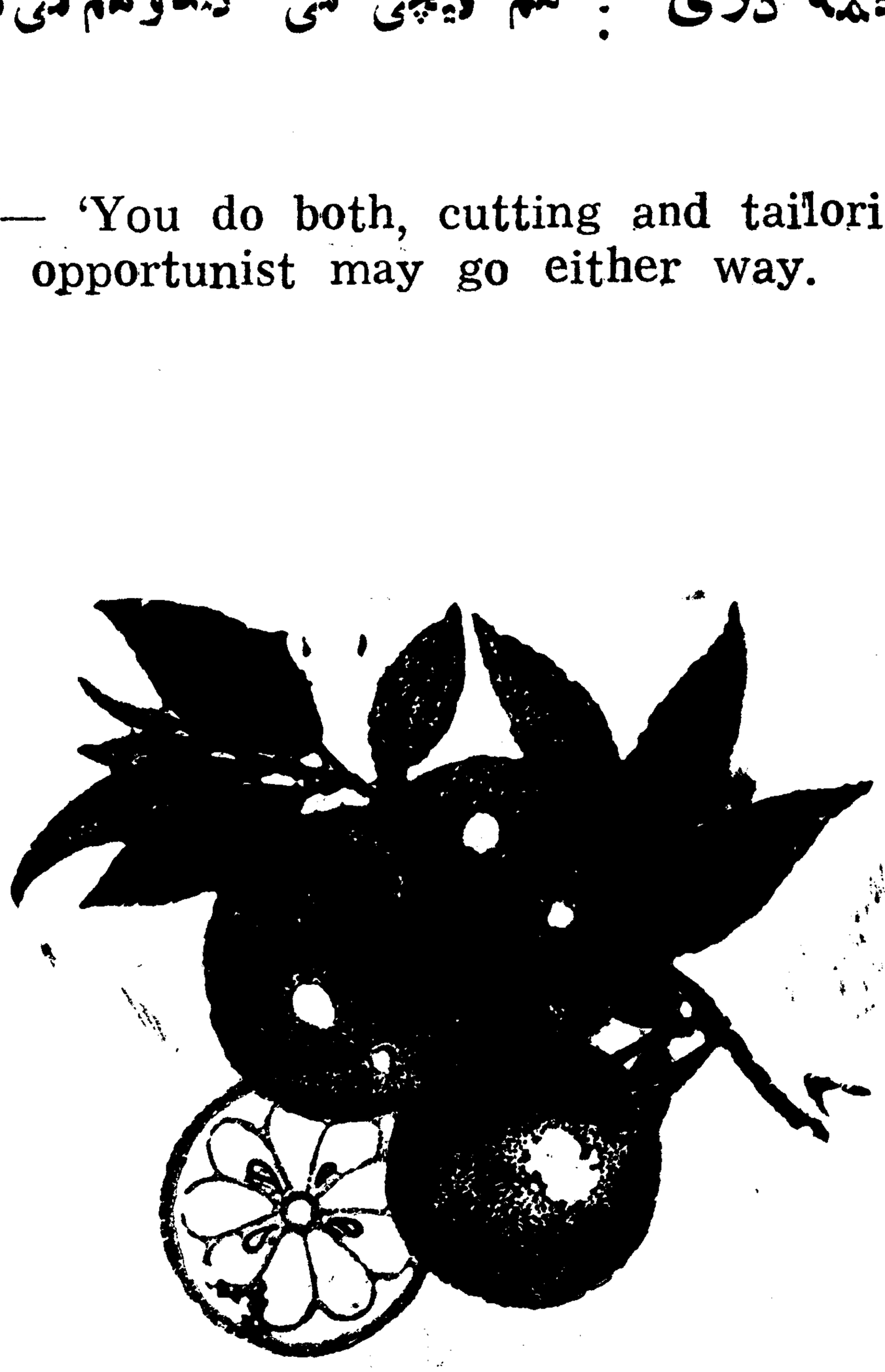

۴۳۶- وبی نس بلاده •

ترجمه دری: شکم گرسنه بلا است .

مورد استعمال: وقتی گفته می شود که یك شخص گرسنه باثر گرسنگی باعث بلاخیزی وفتنه انگیزی گردد .

436.— An empty stomach is seditious

۴۴۷- یا نیک پلو (۱) یا نیک جلو

ترجمه دری: یا نوکک چادر نیکک یا جلوی نیکک.

مورد استعمال: در پښتو نها دو چیز بفال و شگون گرفته می شد یکی عروس ودوم اسپ-ازانجهت اگر باآمدن عروس نو ویا با قدم اسپ نو زندگی فامیل داماد ویا حیات فامیل صاحب اسپ روبخوبی می نهاد آنوقت عروس را نیکک پلوو اسپ را نیکک جلوی می پنداشتند.

447—'Either a lucky bride or a lucky horse'.
A lucky horse and a lucky bride bring good luck to a family.

(۱) پلو: درپښتو نوکک چادر زنان را گویند.

۴۴۸— یو دلو بنی مړ کیدی ځ بل ئی سر ته پر اتې لټو لې

ترجمه دری: یکی از گرسنگی می میرد و دیگری زیر سرش پر اته می پالید.

مورداستعمال : در بارهٔ شخص استفاده جویی گفته می‌شود که حتی درحالت مردن شخص دیگر هم از استفاده جویی خود دست بردار نیست.

448— 'One is dying of hunger and another one is looking for cake under his head'.

An exploiter drains out the last drop of blood of an exploited.

۴۴۹- یوه مور خرڅوله هل په پور غوښته

ترجمه دری: یکی مادرش را می فروخت و دیگری بقرض می خواست.

مورد استعمال: در مورد مجبوری یک انسان و بی اعتنائی انسان دیگری گفته می شود - یعنی یک انسان از بیچارگی و ناچاری مادر خود را می فروشد و دیگری از بی اعتنائی بمجبوریت شخص اول مادر اورا بقرض میخرد.

449— 'One was selling his mother and another was buying her on credit'.

It shows one to be highly in need and the inconsiderate purchaser to be only mindful of his own wishes.

۴۵۰:- یویی گټی، سل یی څټی ۰

ترجمه دری : یک تن کمایی می کندوصد تن از- آن استفاده می نمایند .

مورداستعمال : در موردی استعمال می شود که یک تن کاریگر ما هروسفید بجامعه را ستایش می کند- وهم چنان می نماید که یک عضو فعال جامعه می تواند از فعالیت اجتماعی خودصد تن رامستفید گرداند .

450.—'One person earns it and hundred persons consume it.

The above proverb is used in the case of a skilful and useful laborer who sincerely contributes to his society. Furthermore, it also appears that an active member of the society may enable many people to benefit from his activities.

ضـــــروری یادونـه

لطفاًدی ۴۳۶ نمبرمتل په ۴۳۹ او ۴۴۶ نمبر متل دی په ۴۴۹ مخ کی تصحیح شی

سمون

له محترم مولوستو نکو څخه هیله لروچې ددی
کتاب تر لوستلو وروسته دالاندی غلطۍ سمې کړی.

ناسم	سم	مخ	لیکه
آر	آره	۱	۴
پت مرد	مرد	۵	۲
سړه	مړه	۵	۵
نمیکرد	نمی کرد	۱۰	۶
مطلوب بدست	مطلوب ازان بدست	۱۰	۴
ازما نوش می کند	آزمایش نمی کند	۱۱	۲
آزمودن	آزموده را آزمودن	۱۱	۸
گتی	گتی	۱۲	۱
میرونه	میړونه	»	»
سخن	سخن است یعنی	»	۶
کند	کنند	»	۷
می کند	می کشد	۱۴	۳
خرالې	خرایې	»	۱
غوغر	عرعر	»	۳
اصیل	اصل	۱۶	۴
می ترسانو	می ترسانند	۱۹	۸

ناسم	سم	صخ	لیکه
مرد	مرده	۲۱	۵
مرهسو	مرهسوه	۲۳	۱
نیز	نیزه	۲۸	۳
سر	سرچشمه	۲۹	۲
لپه	لپ	۳۱	۴
اتن	اتن	۴۱	۱
سموی	سمدی	۴۲	۲
بشمر ر	بشمر	۴۴	۶
ریخت	ریخت	۴۵	۳
عموماعا	عموماًعادت	۴۶	۳
مهمان دت	مهمان	»	»
پرسید	پرسیدند	»	۴
می گوید	می گویند	۴۷	۵
برمشکلات	مشکلات	۴۹	۵
داد	داده	۵۱	۸

ناسم	سم	مخ	لیکه
ضرا لمثل	ضرب المثل	۵۳	۸
ضرا لمثل	ضرب المثل	۵۴	۷
برشت	بر پشت	۵۶	۳
بوجود	برخود	۵۶	۶
خای دی	خای ای	۵۷	۱
ودلیل	وذلیل	۵۸	۵
معشیت	معیشت	۵۹	۵
تنسکه	تنسگه	۷۱	۱
مود	سو	۷۲	۷
میداد	میدارد	»	۸
کنی	کنی	»	۱
رسدلی	رسیدلی	۶۴	۱
بجای	بجدی	۷۴	۷
مدت	مذمت	۱۱۹	۳
ارنمی دارد	ارنمی دارد می باشد	۱۲۶	۶
دپلار	پلار	۱۳۹	۱

ناسم	سم	مخ	ایکه
تهیدل	تهیه	۱۴۹	۸
پښی	پښې	۱۵۶	۱
نازی	تازی	۱۶۳	۸
پارجبار	پا اجبار	۱۶۷	۴
خاضر	حاضر	۱۷۲	۲
زیاند	زیادند	۱۷۶	۲
تابیع	تقبیح	۱۸۱	۳
خوست	خوبست	۱۸۷	۲
انفاق	اتفاق	۱۹۳	۳
«میر»	«مبری»	۱۹۷	۲
شخصی	شخصی	»	پاورقی
نظاهر	تظاهر	۱۹۸	۷
بیدادگری	بیدادگری	۱۹۹	۶
ایند	امید	۲۰۲	۳
بالا	گذشته	۲۰۴	۴

ناسم	سم	صخ	لیکه
میگفت	او میگفت	۲۱۲	۳
وجیزء	وجیزهٔ	۲۲۱	۳
دراشخاص	در مورد اشخاص	۲۲۹	۳
خواهد	خواهند	۲۳۳	۲
متوجه	نقص متوجه	۲۴۰	۳
ولیر	بلند	«	۵
لیاهت	لیاقت	۲۴۱	۴
دل‌هل	دل بدل	۲۴۳	۲
درمی گوید	در دری می گوید	«	۷
دبارهٔ	دربارهٔ		۳

ناسم	سم	سخ	لیکه
بخانه	خانه بخانه	۲۰۳	۳
په کورو کی	په کورو کی اوسی	۲۰۰	۱
اشخاصیکه آنها	اشخاصیکه سالها سیر بوده اند اگر	۹ ۲۰۵	۶
آنها ازخود	ازخود	۲۰۹	۷
سیر	سیری	»	۸
باب	باب	۲۶۰	۲
بسیازد	بسازد	۲۶۵	۸
دشمن	دښمن	۲۶۶	۱
پدارن	پدران	۲۶۸	۴
سطر ۴ و ۵ و ۶ زاید است		۲۷۵	
درخدمت	درمذمت	۲۷۶	۳
عرض	غرض	۲۷۷	۱
دنداش	دندانش	۲۷۸	۶
مسلمان	مسلمانان	۲۷۹	۱۱

ناسم	سم	مخ	لیکه
نکبر	تکبر	۲۸۳	۲
گریده	گزیده	۲۸۴	۴
شخض	شخص	۲۸۴	۵
زیا	زیاد	۲۹۵	۶
لنگیبری	تنگیبری	۳۰۲	۱
اب	آب	۳۰۸ ، ۳۰۲	۳ ، ۲
می ریزاند	نمی ریزاند	۳۰۸	۵
خد	خدا	۳۰۹	۹
بعمل	بعلل	۳۱۰	۸
ما ننند	مانند	۳۱۴	۷
مینکید	میکند	۳۱۵	۴
رقیصده	رقصیده	۳۱۸	۲
می تراشد	می تراشند	۳۱۸	۷
ازخوربخور	ازخود بخور	۳۱۹	۲
هچ	هیچ	۳۱۹	۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناسم	سم	۵ خ	لیکه
کنایه	کنایتاً	۳۲۰	۵
گته	گته	۳۲۲	۱
سود	سود	۳۲۲	۲
می‌گرد	می‌گردد	۳۲۷	۵
آیند	«آینده» و	۳۲۹	۸
میخواهی	میخواهد	۳۳۰	۲
زو	زر	۳۳۲	۲
ته	تئی	۳۴۸	۱
کنایه	کنایتاً	۳۴۹	۵
بیشگویی های	پیشگویی‌های	۳۵۲	۳
غوځی	غورځی	۳۵۴	۱
لښکری	لښکردی	۳۵۷	۱
مبارزی	مبارز	۳۵۷	۴
څې	چې	۴۴۵	۱

PAGE	CORRECT	INCORRECT	LINE
238	oppose	oppsing	4
247	between	of	3
255	due to	from the	1
266	you	your	3
274	wisdom	widom wishdom	1/3
279	priest's	priest	1
312	to	of	1
313	a hundred	hundred	2
314	danger	loss	3
320	out of	from	1
340	the work	work	3
341	can not be accepted	must not be acepted	4
348	it was his	it is his	2
357	is in	is	1
370	rule in	live in	1
398	tries	try	3
428	spat out	spit out	2
446	torture	tortures	1

(c) ketabton.com: The Digital Library

PAGE	...	...CORRECT	INCORRECT	LINE
108		lengthy	lengthey	4
113		money	monery	5
115		monstrous	massterus	1
134		only	ony	1
151		two	too	3
153		people	peoples	2
158		Add after	line 2:- When there is no modesty or shame in a society	
160		it	its	2
162		to	than	6
165		entrance	entrence	1
170		impressive	impressve	1
200		sows	sow	2
208		eat	east	1
220		there	their	1
223		nature	hature	4
232		blind	blined	3
235		ruin	ruing	3

(c) ketabton.com: The Digital Library

PAGE	CORRECT	INCORRECT	LINE
238	oppose	oppsing	4
247	between	of	3
255	due to	from the	1
266	you	your	3
274	wisdom	widom wishdom	1/3
279	priest's	priest	1
312	to	of	1
313	a hundred	hundred	2
314	danger	loss	3
320	out of	from	1
340	the work	work	3
341	can not be accepted	must not be acepted	4
348	it was his	it is his	2
357	is in	is	1
370	rule in	live in	1
398	tries	try	3
428	spat out	spit out	2
446	torture	tortures	1

(c) ketabton.com: The Digital Library

PASHTO PROVERBS

Selected and

Translated into Dari

By

A. R. Benawa

Translated into English

By

A. M. Shinwari

International Centre for
Pashto Studies
Academy of Sciences
of Afghanistan

Kabul (1979)

PROPERTY OF
ACKU
4496

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library